

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Факультет філології та журналістики
Кафедра англійської та німецької філології
Кафедра світової літератури
Науково-методичний центр якості вивчення англійської мови
та світової літератури

СУЧАСНИЙ АНГЛОМОВНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

**Збірник наукових праць студентів,
магістрантів та аспірантів**

Випуск 7

Полтава
2023 рік

MINISTRY OF SCIENCE AND EDUCATION OF UKRAINE
POLTAVA V.G. KOROLENKO NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY

THE CONTEMPORARY ENGLISH SCIENTIFIC DISCOURSE
COLLECTION OF STUDENTS' SCIENTIFIC WORKS
7th ISSUE

Poltava 2023

УДК 811.111 : 81'42
ББК 81.432.1
С 89

Друкується за рішенням ученої ради Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: протокол № 5 від 29 листопада 2023 року.

Рецензенти:

Задорожна І.П., д. пед. наук, професор, проректор з наукової роботи і міжнародного співробітництва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Ленська С. В., д. філол. наук, професор кафедри української літератури ПНПУ імені В.Г.Короленка.

Сучасний англомовний науковий дискурс: збірник наукових праць студентів, магістрантів та аспірантів / За редакцією О. М. Ніколенко, М. О. Зуєнко. Випуск 7. Полтава, 2023. 111 с.

У збірнику вміщено матеріали VII Міжнародної студентської науково-практичної конференції “Сучасний англомовний науковий дискурс”, яка відбулася 25–26 жовтня 2023 року. Статті присвячені актуальним питанням дослідження англомовних літератур різних країн світу, теорії англійської мови в сучасному контексті, методичним аспектам викладання іноземної мови, перекладу англомовного міждисциплінарного дискурсу, ділової англомовної комунікації, методології CLIL у закладах вищої та середньої освіти.

Для студентів, магістрантів, аспірантів, науковців, усіх, хто цікавиться проблемами англійського мовознавства, літературознавства, перекладу, методики викладання філологічних дисциплін.

Copyright © 2023 ПНПУ, Автори статей

ЗМІСТ

<i>Абрамова Катерина</i>	7
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. О. В. Орлова</i>	
Погляд на людину й суспільство в романі Рея Бредбері «451° за Фаренгейтом»	
<i>Авдєєва Карина, Городецька Альона</i>	10
<i>Науковий керівник – ст. викл. Г. С. Сосої</i>	
Ігнорування граматичних та пунктуаційних правил носіями англійської мови	
<i>Aroca Cuatrecasas, Cristina</i>	14
<i>Supervisor: Dr. Camps-Casals, Núria</i>	
The Importance of Written Corrective Feedback to Improve Students' Writing Skills in English as a Foreign Language (EFL): Case Study	
<i>Бабенко Ірина</i>	18
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
Переклад сонетів Шекспіра як актуальна проблема сьогодення	
<i>Бешко Анна</i>	21
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Т. М. Конєва</i>	
«Театр абсурду» як літературознавча категорія	
<i>Білан Каріна, Ганнущенко Владислав</i>	28
<i>Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко</i>	
Джеймс Генрі Беннет як популяризатор нових місць для оздоровчого туризму в ХІХ столітті	
<i>Бондаренко Катерина</i>	33
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, асистент О. П. Орлов</i>	
Художній простір дитинства у творах Л. Керролла	
<i>Бородай Каріна</i>	37
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
До питання дослідження художнього образу собору в літературі	
<i>Гречка Вікторія, Козіна Анастасія</i>	41
Особливості ідіостилю Люсі Мод Монтгомері на основі роману «Енн із Зелених Дахів»	
<i>Дорогобід Марія</i>	46
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. І. Воскобойник</i>	
Полікультурна проблематика комунікації	
<i>Карпова Анастасія</i>	49
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. І. Воскобойник</i>	
Способи творення англійських назв тварин	

<i>Kozina Iryna, Vlasenko Daria</i>	51
<i>Lyceum №17 “Intellect” of Poltava City Council</i>	
Lexical peculiarities of the English Internet discourse	
<i>Колеснікова Вікторія</i>	54
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
Основні концепції та парадигми творчості Милорада Павича	
<i>Косімова Заріна, Lacroix Baptiste</i>	59
<i>Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко</i>	
Tobias Smollett’s Travels in France and Italy (1766): social commentary	
<i>Лук’янова Олена</i>	61
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. І. Воскобойник</i>	
Особливості вживання термінів на позначення юридичних професій в англомовному юридичному дискурсі	
<i>Мілов Марко</i>	65
<i>Науковий керівник – к. пед. наук, доц. Є. В. Веневцева</i>	
The Relevance of Studying Structural and Semantic Features of the Zoosemic Image in the English National Worldview	
<i>Мішуточкін Олексій</i>	67
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. Л. Кравченко</i>	
Вербальна об’єктивація концепту УКРАЇНА у англомовних країнах	
<i>Мотичак Ілона</i>	72
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
Трагізм життя жінки за мотивами п’єси В. Шекспіра «Отелло»	
<i>Пацула Алла</i>	78
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
Робінзонада в «Острові скарбів» Р. Л. Стівенсона	
<i>Петренко Дарина</i>	84
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. І. М. Тимінська</i>	
Використання інтерактивних завдань на уроках зарубіжної літератури у старшій школі	
<i>Петрусь Аліна</i>	85
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. Л. Кравченко</i>	
Концептуальна метафора на позначення концепту МАЙБУТНЄ у фантастичних творах	
<i>Пинько Юлія</i>	88
<i>Науковий керівник – к. пед. наук, доц. Є. В. Веневцева</i>	
Обґрунтування актуальності застосування методу тренінга з використанням мультимедійних засобів в навчанні англійської мови	

Походій Віта	90
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. І. М. Тимінська</i>	
Використання мультимедійних технологій під час проведення уроків англійської мови	
Ребрій Вікторія	92
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова</i>	
Динаміка розвитку персонажів книг про «Шерлока Холмса» та появи численних екранізацій	
Сенна Ольга	96
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. Л. Кравченко</i>	
Використання унікальних термінів та назв, створених Деніелом Кізом для опису фантастичних світів	
Скасків Андрій	98
<i>Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко</i>	
Методи та виклики перекладу англійськомовних інструкцій з експлуатації електричних виробів, бойлерів та інших пристроїв	
Слинько Анна	100
<i>Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко</i>	
В. С. Моем – майстер англійської новели	
Сухіна Яна	103
<i>Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко</i>	
Елементи мандрівної літератури у творчості англійського письменника доби бароко Томаса Коріата	
Тютюнник Катерина	105
<i>Науковий керівник – к. філол. наук, доц. О. В. Орлова</i>	
Стилістичні фігури в романі О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»	
Чунис Наталія	107
<i>Науковий керівник – к. пед. наук, доц. О. О. Рудич</i>	
Морфологія лексики чаклунства у творах Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера	

Погляд на людину й суспільство в романі Рея Бредбері «451° за Фаренгейтом»

Рей Бредбері, видатний американський письменник, був відомий своєю пристрасною до вільної творчості та одночасною ненавистю до всього, що могло б загрожувати свободі думок та інтелектуальному розвитку людини. Його творчість пронизана цією «любов'ю-ненавистю» і, можливо, найкращим прикладом цього є роман-антиутопія «451° за Фаренгейтом», який приніс автору всесвітню славу. У творчості Рея Бредбері відчутний глибокий песимізм стосовно сучасного суспільства та його впливу на людину. Роман «451° за Фаренгейтом» відкриває перед нами жахливий образ суспільства, де книги не лише спалюються, але й перетворюються на заборонений предмет, ідеї якого загрожують існуючому порядку [2, с. 32].

У романі Р. Бредбері описує світ, де книги стали забороненими і піддаються спалюванню пожежниками. Головний герой, Гай Монтег, сам є пожежником, але його завдання не полягає в гасінні пожеж, а, навпаки, в розпалюванні вогню, щоб знищити кожну книгу, яка може змусити людей задуматися над чимось: *«У понеділок палити книжки Едні Міллей, в середу – Вітмена, в п'ятницю – Фолкнера, перетворювати їх на попіл, а потім спалювати навіть попіл. Отакий наш професійний девіз»* [1, с. 9]. Ця антиутопічна історія створена в контексті, коли літературні твори, ідеї та вільне мислення стають загрозою для влади та соціуму.

У світі, де думки та креативність пригнічені, героїні, такі як Мілдред, стають схожими на пусті оболонки, від яких вже неможливо очікувати людських якостей. Їх душі зазнали руйнівного впливу суспільства, вони стають байдужими, навіть до власного існування, інколи намагаючись покінчити з собою.

Важливим аспектом творчості Р. Бредбері є позитивно налаштований героїзм, наявність героїв, які виступають проти тоталітаризму та репресивного суспільства. Їхні гасла та дії надихають читача на боротьбу за свободу думок та інтелектуальний розвиток. Гай Монтег – це головний персонаж роману, який володіє важливими характеристиками та «еволюціонує» протягом сюжету. Він виступає у ролі пожежника в майбутньому суспільстві, де їх головною місією є спалювання книг. Це суспільство прагнуло прибрати книги та заборонити доступ до знань через цензуру і репресії. На початку роману Монтег є відданим служителем цієї системи і не сумнівається у її правильності.

Однак зустріч з Кларісс, молодою дівчиною з іншими поглядами на світ, починає підірвати його переконання: *«Йому здалося ніби він роздвоївся: одна його половина була гаряча, друга – холодна, одна – ніжна, друга – жорстока, одна – тремтлива, друга – незворушна, ці половини намагалися знищити одна одну»* [1, с. 21]. Кларісса питає його про справжні значення речей та навчає

його думати про цінність культури і літератури. Вона говорить про своє навчання: «...ми ніколи нічого не запитуємо у школі, принаймні більшість; а нас обстрілюють відповідями – бах! бах! бах! – потім ще сидимо чотири години, дивимось навчальний фільм. Як на мене, це ніяке не спілкування» [1, с. 26]. Вражає також ситуація у дитячому середовищі: «Я боюся своїх однолітків. Вони вбивають одне одного. Хіба так завше було?» [1, с. 26]. Її натхнення та аутентичність вражають Монтега і пробуджують його до сумнівів у правильності своєї професії та життєвого вибору.

Ключовим у романі є епізод, коли жінку спалюють разом з її книгами. Це вразило Гая Монтега, змусило до внутрішніх роздумів, суперечок із самим собою: «Певне, в книжках є щось таке, чого ми не можемо навіть уявити собі, тому ця жінка залишилась у будинку, охопленому вогнем. Певне, щось таке має бути в книжках! Бо хто піде на смерть отак, ні сіло ні впало?» [1, с. 43].

Бітті – це впливова постать у світі роману, він є брандмейстером і керівником пожежної служби, в якій працює Гай Монтег. Саме від нього Гай почує фразу, яка визначає основний конфлікт і проблематику роману: «Зберігати книги – це не злочин. Злочин – читати їх» [1, с. 88]. Ця фраза відображає загальний настрій суспільства, в якому живе Монтег, і вказує на те, що знання та література розглядаються як загроза ідеології та усталеному порядку речей.

Бітті виступає як символ влади та репресивного суспільства: «Навіщо розв'язувати проблему, коли можна спалити її» [1, с. 93]. Він відстоює ідеологію, що передбачає спалювання книг і пригнічення свободи думки, уніфікації всіх людей: «Ми всі повинні бути однакові. Не вільні і різні від народження, як сказано в конституції, а просто однакові. Кожен схожий на кожного, мов дві краплі води, і тоді всі будуть щасливі...» [1, с. 94]. Його діалоги та суперечки з Монтегом стають основним засобом вираження основної думки роману – небезпеки цензури, ідеологічного контролю та відсутності інтелектуальної свободи в суспільстві. Ось що говорить Бітті про книжки: «А книжки – це заряджена рушниця в помешканні сусіда...Хто може ручитися, яку мішень собі вибере начитана людина? Мене?» [1, с.48].

Мілдред є важливим персонажем роману, який втілює деградацію і апатію суспільства. Її персонаж ілюструє те, як багато людей у цьому світі втратили інтерес до реальності і розумового розвитку: «П'єсу писали опускаючи одну роль. Зовсім нова ідея! Цю роль господарки дому виконую я. Коли треба подати репліку, якої немає в п'єсі, всі дивляться на мене з трьох стін, і я промовляю цю репліку» [1, с. 18]. Вона проводить свої дні, сидячи перед екранами телевізорів, поглиблюючись у віртуальний світ беззмістовних розваг.

Мілдред є типовим представником суспільства, яке віддає перевагу розважальним програмам, абсурдним реаліті-шоу і безглуздим розвагам, відмовляючись від самостійного мислення і аналізу. Вона не цікавиться навколишнім світом і не має ніякого бажання розуміти чоловіка, який починає сумніватися у системі цінностей, що оточують їх. Її реакція на виявлені книги в їхньому домі свідчить про те, наскільки суспільство байдуже до знань і культури. Мілдред не лише не виявляє жалю до чоловіка, який порушив закони,

спробувавши зберегти книги, але й активно допомагає усунути ці книги, вибираючи систему ідеологічного контролю і безперечно вірячи в її правильність.

Фабер відображає те, як інтелектуали зберігають і рятують знання в умовах репресивного суспільства. Він є професором англійської мови і колись намагався протестувати проти законів, що забороняють книги. Він доносить до нас провідну думку роману: *«Люди самі перестали читати, з власної волі»* [1, с. 68]. Фабер також зауважує наступне: *«Той, хто не створює, мусить руйнувати»* [1, с. 70]. А зруйнувати щось набагато легше, ніж створити, тому, що потрібно прикласти менше зусиль. Коли він зустрічає Гая Монтега, спочатку ставиться до нього з підозрілістю і обережністю, оскільки знає, як небезпечно зберігати книги і прагнути до знань у такому суспільстві. Проте з часом Фабер розуміє, що Гай може стати інструментом для відродження знань і розумового розвитку в цьому антиутопічному суспільстві. Таким чином, Фабер погоджується допомогти Гаю, надаючи йому важливі поради і стаючи його провідником у світ книжок [3, с. 7].

Присутність Механічного пса в антиутопічному світі є символом надмірного контролю та репресивного підходу до управління суспільством. Механічний пес, будучи бездушним і несприйнятливим до співчуття, відображає безжальну сторону влади та її готовність застосовувати жорстокі заходи для підтримки стабільності та контролю: *«Механічний пес – вірець того, що може створити людський геній, чудова рушниця, яка сама знаходить ціль і влучає без промаху»* [1, с. 24].

Брандмейстер Бітті виголошує промову перед Гаєм, яка ілюструє головні принципи суспільства, описаного в романі: швидкість, лаконічність та бездушність: *«Напихайте людям голови інформацією, яку не можна перетравити, захаращуйте їх нічого не вартими “фактами”, аби вони переситилися, аби відчули себе “чудово поінформованими”. І тоді вони вважатимуть, що думають, що рухаються вперед, хоч насправді й стоять на місці»* [1, с. 50]. Монтег розуміє, що він занадто далеко заходить і немає шляху назад до старого життя. Він не може продовжувати бути лише пасивним слугою системи. Гай починає шукати однодумців, вирушаючи у пошуках нового шляху.

Фабер допомагає Гаю Монтегу знайти інших прихильників книг: *«Кажуть, ніби вздовж залізничної колії до Лос-Анджелеса можна зустріти колишніх вихованців Гарвардського університету... Їх небагато...»* [1, с. 101] та спільно вони обговорюють плани щодо відновлення друку та розповсюдження літератури. Фабер вірить, що настане час, коли люди відновлять інтерес до книг і читання, особливо на порозі третьої атомної війни, коли потрібно буде зберегти знання та культуру: *«Десь знову має початися процес збереження і накопичення духовних цінностей, хтось має знову зібрати й зберегти все, що створила людина, зберегти в книжках, платівках, в людських умах, будь-якою ціною вберегти від молі, плісняви, іржі, гниття і паліїв»* [1, с. 107]. Він також розповідає Гаю про те, що опозиціонери знайшли спосіб обходити заборону на книги – вони просто заучують твори напам'ять. Це створює можливість

існування «людей-романів» і «людей-повістей», в різних частинах країни живуть різні розділи книжок: «Отож ліпше все зберігати в голові, де ніхто нічого не побачить, нічого не запідозрить. Ми всі – уривки і шматки історії, літератури, міжнародного права; Байрон, Том Пейн, Макіавеллі, Христос – усе тут у наших головах» [1, с. 116].

Отже, роман «451° за Фаренгейтом» висвітлює не тільки небезпеку знищення книг, але й проблеми масової апатії та втрати ідентичності у суспільстві, яке ігнорує інтелектуальний розвиток та свободу думки. Звідси можна провести аналогію із сучасною ситуацією, де культурна свобода і незалежність під загрозою. Сучасна культура переходить у контркультуру, маскульт, та інші форми, які вже не мають спільного із справжньою культурою. Рею Бредбері вдалося створити роман, який відкриває перед читачами проблеми свободи слова, креативності та необхідності захисту цих цінностей.

Література

1. Бредбері Р. 451° за Фаренгейтом : повість / Р.Бредбері; пер. з англ. Є.Крижевича. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. 144 с. (Серія «Чумацький шлях»)
2. Семенюк С. Тривога за майбутнє суспільства. *Зарубіжна література*. 2020. № 7/8. С. 28–39.
3. Ткач І. Рей Бредбері: погляд на людину й суспільство в романі «451 за Фаренгейтом». *Зарубіжна література в школах України (Київ)*. 2020. № 6. С. 5–9.
4. Ціпов'яз Л. Ті, що пишуть упоперек. Тривога за майбутнє суспільства в романі-антиутопії Р. Бредбері «451 за Фаренгейтом». Знецінення культури. Натовп і влада. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2020. № 7/8. С. 66–73.

The article deals with view on society and people in novel Fahrenheit 451 by Ray Bradbury

Key words: society, person, character, evolution of character, positive character, negative character

*Авдєєва Карина, Городецька Альона
Полтавський національний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – ст. викл. Сосой Г.С.*

Ігнорування граматичних та пунктуаційних правил носіями англійської мови

В сучасному світі англійська мова стала надзвичайно популярною і широко використовується, як мова міжнародного спілкування. Однак, серед носіїв англійської мови поширюється тенденція до ігнорування пунктуаційних та граматичних правил. Це явище виявляється у відхиленні від стандартних норм мовлення та граматики англійської мови. У цій статті ми розглянемо,

чому носії мови часто ігнорують ці правила, які наслідки це може мати, і як це впливає на сприйняття мови в цілому.

Тема проблематики ігнорування правил є не дуже поширеною і не до кінця дослідженою. Лише мізерна частина людей звертається до раніше зазначеної теми в своїх роботах. Тим не менш, вона є досить актуальною і цікавою в розгляді співвідношення правил та наочного використання мови. Саме цей аспект зацікавив нас під час пошуку та систематизації матеріалу.

При написанні статті ми зверталися до багатьох джерел інформації. Основним з них стало пряме опитування носіїв мови та іноземців, які мають англійську, як другу мову. Думки людей різняться.

Перші обґрунтовують своє бачення схильністю до тенденції спрощення. Носії мови аргументують свою думку тим, що не вивчають мову на такому серйозному та офіційному рівні, як люди, що намагаються опанувати цю іноземну мову, як нову для себе. Вони виростають у середовищі, де ця мова є рідною, і навчаються їй з дитинства, без спеціальної підготовки чи глибокого вивчення граматики. Тому вони можуть не розуміти потребу в докладному вивченні правил мови. Також для них можуть бути важливішими інші аспекти, такі як вимова, акцент, виразність, ніж дотримання правил. Для них комунікація є головною метою мови, і невеликі граматичні помилки не заважають її досягненню.

Другі зазначають, що не звертають уваги на помилки, вони пристосовуються до такого стилю письма і мовлення. Це може бути пов'язано зі станом «стадної поведінки», коли якась одна людина починає вживати нове, непідвладне правилам, слово, а інші підхоплюють його на хвилі моди. Це явище може відображати сучасний тренд у суспільстві, коли мовлення та комунікація еволюціонують під впливом інтернету та соціальних мереж. Нові слова, вирази та аббревіатури поширюються швидко через велику кількість спілкування в онлайн-середовищі, і їхнє вживання стає нормою. Ця стадна поведінка може бути також спробою підтримати актуальні та модні тренди в мовленні. Наприклад, певні сленгові вирази можуть бути популярними серед підлітків або фанатів певних музичних жанрів.

Третя група людей поділилася інформацією, що існує особливість діалектів. Коли, здавалося б, помилкові фрази є правильними на певній території. Діалекти та мовні варіації є невід'ємною частиною розвитку мови. Українська мова не є винятком, і вона має свої власні діалекти та регіональні варіації. Часом фрази або вирази, які здаються «помилковими» з точки зору стандартної мови, можуть бути вживаними в певних діалектах або регіонах. Це відображає культурну різноманітність і спосіб вираження ідентичності через мову. Дослідження діалектів та мовних варіацій є важливою складовою лінгвістики та мовознавства, і ця тенденція дійсно має місце у багатьох мовах, включаючи українську.

Четверта група – молодь, яка вважає такі помилки крутими і користується ними на рівні сленгу. Ця практика може виникати в контексті інформаційної культури, де креативне використання мови вважається засобом самовиразу та створення унікального стилю. Молодь може навмисно використовувати

граматичні та пунктуаційні помилки, порушуючи стандартні правила, щоб створити специфічний ефект або підкреслити свою індивідуальність. Такий підхід до використання мови може бути сприйнятий як форма супротиву стандартам та нормам. Іноколи виступати як частина мовної революції або протесту проти традиційних мовних норм.

Але наскільки розповсюджені ці помилки серед іноземців? Після ретельного моніторингу і аналізу, ми виділили та докладно описали декілька найбільш поширених помилок:

1. Вживання апострофів: однією з найчастіших помилок є неправильне вживання апострофів. Наприклад, *its* та *it's* часто плутаються. *Its* є формою присвійного займенника, а *it's* – скороченою формою *it is*. Помилкове вживання апострофів може призвести до неправильного розуміння тексту [7, с. 207].

2. Неправильне вживання часів: носії мови іноді помиляються у вживанні часів. Наприклад, часто можна помітити, як на заміну Present Perfect приходять Past Simple в їхніх репліках. Це в свою чергу часто неправильно передає часовий контекст в повідомленні [1].

3. Пунктуація: як і в українській мові, так і в англійській носії часто нехтують знаками пунктуації. Якщо ж в нашій мові, люди зокрема ставлять розділові знаки інтуїтивно, то американці чи британці взагалі вирішили не хвилюватися з цього приводу. Але ж неправильне використання ком та інших знаків може призвести до зміни сенсу речень. Наприклад, в реченні: “*Let's eat, Grandma!*” та його відсутність в “*Let's eat Grandma!*” вказує на суттєву різницю – в першому випадку мова йде про вечерю з бабусею, в другому ж пропонується з'їсти її. Тож іноді кома може врятувати чиєсь життя [2].

4. Помилки в написанні слів: носії мови час від часу допускають помилки в написанні слів, які можуть змінювати їхнє значення. Наприклад, *there*, *they're* та *their* або *your* та *you're* – це слова, які легко сплутати, але вони мають різне значення. *Their* – це займенник, що означає *їхній*, *there* – це прислівник, що означає *там* а *they're* – це скорочення від *they are*, що означає *вони є*. Так само, як і *your* – це займенник, що означає *твій*, а *you're* – це скорочення від *you are*, що означає *ти є* [5, с. 46].

5. Вживання омонімів: неодноразово від іноземців можна отримати смс зі сплутаними поняттями. Здебільшого ця плутанина спричинена омонімами, такими як *to* – це прийменник, що означає *до*, *too* – це прийменник, що означає *занадто* або *теж* і *two* – це число, що означає *два*. Подібних прикладів можна навести безліч, але найпоширенішим виявився такий [6, с. 234].

6. Подвійне заперечення: під час вивчення англійської мови, навіть на початкових етапах, ми вже знаємо, що заперечення в реченні не може вживатися декілька разів. Проте це є ще однією поширеною помилкою серед носіїв. Наприклад, *I don't need nobody [...]* (*Labrinth – Mount Everest*) [4].

7. Неправильне вживання дієслів: помилкове вживання *to be* або ж ігнорування його у будь-яких формах. Наприклад, *She the devil* (*Doja Cat – Paint the town red*). Неправильне вживання *don't* та *doesn't*. Наприклад, *Mommy don't*

know [...] (Sam Smith, Kim Petras – Unholy). На цих прикладах ми можемо переконатися, що навіть відомі на весь світ пісні та популярні співаки також допускаються помилок у написанні своїх треків.

8. Інші граматичні помилки: деякі з найпоширеніших граматичних помилок включають неправильне вживання членів речення (наприклад, *I* замість *me* або *he* замість *him*), подвоєння прийменників (наприклад, *for for* замість *for*) [5, с. 47].

Наслідки ігнорування граматичних та пунктуаційних правил можуть здаватися досить несерйозними та маловагомими. Але часом вони включають неправильне розуміння повідомлення, зниження якості письмової комунікації та неприємне враження про співрозмовника, включаючи його неграмотність. Це особливо важливо в професійному спілкуванні, де правильне вживання мови має вирішальне значення.

Із цього аналізу можна зробити висновок, що *native speakers* не завжди дотримуються правильної граматики в своєму мовленні та на письмі. Ці помилки можуть виникати з різних причин, включаючи розмовний стиль, вплив діалектів та регіональних особливостей мови, а також спростування граматичних правил у розмовному мовленні.

Отже, навіть для носіїв мови важливо продовжувати вдосконалювати свої навички у вивченні англійської та звертати увагу на правильну граматику і правопис, а не лише на гарну вимову та інтонацію.

Література

1. Відповідаємо на найпоширеніші запитання від наших студентів. URL: <https://cambridge.ua/uk/blog/q-and-a/>
2. Де ставиться кома в англійській. URL: <https://p12.com.ua/journal/view/punktuaciya-v-anglijskom-za-5-minut>
3. Пунктуація в англійській мові. URL: <https://grammarway.com/ua/punctuation>
4. Типові помилки з англійської мови. URL: <https://www.englishdom.com/ua/blog/tipovi-pomilki-z-anglijskoyi-movi/>
5. Karina Law. *Let's Eat Grandma! A Life-Saving Guide to Grammar and Punctuation by Law*. London : Hachette Children's Group, 2015. 48 p.
6. Martha Kolln, Robert Funk. *Understanding English Grammar*. 9th ed. New Jersey : Pearson Education, 2012. 438 p.
7. Mignon Fogarty. *Grammar Girl's quick and dirty tips for better writing*. Canada: Henry Holt and Company, 2008. 240 p.

The article deals with punctuation and grammar problems by native speakers. Examples of the most common ones are also provided and discussed in this work. We distinguish several groups of people with different approaches to this trend. The article highlights the importance of understanding these dynamics and contexts in language.

Key words: *ignoring, punctuation rules, grammar rules, native speakers, homonyms, using verbs, double negative.*

The importance of written corrective feedback to improve students' writing skills in English as a Foreign Language (EFL): Case study

One of the factors that leads us to question the suitability of written corrective feedback provided to secondary school students is the fact that these students have very limited skills in foreign language written expression. According to some experts (Truscott, 1996; Truscott & Hsu, 2008), written assessment is a tool that still shows many shortcomings, and more research is needed in the field of education. According to their typology, whether our students receive adequate written feedback from teachers, how they perceive it, and how effective it is, has been raised. .

The main objectives of this research are as follows:

- Analyse the types of errors that teachers focus on more.
- Investigate the different kinds of written feedback for error correction, how teachers put them into practice and why?
- Verify what type of written CF (direct, indirect, or metalinguistic) is the most effective and encouraging for secondary school students.

Ellis (2008) suggests a precise classification of types of corrective feedback for teachers when correcting linguistic errors, as well as when it is the best time to provide it, immediately or delayed, and whether there is a visible motivation to continue enhancing the SLA according to the type of feedback. These strategies comprise: direct CF, indirect CF, metalinguistic CF, unfocused CF, focused CF, electronic feedback, and reformulations.

Compared to oral corrective feedback, not much research has been conducted on students' and teachers' perceptions of written corrective feedback. Lubis et al. (2017) analysed the perceptions and attitudes of 19 Indonesian university professors regarding written CF. That study showed the instructors' preference for direct CF and indirect CF. Additionally, two teachers opted for focused CF with verbal input, and one favoured indirect CF with verbal comments as well. Another recent study conducted by Black and Nanni (2016) showed that the preferred strategies for various native English language professors were the following in order of preference: (1) indirect CF with metalinguistic comments,

(2) indirect CF, (3) direct CF with metalinguistic comments, and (4) direct CF. Thus, as Moyano (2019) pointed out, teachers prefer direct and indirect feedback, although a bias for indirect CF with metalinguistic explanations is discernible.

Zhang, 2018; Saeli & Cheng, 2019 (as cited in Zhang et al., 2021) state that the misalignment of written CF perceptions between learners and teachers will likely impede learners' capacity to use written CF effectively. Therefore, these studies reveal that it is crucial to consider students' considerations and preferences when offering written CF. Adriah et al. (2017) carried out a study with 54 EFL students at a university in Indonesia in which the results showed a clear preference for direct feedback over indirect feedback. This would reveal that students prefer teachers to

correct all errors using direct CF rather than reflecting on them (Moyano, 2019). Hence, there is no alignment between teachers' and students' preferences since teachers favour indirect feedback, whereas students choose direct feedback. So it is worth noting that teachers should be aware of what their students prefer prior to selecting the type of written CF (Moyano, 2019).

Al-Jarrah (2016) goes one step further, proposing a global approach to written correction, such as considering the organisation, the content, and the meaning. Limited studies have been conducted on how the different types of error feedback are interrelated. The proposed analysis suggests providing content and form comments simultaneously as each draft revision. More technically, comments on errors are expected to drive global changes that affect meaning and organisation.

It is within this theoretical framework that I conducted a case study of two 4th-year courses in a secondary school in the Ripollès region. The research aimed to provide students with a writing task for which their English teacher would provide corresponding feedback. Afterward, students would be given a questionnaire to reflect on the written CF provided by their EFL (English as a foreign language) teacher in the English writing task they were asked to perform. Subsequently, various secondary school English teachers responded to an interview focused on the use of written correction, the types of most significant errors, the use of different strategies, and finally, their considerations on the effectiveness of improving students' writing skills through written correction.

Therefore, the following research questions were posed: PR1: What type of written CF (direct, indirect, metalinguistic) do EFL teachers provide to correct errors? PR2: What is essential to consider by following written CF strategies? PR3: What type of written CF do students consider more beneficial to improve their writing skills?

The sample was obtained from the students of two 4th-year courses in a secondary school, with a total of 26 students. The EFL teachers involved and interviewed in this study were five teachers from public schools in Ripollès, Osona, and València. To collect data, three instruments were used: the essays of the 4th-year secondary group corrected by their EFL teacher, a questionnaire, and an interview.

The teacher from the Ripollès educational centre where the research was conducted received a request to correct a writing exercise that was part of a second-quarter exam. The exercise involved writing a publication of 80 to 90 words about their own family or an imaginary one for a youth magazine. The publication had to include a topic on which they disagreed with their parents, their opinions and actions, as well as their feelings and opinions. Additionally, following the instructions received, the teacher provided useful vocabulary for the task. Finally, students could see a checklist with elements that the teacher would assess at the end of the exercise. Fifteen corrected exercises were collected.

An interview was conducted with secondary school English teachers to find out which type of written correction is most frequently used and why they consider their feedback appropriate for motivating and encouraging EFL students to improve their writing skills. Eleven questions were prepared in advance, designed to obtain qualitative data. The entire interview was created not to ask tendentiously or induce a

response and always informing the interviewee about the purpose of the interview and its use.

The questionnaire included questions about the type of written correction students preferred, their opinion on the utility of correction to improve their writing, and their perceptions of their own English proficiency. It also asked if they believed that written correction had helped them improve in this skill.

Regarding PR1, “What type of written CF (direct, indirect, metalinguistic) do EFL teachers provide to correct errors?” The current study shows that EFL teachers tend to correct written productions using the strategy of highlighting and underlining important errors. According to Ferris, cited in Bitchener Knoch, 2009, this is indirect written CF. As Ferris (2002) points out, this type of feedback emphasises the learner’s role as it makes them study their errors, reflect on them, and correct them.

EFL teachers consider it essential to provide written corrective feedback to students so they can learn and reflect on their errors, as stated by Petchprasert (2012), that feedback is an essential element of language education and learning that affects student learning and performance. In the analysis of the written productions corrected by the teacher, indirect and unfocused correction was the most frequent in error identification.

Regarding PR2, “What is essential to consider by following written CF strategies?” It is essential to understand the perceptions and preferences of teachers and students to decide which type of feedback is more suitable to provide one type of feedback or another. As Zhang, 2018; Saeli & Cheng, 2019 (cited in Zhang et al., 2021) argue, the difficulty in using written corrective feedback is the lack of alignment between students and teachers. Although there is a tendency among EFL teachers to correct using all three forms of written corrective feedback, teachers indicate that they use direct feedback with lower-level students and indirect and metalinguistic feedback with higher-level students. This statement confirms the conclusions of Ferris and Roberts (cited in Farjadnasab and Khodashenas, 2017) that direct feedback is more efficient than indirect feedback with lower-level students in writing skills.

Therefore, concerning teacher preferences, interviews showed a selection of a combination of the three types of written corrective feedback (direct, indirect, and metalinguistic) depending on the student’s level. Furthermore, the interviewed EFL teachers consider that the literal translation from the native language is one of the main challenges when correcting student written productions.

Regarding the results of the analysed written productions, five main aspects were identified that contained the most frequent errors of the students: grammar, spelling, subject-verb-object (SVO), punctuation, and vocabulary. These errors can be identified within the four categories suggested by Yoshida (2008): morphosyntactic, phonological, lexical, semantic, and pragmatic.

To answer PR3, “What type of written CF do students consider more beneficial to improve their writing skills?” The questionnaires showed that students prefer direct written corrective feedback in terms of improving their writing skills in English as a foreign language and utility. 96% of students found it useful when their English teacher provided them with the correct form of errors (Direct Corrective Feedback),

and 92% agreed that their overall writing improved when they received direct written comments. Thus, the results have shown that the majority of learners (23 out of 25) favour direct corrective feedback. This result aligns with Moyano's (2019) statements that students prefer teachers to correct all errors rather than reflecting. It should be noted that Ellis (2008) considers that direct written feedback does not contribute to long-term learning. Therefore, this implies minimal effort on the part of the learner, as indirect feedback, unlike direct feedback, contributes more to immersion in the learning process. On the other hand, 46% of students agree on the importance of receiving any type of written corrective feedback to improve their writing in EFL contexts.

The purpose of this study was to analyse the type of errors teachers focus on most, to investigate the different types of strategies of written CF, how teachers implement them and why, and to verify which type of written CF (direct, indirect, or metalinguistic) is the most effective and encouraging for secondary school learners.

From an educational perspective, the purpose of written corrective feedback is not explained effectively enough in the classroom. When it is presented as a learning tool, there is also feedforward, i.e., there is a future impact that helps to detect errors and to correct them as well as formative assessment, which is an assessment based on learning and not only on evaluating and scoring. This possibly is what is missing when it comes to writing activities in the classroom. Therefore, all the proposed writing exercises by EFL teachers should be complemented; otherwise, the student sees it as another task that stays in the classroom.

High cognitive impact exercises are needed to think, reflect, and deepen the error. Therefore, meaningful, reflection-inducing, and permanent learning takes place using indirect corrective feedback. In contrast, this deep reflection does not occur when direct feedback is used, and consequently, the learning is not meaningful. Furthermore, it does not contribute to assuming responsibility for one's learning process.

References

1. Al-Jarrah, R. S. (2016). A suggested model of corrective feedback provision. *Ampersand*, 3, 98-107.
2. Aridah, A., Atmowardoyo, H., & Salija, K. (2017). Teacher practices and students' preferences for written corrective feedback and their implications on writing instruction. *International Journal of English Linguistics*, 7(1), 112-125.
3. Black, D. A., & Nanni, A. (2016). Written corrective feedback: preferences and justifications of teachers and students in a Thai context. *Gema Online Journal of Language Studies*, 16(3), 99-114
4. Ellis, R. (2008). *The study of second language acquisition*. Oxford, UK: Oxford University Press.
5. Farjadnasab, A. H., & Khodashenas, M. R. (2017). The effect of written corrective feedback on EFL students' writing accuracy. *International Journal of Research in English Education*, 2(2), 30-42.
6. Lubis, A. H., Damanik, I. P., Rajasa, G., & Hidayat, D. F. (2017). Teachers' perception and attitude in using corrective feedback associated with

character education. *The tenth Conference on Applied Linguistics and The Second English Language Teaching and Technology Conference in collaboration with the First 33 International Conference on Language, Literature, Culture, and Education*, 206- 212.

7. Moyano, E. (2019). Corrective feedback in English as a foreign language: *A literature review*. (Final Dissertation). Universidad del País Vasco.

8. Petchprasert, A. (2012). Feedback in second language teaching and learning. *US-China Foreign Language*, 10(4), 1112-1120.

9. Truscott, J., & Hsu, A. Y. P. (2008). Error correction, revision, and learning. *Journal of Second Language Writing*, 17, 292-305.

10. Yoshida, R. (2008). Teachers' choice and learners' preference of corrective feedback types. *Language Awareness*, 17(1), 78-93.

11. Zhang, T. (2018). *The effect of focused versus unfocused written corrective feedback on the development of university-level learners' explicit and implicit knowledge in an EFL context*. (Unpublished doctoral thesis). The University of Sydney.

12. Zhang, T., Chen, X., Hu, J., & Ketwan, P. (2021). EFL Students' Preferences for Written Corrective Feedback: Do Error Types, Language Proficiency, and Foreign Language Enjoyment Matter? *Front. Psychol.* 12:660564. <http://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.660564>

This study has been conducted to analyse the types of error most frequently targeted by English language teachers, investigate the strategies used to respond to the students' written productions and verify which type of feedback is more encouraging and beneficial for the participants.

Key words: *Written CF, EFL, error correction, writing skills, strategies, direct, indirect, metalinguistic.*

Бабенко Ірина

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова

Переклад сонетів Шекспіра як актуальна проблема сьогодення

Шекспір, як відомий англійський поет і драматург, залишив по собі цінну літературну спадщину, включаючи сонети. Написані понад 400 років тому, вони і досі продовжують впливати на сучасну літературну та культурну сфери, спонукаючи дослідників і перекладачів до подальшого вивчення та реінтерпретації.

Враховуючи те, що сонети Шекспіра належать до найбільш відомих та вивчених творів світової літератури, і досі залишається актуальним питання їх перекладу й інтерпретації. Переклади цих поетичних творів допомагають розповсюджувати і розуміти класичну англійську літературу в різних частинах світу. Це сприяє підтримці й розвитку культурних зв'язків між різними країнами та національностями.

Переклад сонетів Шекспіра відкриває широкі можливості для літературних досліджень. Він допомагає дослідникам аналізувати структуру, поетичні прийоми та зміст сонетів у різних мовах і культурних контекстах. Це розширює можливості для аналізу та порівняння літературних творів.

Варто сказати, що переклад сонетів Шекспіра часто може здатися досить складним завданням, адже ці твори містять багато різноманітних літературних засобів, як от: архаїзми, вишукані слова, складні метафори тощо. Крім того, сонети Шекспіра мають досить специфічну структуру, що складається із 14 рядків п'ятистопного або шестистопного ямба, тобто з двох чотиривіршів (катренів) з перехресним римуванням та двох тривіршів (терцин) тернарного римування, що також може ускладнювати їх переклад. Крім того, з основних рис стилю Шекспіра, найскладнішим завданням для українського перекладача сонетів є передача оригінальних риторичних фігур. Це пояснюється структурними відмінностями між англійською та українською мовами. Незважаючи на це, більшість перекладачів дуже вміло долають ці труднощі [1].

Щодо перекладу сонетів Шекспіра можна виокремити кілька основних підходів. Перший з них – це дослівний переклад, коли перекладач передає форму та зміст оригіналу буквально. Перевагою даного підходу є те, що він дає змогу побачити оригінал твору в перекладі. У той же час головний недолік – такий переклад може бути досить незрозумілим і важким для сприйняття, адже велика кількість слів та метафор можуть мати різні значення в різних мовах.

Другий підхід – це вільний переклад, коли перекладач намагається передати зміст твору іншою мовою з використанням більш зрозумілого та сучасного мовлення. Перекладачі мають можливість адаптувати твори для сучасної аудиторії, зберігаючи при цьому їхню оригінальну сутність і поетичну цінність. Цей підхід може бути корисним для тих, хто бажає більш доступного тексту, але водночас може позбавити багатьох відтінків і нюансів оригіналу, що є дуже важливим у випадку сонетів Шекспіра.

Третій підхід – це творчий переклад, коли перекладач пробує передати зміст твору з використанням мовних засобів і стилістичних елементів, які максимально відповідають оригіналу. Цей підхід може бути найбільш точним й автентичним, але водночас вимагає від перекладача багато творчості та глибокого розуміння оригінального тексту.

Важливо зазначити, що сонети Шекспіра написані у формі вірша, що має певні метричні та римовані схеми. Ці структурні особливості також можуть бути складні для перекладу, оскільки у різних мовах вони відрізняються. Тому перекладачеві доводиться знаходити компроміс між точністю передачі метричної та римованої схеми, а також збереженням змісту і стилю оригіналу, що сприяє кращому розумінню й використанню мови в літературному контексті.

Наприклад, у сонеті 116 “Let me not to the marriage of true minds” [2] важливо зберегти англійський груповий ряд римування “*mind*”, “*find*”, “*kind*” та “*blind*”, а також віршову схему абаб-кд-кд-еф-еф. Це допомагає зберегти не тільки структуру та форму, але й певну ауру магії та романтизму, яку створює оригінальний твір.

Щодо інтерпретації сонетів Шекспіра, то тут також можуть виникнути деякі проблеми. Оскільки сонети мають багато складних метафор та символів, їх можна тлумачити по-різному залежно від контексту й індивідуальних особливостей читача. Тому важливо при інтерпретації сонетів Шекспіра брати до уваги не тільки літературний текст, але й історичний та культурний контекст, а також авторську інтенцію.

Крім того, сонети Шекспіра відомі своєю складністю та глибоким змістом. І хоча ці твори були написані в іншій епосі, вони часто торкаються універсальних тем, таких як емоції та почуття, від кохання й страждань до роздумів про смерть та вічність, що залишається актуальним і на сьогодні. Це може бути викликом для перекладача, оскільки він повинен передати всю цю емоційну та психологічну складність у перекладі.

Одним з ключових питань, яке стоїть перед перекладачем, є вибір правильного тлумачення слів і виразів у сонетах Шекспіра. Оскільки сонети написані понад чотириста років тому, деякі слова та вирази можуть мати інші значення, ніж в сучасній англійській мові. Наприклад, слово "*mistress*" у сонеті Шекспіра може означати "*кохана*", а не "*господиня*" як у сучасній мові.

Сонети Шекспіра відомі своєю глибокою символікою та метафоричним змістом, що може бути складним для перекладу. Оскільки символіка й метафори можуть мати різне значення в різних культурах і мовах, перекладачеві доводиться обирати між вірністю оригіналу та зрозумілістю для читачів.

У цілому, переклад сонетів Шекспіра є складним завданням, яке вимагає від перекладача багато знань і вмінь. Важливо брати до уваги всі аспекти мови і культури, що впливають на сприйняття та розуміння творів Шекспіра, і знайти компроміс між точністю передачі змісту та стилю оригіналу й зрозумілістю для читачів у перекладі.

Наприклад, одним з найбільш відомих сонетів Шекспіра є сонет 18, який починається рядками "*Shall I compare thee to a summer's day? Thou art more lovely and more temperate*" [2]. Цей сонет містить складну метафору, в якій автор порівнює свою кохану з літом. Однак, в перекладі ця метафора може втратити свій зміст, якщо в культурі, мовою якої перекладається сонет, літо не асоціюється з красою та природою. Тому перекладачеві доводиться вибирати між вірністю оригіналу та зрозумілістю для читачів.

Крім того, деякі переклади сонетів Шекспіра можуть залежати від особистих поглядів та інтерпретацій перекладача. Наприклад, сонет 130 "*My mistress' eyes are nothing like the sun*" [2] може бути інтерпретований як глузування зі стереотипів краси, але також може розумітися як негативний портрет коханої. Тому перекладач повинен розуміти і враховувати різні тлумачення та погляди на твір, щоб передати його зміст якомога точніше.

Перекладач повинен враховувати вживання архаїзмів і старовинної мови, яка часто зустрічається в сонетах Шекспіра. Наприклад, у сонеті 73 "*That time of year thou maust in me behold*" [2] вживається старовинний варіант слова "*behold*" замість сучасного "*see*". Це важливо з урахуванням того, що сонети

Шекспіра написані понад 400 років тому і, отже, вони мають свої особливості та архаїзми, які потрібно враховувати при перекладі.

Таким чином, переклад сонетів Шекспіра є складним завданням, що вимагає від перекладача не тільки знання мови, але й розуміння культурних та історичних контекстів. Ці твори мають велику значимість для світової літератури, тому їх переклад повинен бути не лише правильним і точним, але й зрозумілим для читача. Переклад та інтерпретація сонетів Шекспіра є завданням, яке не має єдиного правильного рішення. Кожен переклад й інтерпретація можуть мати свої переваги та недоліки, але важливо брати до уваги всі можливі фактори, які можуть впливати на сприйняття і розуміння творів Шекспіра.

Переклад сонетів Шекспіра – це важлива та складна задача, яка вимагає від перекладача знань і розуміння як мови оригіналу, так і культурного та історичного контексту твору. Важливо зберегти форму, ритм, римування та музичність оригінального твору, а також врахувати архаїзми і старовинну мову, яка зустрічається в сонетах Шекспіра. Тільки так можна передати емоції й атмосферу оригінального твору і зробити його доступним для читачів з різних країн та регіонів.

Отже, переклад та інтерпретація сонетів Шекспіра є досить складним завданням, що вимагає від перекладача чи читача глибокого розуміння тексту й вміння знаходити правильний баланс між точністю передачі змісту і красою мови. Але водночас це є цікавим і важливим завданням, яке дозволяє нам краще розуміти й оцінювати творчість одного з найбільших майстрів слова в історії людства.

Література

1. Prokopiw O. The Ukrainian Translations of Shakespeare's Sonnets: A Stylistic Analysis. Ottawa : University of Ottawa Press, 1976. 334 p.
2. Shakespeare W. The sonnets. Kyiv : Znannia, 2010. 189 p.

This article examines the relevance of translating William Shakespeare's sonnets in the context of today's world. The author explores the history of sonnet translations, their place in the contemporary cultural landscape, and their impact on cross-cultural communication and literary research.

Key words: translation, Shakespeare's sonnets, contemporary relevance, history of sonnet translations, universality, cross-cultural communication, literary research, immortal poetry.

Бешко Анна

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Т. М. Конєва*

«Театр абсурду» як літературознавча категорія

Філософія та мистецтво завжди віддзеркалювали динаміку суспільних та культурних змін. Серед різноманітних напрямів та течій, які створюють світ мистецтва, «театр абсурду» визначається як один із найцікавіших та

найпроникливіших феноменів. Його походження пов'язане з епохою поствоєнної Західної Європи, коли суспільство відчувало натиск абсурдних обставин і неможливість раціональної інтерпретації реальності після двох світових війн. Театр абсурду став відповіддю на цей виклик, висловлюючи невпорядковану та суперечливу природу людського існування.

Мета статті: розглянути літературознавчу категорію «театр абсурду» у сучасному науковому аспекті, визначити філософсько-естетичні засади явища.

У 1950-і роки ХХ ст. в театрах Франції з'явилися незвичайні вистави, в яких виконання було позбавлене звичайної логіки, діалоги суперечили один одному, і зміст, що відтворювався на сцені, залишав глядачів в розгубленні. Цей особливий театр отримав назву «театр абсурду» або мистецтво «абсурду».

Мас-медіа швидко прийняли і підтримали цей театральний напрямок. Завдяки критиці і рекламі, вистави «театру абсурду» швидко розповсюдилися в театрах багатьох країн світу. З часом «театр абсурду» став важливою складовою сучасного авангардистського мистецтва.

Незважаючи на те, що «театр абсурду» з'явився у Франції, це напрямок не вважався властивим французькому національному мистецтву. Ініціаторами цього напрямку були письменники, які проживали і працювали у Франції, а саме румун Ежен Йонеско й ірландець Семюел Беккет. Пізніше до них приєдналися інші драматурги, такі як вірменин А. Адамов, англійці Г. Пінтер, Н. Сімпсон і інші, які теж мешкали у Парижі [3, с. 31].

Вистави «театру абсурду» були провокативними: глядачі були обурені, деякі не розуміли, інші сміялися, а деякі захоплювались. Герої п'єс абсурдистів були далекі від позитивних образів. Вони були морально та психологічно викривлені, позбавлені гідності. Автори не висловлювали співчуття чи обурення, не пояснювали причини їхньої деградації або конкретні обставини, що до цього призвели. Абсурдисти намагалися показати, що людина сама відповідає за своє щастя, і якщо вона не може змінити своє життя на краще, то вона не заслуговує на жалість.

Автори «театру абсурду» ставили своїх героїв у протиставлення до суспільства загалом, а не до конкретного суспільства, яке пригноблювало їх. Цей спосіб протиставлення особистості суспільству вони запозичили з філософії екзистенціалізму, яка лягла в основу мистецтва «абсурду» [2, с. 187].

Творці мистецтва «абсурду» взяли у філософів-екзистенціалістів погляд на світ, який вони розглядали як незрозумілий і повний хаосу. Схоже на екзистенціалістів, автори мистецтва «абсурду» вважали, що люди майже безсильні і не можуть контролювати світ навколо себе, а суспільство, у свою чергу, не повинно втручатися в життя окремої особи. Один із представників цього напрямку, Ежен Йонеско, стверджував, що жодне суспільство не може зменшити людське страждання, і жодна політична система не може позбавити нас складностей життя.

Використовуючи мистецтво як засіб виразу, діячі «театру абсурду» передали основні ідеї, запозичені в екзистенціалізмі, через такі аспекти:

1. Ізольованість людини від зовнішнього світу: герої вистав «театру абсурду» часто були самотніми і відчували себе відокремленими від навколишнього світу.

2. Індивідуалізм і замкнутість: персонажі були вкрай індивідуалістичними і часто закритими в собі.

3. Неможливість спілкування одного з одним: у виставах часто відтворювалася неможливість глибокого спілкування між персонажами.

4. Безмістовність активних дій: дії персонажів здебільшого не мали конкретного сенсу або мети.

5. Непереможність зла: герої нерідко опинялися безсилі перед злом або обставинами, які не змінювалися на краще.

6. Недосяжність поставленої перед людиною мети: часто у «театрі абсурду» підкреслювалася недосяжність і невизначеність цілей персонажів [2, с. 188].

Такі ідеї екзистенціалізму чітко виражалися в творах мистецтва «абсурду». Сам термін «абсурд» мав подвійне значення: з одного боку, це була техніка, яка полягала у приведенні абсурдних елементів та положень до екстремальної форми безмістовності і відсутності логіки; з іншого боку, це відображало світовідчуття авторів, їхнє розуміння дійсності як непередбачуваного світу абсурду.

Слово «абсурд» у «театрі абсурду» означало не просто відсутність сенсу, але і наявність потенційного сенсу, який залишався прихованим та незрозумілим. Абсурдне мислення стало відправною точкою для створення іншого сприйняття реальності, розширюючи область ірраціонального мислення і надаючи новий зміст самому абсурду. У «театрі абсурду» абсурд існував не тільки на рівні змісту, але й на рівні форми вистав, що поєднувало філософські ідеї з гумором, іронією та парадоксами.

У Лексиконі загального та порівняльного літературознавства, поняття «абсурд» було описано як «безглуздя». Ця термінологія використовувалася істориками літератури і критиками для аналізу дій та поведінки персонажів у літературних творах, оцінюючи їх відповідність реальності. Поняття «абсурд» отримало своє місце в літературному світі через фрази «література абсурду» і «театр абсурду», що використовувалися для класифікації творів, таких як романи та п'єси, які зображували життя як безладне нагромадження випадкових подій і абсурдних ситуацій на перший погляд. У цих творах наголошувалася відсутність логіки, ірраціональність дій персонажів, розбиття на фрагменти, гротеск та комічне в їх створенні [1, с. 53].

Ежен Йонеско надав власне трактування поняття «абсурд», стверджуючи, що все, що не має мети, є абсурдним. Він підкреслював, що людина, відокремлена від свого духовного і метафізичного коріння, відчуває себе загубленою, і всі її дії стають безглуздими та пустими. Постановка п'єси Ежена Йонеско «Голомоза співачка» у 1950 році вважається важливою подією у народженні «театру абсурду». Ця постановка вражала глядачів своєю абсурдністю, починаючи з самої назви, оскільки в самій драмі немає згадки про

жодну голомозу співачку. Персонажі ведуть бессенсові розмови під звук годинника, який б'є різні години, або зовсім замовкає [1, с. 54].

У «театрі абсурду» порушувались звичайні театральні стандарти і норми. Драми цього напрямку не відповідали загальноприйнятим драматичним канонам, і в їхніх виставах часто не було типового сюжету. Замість цього, на сцені володарювала статичність, і дії персонажів, за словами Йонеско, виглядали як «агонія без реальних подій». Вистави «театру абсурду» також вражали руйнацією мови персонажів, які часто не розуміли один одного і говорили монологами у пустці. Це була спроба висловити проблему нездатності людей до спілкування [5, с. 64].

Драматурги цього напрямку також відобразили своє обурення тоталітаризмом та зніманням особистості, що призвело до використання однакових мовних штампів та стереотипів і, в кінцевому підсумку, до перетворення людей на жахливих тварин.

Попри очевидну безладність, «театр абсурду» проникався глибокими філософськими питаннями:

1) це стосувалося питання сенсу існування, які включали в себе збереження людського начала, вірність людськості та особистій ідентичності;

2) це підкреслювало здатність людини протистояти злу та висвітлювало причини осоромлення людей, чи то через власний вибір, чи заради тиску чи впливу ззовні;

3) це відображало людську схильність приховувати неприємні реальності від себе;

4) це розглядало прояви світового зла, такі як «пандемія масового безумства».

Основними рисами «театру абсурду» були руйнування сюжету і композиції, відсутність фіксованого часу і місця, екзистенційні персонажі, ірраціоналізм, абсурдні ситуації і словесний нонсенс. Ці драми вразили як глядачів, так і критиків, оскільки вони були бунтом проти будь-яких стандартів і «здорового глузду». Творці «театру абсурду» використовували фантастику, що сплітається з реальністю, та змішували різні жанри, створюючи «трагікомедію», «трагіфарс», «антип'єсу» та «псевдодраму».

В драматургії абсурду відзначалася відсутність імен для головних героїв, їхня безособливість, що була важливою рисою. Персонажі отримували абстрактні ідентифікатори, такі як «А», «Б», «Пан I», «Пан II», і вони були позбавлені конкретних характеристик. Це створювало враження, що драматурги експериментували з новими способами виразності, утримуючи глядачів від інформації [6, с. 8].

Для абсурдистів основна трагедія полягала в екзистенційних проблемах буття, які були характерні для їх часу. Герої ставали схожими один на одного і лише відображали загальні риси людського існування. Ця «конвеєрна» ситуація дозволяла показати абсурдність бажань, мрій і страхів, а також загальну абсурдність людського життя. Це було мистецьким втіленням ідеї, що життя відчуває жах схожості та подібності, яку висловив Т. Адорно. За словами

Йонеску, персонажі «театру абсурду» були своєрідними «механізмами у світі колективізму».

Персонажі в драматургії абсурду часто виявлялися позбавленими індивідуальності та замкнутими у обмежених або, навпаки, безмежних просторах, таких як кімнати або підвали. Вони перебували в стані, подібному до «підвішеності», і нагадували безвольних маріонеток. Це позбавляло глядача відчуття безпеки, спокою та впевненості.

Сюжети їхніх творів часто свідомо розпадаються: дія стає майже неактивною, і це видно в творах, таких як «Чекаючи на Годо», «Ендшпіль» і «Щасливі дні» С. Беккета. Замість живої драматичної динаміки, сцена заповнена статичністю, що йде на користь агонії без реальних подій [7, с. 12].

Мова персонажів також руйнується, і часто вони навіть не сприймають один одного, говорячи власні «паралельні» монологи, як у «Пейзажі» Г. Пінтера, де комунікація між ними видається пустою.

Завоювання світової сцени «театром абсурду» спочатку викликало скандал, але потім стало триумфом, принісши славу класику ХХ століття Семюелю Беккету (1906—1989). У сценічному світі автора переважають істотикаліки, які не мають можливості самотійно рухатися. Ці образи відображають безсилля людини, її внутрішнє безсилля. У п'єсі «Ендшпіль» дія обмежена чотирма стінами кімнати, а герої – це каліки і літні особи. У «Грі» персонажі залишаються без імен. У «Качі-Кач» образ статичного руху створюється кріслом-качалкою, яке, не припиняючи руху, нікуди не рушається. П'єсу «Чекаючи на Годо» визнано однією з найвидатніших творів «театру абсурду». Ця п'єса віддзеркалює конкретні події у житті Беккета – його участь у французькому Опорі та переховування від нацистів під час війни. Тема чекання, безкінечних розмов у самотності стала центральною у цьому творі, хоча з часом Беккет відкинув всі конкретні деталі.

Джерела «театру абсурду» в українській драматургії можна відстежити ще в ХІХ столітті. Драматург та дослідник Володимир Діброва вбачає певні елементи поетики «театру абсурду» у водевілі М. Кропивницького, який творив на початку ХХ століття. У творчості цього драматурга видно успішне поєднання сатиричних елементів і карнавальної атмосфери, які сприяли розбудові сюжету [8, с. 458].

П'єси Миколи Куліша, які були поставлені Лесем Курбасом, включають такі твори, як «97», «Народний Малахій», «Мина Мазайло», «Комуна в степах» та «Маклена Граса». Цей національний театр Леся Курбаса та Миколи Куліша відзначався своєю європейською спрямованістю та руйнував догматичну концепцію керівництва епохи «диктатури пролетаріату» щодо історичного оптимізму у світогляді нового покоління, яке втратило свої національні особливості.

Літературна творчість українських письменників, які створювали в еміграції, викликала великий інтерес. Роботи цих авторів, до яких належали Ігор Костецький, Тодось Осьмачка, Василь Барка, Юрій Косач і інші, виділялися не лише своєю новаторською структурою та використанням сучасних літературних прийомів, але й унікальністю їхнього походження,

оскільки вони творили поза межами українського материкового літературного середовища. Це надавало їм можливість експериментувати та висловлювати свої моральні переконання в умовах демократичного суспільства, одночасно зберігаючи національну ідентичність та культурну специфіку України. Ця ситуація дозволила літераторам еміграції виразити свою емоційну зв'язаність із своєю історичною Батьківщиною – Україною [3, с. 41].

Важливою подією в історії української літератури була діяльність МУРу – організації українських літераторів, які перебували в таборах для переміщених осіб в німецькій еміграції в 40-х роках ХХ століття. Ця організація об'єднувала письменників з різними поглядами на майбутнє української літератури, і серед її членів були Віктор Петров, Ігор Костецький, Улас Самчук, Юрій Шевельов, Володимир Державин, Олег Зуєвський, Михайло Орест, Іван Багряний, Юрій Косач, Василь Барка, Докія Гуменна, Тодось Осьмачка та інші. Творчість цих письменників виявилася надзвичайно оригінальною в історії української літератури ХХ століття. Ігор Костецький, один із найактивніших членів МУРу, завжди прагнув розривати культурні бар'єри, модернізувати українську літературу, надавати їй європейські характеристики та впроваджувати сучасні стилі та жанри. Його драматичні твори найкраще відображають риси «театру абсурду» в українській літературі, особливо п'єси «Спокуси несвятого Антона» і «Близнята ще зустрінуться».

Також серед представників нового українського «театру абсурду» слід відзначити Володимира Діброву та його твори «Короткий курс» і «Двадцять такий-то з'їзд», а також О. Лишегу з його п'єсою «Друже Лі Бо, Брате Ду Фу». На В. Діброва відчутно вплинув стиль п'єс Самюеля Беккета та Ежена Йонеско, оскільки він не лише перекладав, але і досліджував їхні твори. Тому можемо констатувати повну відповідність драматургії В. Діброви лейтмотиву «театру абсурду». Таким чином, світові течії післявоєнної драматургії також відобразилися в українській літературі та театрі [3, с. 44].

Висновок. «Театр абсурду» як літературознавча категорія є цікавою та значущою складовою сучасної драматургії та театрального мистецтва. Виникнувши у другій половині ХХ століття, він відображає складність та суперечливість сучасного світу, його нелогічність та безпорадність. «Театр абсурду» відмежовується від традиційних драматичних жанрів своєю особливою атмосферою безнадійності та божевільності, яка часто вражає глядача.

Ця категорія відкриває для дослідження такі аспекти, як взаємодія театру з аудиторією, використання мови та символіки для створення незвичайних сценаріїв та образів. «Театр абсурду» став важливим майданчиком для висловлення авторських ідей та спроби розгляду сутності існування у світі, де звичайні норми та логіка втрачають силу.

Незважаючи на те, що «театр абсурду» може бути важким для розуміння та інтерпретації, він важливий для театральної культури, адже спонукає глядача розмислювати над складністю сучасного світу та природою людського існування. «Театр абсурду» продовжує залишати слід у сучасній літературі і

мистецтві, надаючи можливість виразити глибокі філософські думки та почуття у формі драми та вистави.

Таким чином, «театр абсурду» є важливою літературознавчою категорією, яка відкриває нові горизонти для дослідження сучасного мистецтва та культури.

Література

1. Бойко І.Б. Театр, який спонукає задуматись над абсурдністю нашого життя : Конспект уроків за п'єсою «Носороги» Е.Йонеско // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України : Науково-методичний журнал / Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2006. – № 4. – С.52-56.

2. Васильєв Є. «Театр абсурду» та «театр парадоксу»: проблеми термінології / Є. Васильєв // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2005. – №22. – С. 186-189.

3. Давиденко Г. Театр «абсурду» як один із модерністських напрямків у драматургії II половини ХХ століття / Г. Давиденко. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. – 54 с.

4. Давиденко Г. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Давиденко, О. Чайка – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.

5. Конєва Т «Театр абсурду» і драматургія Ежена Йонеско 1950-х років / Т Конєва, Н. Тарасова // Філологічні науки : збірник наукових праць / Полтавський державний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2010. – Вип. 2 (5). – С. 62-70.

6. Митропольська Є. Філософія абсурду і театральна естетика ХХ століття: автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.08 / Є. Митропольська. – К., 2006. – 20 с.

7. Новиков А. «Театр абсурду» Олексія Чугуя // Українська література в загальноосвітній школі : науково-методичний журнал / Інститут педагогіки АПН України. – Київ, 2013. – № 12. – С. 11-13

8. Павличко С. Теорія літератури / С. Павличко; [упоряд. В. Агеєва, Б. Кравченко]. – Вид. 2-е. – К. : Основи, 2009. – 679 с.

This article examines the Theater of the Absurd as a distinctive literary category, focusing on its unconventional narratives, existential themes, and profound impact on contemporary theater.

Keywords: *Theater of the Absurd, literary category, dramatic arts, absurdity, modern world, unconventional narratives, symbolism, existentialism, theatrical culture, philosophy.*

Джеймс Генрі Беннет як популяризатор нових місць для оздоровчого туризму в ХІХ столітті

Джеймс Генрі Беннет – англійський лікар, член Королівського коледжу лікарів у Лондоні, лікар-асистент Королівської вільної лікарні, доктор медицини Паризького університету та лікар-ординатор паризьких лікарень, який народився у 1816 та помер у 1891 році. Серед відомих пацієнтів Беннета були Роберт Луїс Стівенсон і навіть королева Вікторія [3].

В сфері літератури Беннет відомий своїм твором “*Winter and Spring on the Shores of the Mediterranean: or, The Riviera, Mentone, Italy, Corsica, Sicily, Algeria, Spain, and Biarritz, as Winter Climates*”. Далі за текстом: «Зима та весна на берегах Середземного моря». Книга була опублікована у 1861, згодом багаторазово перевидана та перекладена на різні мови. Цією роботою автор допоміг популяризувати Французьку Рив’єру як місце зимового відпочинку в ХІХ столітті [4].

Цей твір є яскравим прикладом подорожньої літератури, що за дефініцією тотожна до інших термінів, зазначених науковцями у своїх працях: «подорожній нарис», «подорожнє письменство», «подорожні твори», «література мандрів», «мандрівна література» тощо. Або як називав даний жанр І. Франко – «туристична література» [8].

Беручи до уваги, що зазначені поняття мають ідентичне значення, за основу можна взяти визначення із Літературознавчої енциклопедії: подорожній нарис – це «різновид нарису, в якому змальовані люди, події, краєвиди та враження автора, що з’явилися під час його подорожі» [7].

Подорожня література має містити наступні складові: дата та назва відвіданого місця, діяльність і огляд визначних пам’яток, культурний досвід, особисті роздуми, пам’ятні моменти [2; 5]. Зважаючи на це, «Зима та весна на берегах Середземного моря» – безперечно зразок подорожньої літератури.

Основна ідея книги «Зима та весна на берегах Середземного моря» пов’язана з діагнозом Дж. Г. Беннета. У нього діагностували туберкульоз після 25 років роботи лікарем. Після чого він прийшов до рішення “...*die in a quiet corner*” [1].

Із цією метою автор відправився в подорож на десять зим і весен, досліджуючи береги Середземного моря. І напрощуд це мало протилежний ефект: його здоров’я покращилося і в результаті автор повністю вилікувався. Що неабияк популяризувало країни, що Дж. Г. Беннет відвідав та описав у своїй книзі, а саме: Франція, зокрема Мантон та Біарриц, Італія, Іспанія та Алжир.

У першій частині книги Беннет зосереджується на детальному описі тогочасного міста Мантон. Перший та другий розділи книги присвячені опису цього містечка, місцевості навколо нього, розташуванню, клімату і

рослинності: *“Mentone is a small Italian town of five thousand inhabitants, situated in latitude 43° 45’, nineteen miles east of Nice, at the foot of the Maritime Alps. It is the first station out of Nice, on the Cornice road to Genoa...”* [1].

Автор фокусується не лише на самому пункті призначення, але й на способах дістатися до нього. Беннет рекомендує читачам не користуватися залізницею, а орендувати приватну карету, щоб дістатися до Мантона. Він також стверджує, що таку дорогу завжди варто обирати людям, які подорожують для оздоровлення, адже її краса здатна відразу покращити їхній стан. І як зазначає сам автор: *“There is not a more beautiful drive in Europe, and by rail it is entirely lost”* [1].

Автор описує клімат Мантона через його рослинність, і вона насправді є надзвичайно ілюстративною: *“The exceptional warmth of the winter climate of Mentone, even for the Riviera, is proved beyond all question or doubt by the presence of groves of large, healthy Lemon-trees, which ripen their fruit every year in the fullest perfection, in nearly all the ravines and on the warmer hill-sides, wherever water can be obtained”* [1].

Окрім лимонних дерев, автор також детально описує оливкові та апельсинові дерева, які є надзвичайно плодовитими і поширеними в цьому регіоні, а також вибагливими до клімату та догляду. Загалом зазначається, що клімат цього регіону надзвичайно сприятливий і навіть здатний допомогти виліковувати такі серйозні захворювання як туберкульоз.

У третьому і четвертому розділі книги Беннет розповідає про геологічні особливості регіону, фізичну географію та метеорологію Рив’єри та Мантона. У цих розділах він проводить дуже детальне дослідження всіх підземних особливостей ґрунту і гірських порід, на яких розташоване місто, а також зимової погоди регіону: *“The characteristics of the Mentone winter climate are: “Absence of frost, prevalence of northerly winds, moderate dryness of the atmosphere, complete absence of fog, paucity of rainy days, clearness and blueness of sky, general heat and brilliancy of sun, cool night temperature, and a bracing coolness of the atmosphere generally.”* [1].

Книги доктора Беннета про Французьку Рив’єру мали великий вплив на місто Мантон. До того, як його книги були опубліковані, в місті було лише кілька готелів. Але після того, як вони були перекладені німецькою мовою і опубліковані в США, набагато більше людей дізналися про Мантон і захотіли його відвідати [6].

Дж. Г. Беннет не лише писав про Французьку Рив’єру, але й зробив її своїм домом. Він купив зруйновану вежу із землею на пагорбах над Мантоном і створив прекрасний сад площею вісім акрів. Він був настільки захоплений садівництвом, що навіть подорожував до Сан-Ремо та Марселя, щоб зустрітися з експертами з садівництва. Його сад був настільки вражаючим, що навіть привабив королівських гостей – королева Вікторія та її молодша дочка, принцеса Беатріс, приїхали побачити його [6].

Другу частину книги Дж. Г. Беннет присвятив Італії. Він був задоволений перебуванням у Мантоні, його здоров’я покращилося, але лікар не міг

позбутися бажання відшукати ідеальний клімат, так зване «Ельдорадо», що поєднало б усі омріяні переваги.

Подорожуючи Італією, Дж. Г. Беннет відвідав Східну та Західну Рив'єри, Корсику, Сицилію та Італійські Озера.

Східна та Західна Рив'єри вразили автора своєю негігієнічністю: *“As I have previously stated, the impression made upon my mind by the sanitary survey of the principal health towns of Italy was unsatisfactory in the extreme”* [1]. Це незадоволення було спричинено швидким погіршенням хвороби, чому здавалося вже не можна було ніяк зарадити, адже в більшості міст Італії, особливо східної Рив'єри рівень гігієни був настільки низький, що спричинював спалахи тифу, дизентерії, лихорадки тощо.

Більшого враження Дж. Г. Беннет отримав від острова Корсика, описавши його приємний клімат, зокрема Аяччо та Бастію, як ідеальні місця для зимування, а також Ореззу та Гуаньо – для літнього проведення часу. Також у даному розділі були описані фізичні, геологічні та соціальні характеристики цих місць.

Згадування Корсики у книзі «Зима та весна на берегах Середземного моря» призвело до підвищення рівня туризму регіону, що зазначає і сам Дж. Г. Беннет: *“Scarcely any travelers, either French or others, ever visited the island, except on business, until my notice of it in the second edition of this work, in 1862, drew attention to its great natural beauties”* [1].

Наступною точкою, яку із запалом прагнув відвідати Дж. Г. Беннет стала Сицилія, що описана у 11 розділі другої частини книги, зокрема клімат, рослинність, міста Палермо, Мессіна, Катанія, Сіракузи, а також гору Етна. Особливого значення у цьому розділі набула тематика міфології, адже в результаті привабила туристів, що цікавляться міфами давніх греків та римлян.

Дж. Г. Беннет наводить відомості щодо міфологічного зв'язку із островом Сицилія, а саме згадує: богиню землеробства Цереру, якій була присвячена Сицилія, Юпітера, що панував на горі Етна та мав провідну роль у битві Титанів, що призвело до вивержень, Прозерпину, що збирала квіти біля підніжжя Етни, коли її викрав Плутон, Дафніса, що жив на місцевих рівнинах, Поліфема, що мешкав в одній із печер на узбережжі тощо [1].

Ще однією знаковою подією, що описується в цій частині, є подорож Дж. Г. Беннета на озера Гарда, Ізео, Комо, Лугано, Маджоре та Орта. Лікар та письменник за сумісництвом мав сумніви щодо відвідування цих місць, але все ж провів три тижні на озерах і описав це як чудовий досвід, що розвіяв усі його попередні сумніви. Автор описує ці місця наступним чином: *“In such an atmosphere, among such beautiful scenery, mere existence is an instance pleasure”* [1].

Окрім Мантона, Беннет у своїй книзі описує подорожі до міст Біарриц та Аркашон у пошуках ще кращого місця для оздоровлення. Він досліджує Біарриц як осінню та зимову резиденцію, його розташування, клімат та інші особливості. Щодо клімату та метеорології міста Біарриц, автор зазначає: *“During my residence in 1857, the weather, until the end of September, was fine; no rain falling except during the night, on two or three occasions. The sky was clear,*

generally cloudless, the sea blue, and the sun powerful, so much so as to render an umbrella all but indispensable between nine a.m. and five p.m., when walking in the sun” [1].

Беннет також відвідує Аркашон, та зосереджується на вивченні та порівнянні рослинності цієї місцевості: *“Having often heard Arcachon, also in the Bay of Biscay, promoted as a winter resort for consumptive invalids, I determined, in the spring of 1868, to visit it on leaving Mentone. A leisurely journey across the south of France brought me there by the 22nd of April, and I remained until the end of the month examining and analysing the locality” [1].*

Однак, підсумовуючи цей розділ книги і свою подорож цими місцями, він зазначає, що цей клімат не є чимось винятковим для оздоровчого туризму: *“I must refer, however, to what I have said respecting the health features of Biarritz, and would only add that, in my opinion, neither the one nor the other offer to the greater part of consumptive invalids the climate which their disease requires” [1].*

У розділі 14 Дж. Г. Беннет описує Алжир із дивною, але дивовижною, на думку автора, культурою. Письменник вдається до опису місцевих жителів, пейзажів, архітектури, клімату, рослинності тощо, та найбільшого враження на нього складають саме невідомі йому раніше традиції.

Найдивнішою річчю для Дж. Г. Беннета став одяг місцевих, особливо жінок, яких він описує схожими на привидів: *“Veiled, so that the eyes only appeared, and wrapped up in white, they seemed walking bundles of muslin or shrouded ghosts” [1].*

Окрім цього, автор книги «Зима та весна на берегах Середземного моря» зміг привабити поціновувачів екзотичної культури та кави, описавши особливості вживання її мусульманами.

У Алжирі наявна величезна кількість кав'ярень для різних національностей і для будь-якого класу клієнтів, де відвідувачі зазвичай сидять схрестивши ноги на низьким дивані, п'ють каву, що має специфічний смак та курять або тютюн, або «хайш», суміш індійської коноплі та інших речовин. Каву традиційно варять у вугільних печах, а подають у крихітних чашках, вміщуючи приблизно склянку для вина [1].

Дж. Г. Беннет зробив медичний висновок стосовно Алжиру, згідно якого клімат цих місць не є достатньо цілющим для хронічного бронхіту або бронхітичної астми, та досить приємний для людей, що потребують зміни обстановки у поєднанні із м'якою зимою.

У фінальній частині своєї подорожі та книги Беннет вирушає до Іспанії, відвідуючи такі місця як: Картахена, Мурсія, Ельче, Аліканте, Валенсія, Кордова, Севілья, Малага, Гранада, Мадрид, Вальядолід і Бургос. Ось, наприклад, як автор описує Валенсію: *“Valencia is one of the largest cities of Spain, with a population of 108,000. It covers a large area of ground, and is the centre of Spanish civilization on the eastern coast. It has all the resources of a great city, including very tolerable hotels. Although the winter climate is no doubt exceptionally good, it cannot, however, be considered a health city. The streets are very narrow, mere lanes, and the hotels are all situated, for convenience, in the very center of the town, or in the small central squares” [1].*

Цікаво, що автор також порівнює цю місцевість і міста з містами рідної Англії, і навіть знаходить певну схожість: “*The large commercial cities of the Continent, such as Barcelona, Valencia, Malaga, Marseilles, Naples, may be compared to Bristol, Liverpool, Glasgow in England. They are not healthy cities, but social and commercial centers...*” [1].

Отже, можемо однозначно стверджувати, що книга мала значний вплив на популяризацію Французької Рив’єри, Італії, Алжиру, Іспанії та інших місць, описаних у цій книзі як привабливих туристичних напрямків у 19-му столітті. У своїй книзі автор, відповідно до своєї професійної кар’єри лікаря, також приділив значну увагу оздоровчим особливостям різних місцевостей, що також сприяло популяризації книги серед туристів, які шукають можливості покращити своє здоров’я.

Особливо слід відзначити вплив книги на популяризацію міста Мантон, яке зараз є одним з найпопулярніших туристичних напрямків у Франції. На знак визнання його значного внеску у перетворення Мантона на популярний туристичний центр, доктор Джеймс Генрі Беннет був удостоєний вулиці, названої на його честь, *Rue J.H. Bennet*, а також пам’ятника, встановленого на вулиці *Rue Partouneaux*.

Література

1. Bennet J. H. *Winter and Spring on the Shores of the Mediterranean: Or, The Riviera, Mentone, Italy, Corsica, Sicily, Algeria, Spain, and Biarritz as Winter Climates*. D. Appleton and Company. 1870.
2. Don’t rely on social media: Here’s why you should keep a travel journal. *Travel*. 2022.
3. Jones T. *The French Riviera: a literary guide for travellers*. Tauris Parke Paperbacks. 2007.
4. Nelson M. *Queen Victoria and the Discovery of the Riviera*. Tauris Parke Paperbacks. 2007.
5. Sy Abbey. *The Art of the Travel Journal*. 2022.
6. Tod W. *Docteur J Henry Bennett. Ville de Menton*. URL: <https://www.menton.fr/Docteur-J-Henry-Bennett.html> (date of access: 26.12.2023).
7. Ковалів Ю.І. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. «Академія». 2007. С. 230.
8. Розінкевич Н. Іван Франко і мандрівна література. *Київські полоністичні студії* 29. 2017. С. 403-410.

This article explores the contribution of James Henry Bennett to the genre of travel literature and the popularisation of the French Riviera as a popular tourist destination in the 19th century. As well as elements of the study of the impact of climate, vegetation, meteorology and geology of different regions on human health in the works of James Henry Bennett.

Key words: *travel literature, French Riviera, health tourism, winter climate.*

Художній простір дитинства у творах Л. Керролла

Специфіка художнього простору полягає в тому, що він має просторові координати і водночас слугує ціннісно-естетичною категорією. У художньому просторі літературного твору автори експериментують зі структурою, часом та простором, створюючи заплутані сюжети, альтернативні реальності та фантастичні світи, що розширює можливості для втілення ідей, філософських думок та емоцій. Художній простір відображає світогляд автора, його ставлення до життя. У дитячій літературі художній простір стає особливою сферою, де дитина може зануритися у світ вигадки і фантазії, відчувати емоції, розширити уяву та відкрити нові горизонти власної уяви. Літературні твори Льюїса Керролла, зокрема «Пригоди Аліси в Країні Чудес» та «Аліса в Задзеркаллі», є прикладом унікального авторського художнього простору, що сприяє розвитку уяви, творчих здібностей та інтелектуального потенціалу дитини. Ці твори переносять читача у світ фантазії, де кожен крок відкриває нові незвичайні події та персонажі [1, с. 65].

Літературний світ, створений Льюїсом Керроллом, багатий на символи, алегорії та глибинний підтекст, що розширює розуміння та сприйняття читача. Опис казкового світу в романі Льюїса Керролла «Аліса в Країні Чудес» багатогранний та захоплюючий. Ця книга є класичною пригодницькою казкою, де головна героїня Аліса опиняється в дивовижному світі, де «ніщо не дивує, а все можливо» [5, с. 100].

У казках англійського письменника відбуваються постійні та несподівані перетворення, що є однією з головних характеристик казкового світу, в якому перебуває головна героїня – Аліса. Ця змінність проявляється на різних рівнях – у збільшеннях та зменшеннях розмірів і форм, а також словесних переробках відомих висловів, пісень, віршиків. На більш складному рівні перетворення порушують проблеми ідентичності та можливостей об'єктів та персонажів самоідентифікуватися. Льюїс Керролл використовує прийом фантастичних змін і перевтілень для створення сюрреалістичної атмосфери, абсурдності та постійної напруги у сюжетній оповіді: *«Аліса вже настільки звикла до суцільних дивовиж, що коли життя знову пішло своїм звичаєм, воно здалося їй нудним і дурним. – Усе дивасніше й дивасніше! – вигукнула Аліса (з великого зачудування вона раптом забула як правильно говорити)»* [2, с. 76]. *(Curiouser and curiouser!' cried Alice (she was so much surprised, that for the moment she quite forgot how to speak good English)* [6, с. 56].

Чеширський Кіт ілюструє один з кульмінаційних моментів фантастичних видозмін, демонструючи фізичне перевтілення цілого на багатозначну частину та водночас подаючи словесну ідіому в її буквальному значенні. Роман-казку можна розглядати як алегорію, де символіка та психологічні елементи допомагають глибше зрозуміти сенс окремих персонажів та сенс твору загалом.

Персонажі, сюжет та елементи оточуючого світу втілюють психологічні аспекти та універсальні символи. «Хто ти?» – питають Алісу Гусінь, Кролик, Чеширський кіт:

– *You!* – said the Caterpillar contemptuously.

– *Who are YOU?* – I almost think I can remember feeling a little different. But if I'm not the same, the next question is, Who in the world am I? Ah, THAT'S the great puzzle! [6, с. 80]. («Я не знаю, хто я справжня», – сказала Аліса. «Якщо ти не знаєш, то хто ж тоді знає?» – відповів Kim) [2, с. 87].

Дія роману перебуває під впливом безлічі дивовижних подій та перешкод, що робить сюжет непередбачуваним та інтригуючим. Спроба Аліси вписатися у різні розміри дверей є важливим моментом, оскільки підкреслює несподіваність та нелогічність світу. Вона постійно намагається адаптуватися до оточення, що змінюється, але той факт, що це неможливо, підкреслює безмежність казкового світу, його унікальність і загадковість.

Роман «Аліса в Країні Чудес» Льюїса Керролла відзначається нелінійною структурою сюжету, де події та ситуації розвиваються в непередбачуваних напрямках. Це створює враження дива, хаосу та пригоди, роблячи читача активним спостерігачем у цьому магічному світі: «Тепер Аліса бігає за Білим Кроликом, та він втікає до нірки. Але, якщо ви не знаєте, куди йдете, то прийдете туди, де і треба» [2, с. 54]. Сюжет роману не просто рухається від початку до кінця, але також переходить у різні напрямки, що допомагає передати непередбачуваність та безмежність можливостей.

Усі події у романі можна сприймати як своєрідну гру або пригоду. Цей світ сповнений загадкових завдань та викликів, що додає веселощі та невпинного інтересу. Сюжет роману вибудований навколо концепції гри, де реальність та логіка порушуються, створюючи магічний ігровий світ. Ця концепція визначає взаємодію персонажів, розвиток подій та загальний тон твору: «Коли я граю, завжди біжу наздоганяти відстаючих, тому що зазвичай всі вони далеко від мене» [4, с. 95].

У Країні Чудес змішуються різні шкали часу та відстані. Моменти можуть розтягуватися або зменшуватися, створюючи непередбачувану хронологію подій. У романі наявність парадоксів у просторі та часі відображає нелінійний та абсурдний характер казкового світу, створюючи дивовижний та магічний настрій. Наприклад, наявна парадоксальність просторової організації Країни Чудес, де місцезнаходження та географія може миттєво змінюватися: «Аліса здогадалася, що одна зі стін зрушила із місця, але на її здивування, навпроти її вона побачила через відчинені дверцята» [2, с. 38].

Країна Чудес сповнена магічними явищами. Чарівні напої, що змінюють розум, чарівні ключі та двері, допомагають створити світ, де правила фізики та реальності скасовані. Роман наповнений магічними елементами, які включають в себе дива, чари, трансформації та неможливість реальності. Ці магічні елементи використовуються для створення казкового світу та підкреслення безмежності світу вигадки і фантазії. «Бачиш, останнім часом Алісу спіткало стільки всіяких дивовиж, що вона почала сумніватися, чи в цьому світі так уже й багато справді неможливих речей» [5, с. 15]. Аліса взаємодіє з різними

істотами, від яких вона отримує поради та інструкції. Це створює атмосферу діалогу між різними світами та підкреслює пригодницький характер твору.

Роман містить в собі глибокі філософські роздуми про ідентичність, реальність та самопізнання. Серед ключових аспектів, що роблять цю казку незабутньою, є розмаїтість незвичайних персонажів, які населяють цей дивовижний світ. Кожен з цих персонажів має власний характер, символіку та взаємодії, які вносять унікальний внесок у структуру та глибину твору.

Білий Кролик уособлює нелогічність і випадковість Країни Чудес. Він символізує перехід з реального світу до казкового, де логічність поступово втрачає свою владу. Його образ відображає абсурдність світу, де звичні правила не працюють. Білий Кролик стає каталізатором подій, що приводять Алісу до Країни Чудес. Його швидкий біг та безпорадність під час пошуку рукавички створюють напружену атмосферу та підсилюють відчуття незвичайності усього, що трапляється з дівчинкою. Такий спосіб дій формує сюжетну основу роману. Таким чином, Білий Кролик – це ключовий персонаж, який ініціює події та передає основну тему абсурдності та нелогічності Країни Чудес. Його дії та символіка створюють невід’ємну частину цього фантастичного світу, а взаємодія з Алісою дозволяє розкрити сутність цього конфлікту.

Самобутніми є й інші персонажі. Додо говорить «не по-людськи»: його мова перевантажена науковими термінами. Гусінь має довге тіло та яскраву зелену забарвлення, відображаючи антропоморфну натуру казкового світу. Чеширський Кіт уособлює загадковість та несподіваність, слугує символом абсурдності та нелогічності Країни Чудес. Його здатність зникати вказує на те, що ніщо не є таким, як здається. Герцогиня є втіленням дурості, що теж присутні в казковому світі. Вона перетворює звичайні речі на щось незрозуміле та дивне, відображаючи безлад створеного світу. Капелюшник втілює творчість, безладність і нелогічність. Шалений Заєць у романі «Аліса в Країні Чудес» відіграє роль символу безперервного руху та поняття часу. Його образ та дії допомагають підкреслити гонитву за часом, що характерна для казкового світу. Взаємодія з Алісою сприяє поглибленому розгляду поняття часу та його неосяжності.

Роман «Аліса в Країні Чудес» Льюїса Керролла – це творіння, сповнене фантазії, абсурду та магії, що здатне зачарувати як дітей, так і дорослих. Один із ключових аспектів, який надає цьому роману незабутнього шарму, – це взаємодія персонажів із світом дитинства, в якому живе головна героїня, маленька Аліса.

Одним із найбільш яскравих прикладів взаємодії персонажів із світом дитинства є відносини Аліси з антропоморфними та дивовижними тваринами. Ці персонажі, такі як Грифон, Шалений Заєць, Білий Кролик, не лише мають вигляд та поведінку, що нагадують дитячу іграшку чи персонажа з казки, а й спонукають Алісу та читачів думати креативно, здати норми логіки та сповнити власні думки дитячою наївністю. Наприклад, Грифон, який загадковими запитаннями та загадками віддзеркалює взаємодію дитячого світу з дорослим, адже запитання можуть здатися безглуздими, а відповіді – абсурдними.

У той же час, ці персонажі також виходять за межі дитячого світу, оскільки слугують засобом вираження філософських питань. Грифон і Шалений Засць, як символи поєднання різних світів та часу, змушують переосмислити звичайні реалії з нової перспективи. Це проявляється у роздумах Грифона про загадки, які заохочують думати про різницю між звичайною та фантастичною реальністю.

Структура художнього простору в романі Л. Керролла «Аліса в Країні Чудес» є надзвичайно складною і багат шаровою. Опис казкового світу допомагає читачеві відчутти неймовірну фантазію автора та поринути у світ безмежних можливостей. Образи незвичайних персонажів, їхні взаємодії з Алісою та із самим світом, розширюють горизонти сприйняття та розвитку героїні, стимулюючи її розумову активність і фантазію. Художній простір роману має важливе значення для дитячої фантазії та уяви. Він надає можливість молодим читачам розширювати світогляд, допомагає розвивати творче мислення, впливаючи на формування образів та розвиток дитячої уяви, що важливо у літературному та когнітивному розвитку читачів, особливо дітей.

Література

1. Бойцун І.Є., Негодяєва С.А. Дитяча література : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2013. 319 с.
2. Керролл Л. Аліса в Країні Чудес / Переклад з англійської: Володимир Панченко. Київ : Махаон-Україна. 2007. 160 с.
3. Коваленко О. Філософські аспекти у творчості Льюїса Керролла: роздуми про реальність та ідентичність. *Філософські дослідження*. 2013. Том 25, Випуск 2. С. 87-101.
4. Козій О. Експресивна графіка як складова мовної гри у казці Л. Керролла «Аліса в Країні Чудес». *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка : збірник наукових праць*. Кіровоград, 2014. Вип. 128. С. 94-98.
5. Ніколенко О. У світі фантазій Аліси : культурологічний аналіз повісті Льюїса Керролла «Аліса в Країні Див». *Всесвітня література в сучасній школі*. 2013. № 4. С. 10-29.
6. Carroll L. Alice in Wonderland. Andronum, 2021. 146 p.

This article delves into the artistic portrayal of childhood in the works of Lewis Carroll, exploring the whimsical and imaginative dimensions of his literary creations.

Keywords: Lewis Carroll, childhood, artistic space, whimsy, imagination, literary works.

До питання дослідження художнього образу собору в літературі

Постановка проблеми. Літературна взаємодія – це прояв взаємозв'язків та культурного взаємозбагачення народів світу. Розвиток літератури характеризується постійним зверненням до класичних зразків культури минулого. Найчастіше подібні звернення обумовленим осмислити процеси і явища сучасності з допомогою «канонізованих» сюжетів і образів, виявити діалектику історичного процесу, досліджувати взаємопов'язаність і взаємообумовленість категорій «минуле», «сьогодення» і «майбутнє».

Проблема вивчення закономірностей еволюції традиційних сюжетів і образів в просторово-часовому аспекті є важливою. Дослідники пропонували різні термінологічні варіанти для позначення інтенсивно функціонуючих у різних літературах сюжетів та образів: «мандрівні сюжети», «світові типи», «вічні образи», «світові образи», які є невід'ємною частиною порівняльного літературознавства (компаративістики). Одночасно з розробкою теоретичних аспектів, цікавим для сучасної компаративістики є дослідження еволюції конкретних традиційних сюжетів і образів у різних літературах. Серед традиційних образів світової літератури, що активно функціонують, особливе місце посідає образ собору, який без перебільшення має архетипний характер, зокрема структурні зміни, семантичні трансформації та еволюцію культурних функцій, яких він зазнає, перетинаючи «кордони» різних національних літератур, жанрів, стильових епох.

Вивчення образ собору у порівняльному аспекті крізь призму рецептивної естетики є актуальними в наш час і дозволить збагатити українську компаративістику новими знаннями в галузі міжлітературних відносин, закономірностей світового літературного процесу, порівняльного дослідження літератур, перекладу, проблеми «свого» і «чужого» та ін.

Метою статті є дослідження художнього образу собору в літературі. **Об'єктом наукової розвідки** є образ собору, **предметом** дослідження виступають особливості авторської побудови образу собору за творами літератури.

Виклад основного матеріалу. Залучення до мистецтва, набуття художньо-естетичних знань вимагає особливого способу мислення. Ми погоджуємося з поглядами Р. Гром'яка, О. Галича та інших вчених, які стверджують, що естетичне сприйняття художніх творів, розвиток естетичних почуттів, суджень, смаків, усіх складових естетичної свідомості, а також здатності до теоретичного споглядання, є взаємопов'язаними явищами. Іншими словами, людське сприйняття, відчуття і розуміння в царині естетики завжди осмислені й опосередковані думкою [2; 6].

Первинною формою художнього мислення є художній образ. Цей тип мислення можна визначити як активну інтелектуальну діяльність, спрямовану

на перетворення образів у спосіб, що забезпечує функцію сутнісного відображення дійсності. По суті, вона дозволяє відобразити загальні, внутрішні, необхідні зв'язки всередині одиниць образної системи. Однак спосіб перетворення повинен бути таким, щоб предмет не втрачав властивостей образної яскравості. [2, с. 40].

Предмети та події оточуючого середовища залишають свій відбиток на свідомість людини певними образами, які мають повсякденну функцію у процесах уяви, мислительних процесах, пам'яті. Але, крім образів-уявлень у свідомості людини появляється і більш глибокий образ, що узагальнює – він є складною формою мислення, що складається з загального та особливого. Таке узагальнення є базою для художнього образу, що показує реальну сутність співвідношення змісту життєвих подій, явищ та форми, і несе в собі всю естетичну цінність [6, с. 67].

Художній образ – це таке узагальнення, яке розкриває в конкретно-чуттєвій формі суттєве для ряду явищ. Наступною особливістю художнього мислення є типізація художніх образів. Вона передбачає визначення головного та відмову від другорядного, несуттєвого й, водночас, суто індивідуальне, чуттєво-конкретне вираження загального. В. Назарець вважає, що типізуюча сторона художнього образу підпорядковується ідеалізуючій, в результаті чого з'являється певний образ-схема, завдяки якому досягається найвищий ступінь художнього абстрагування [4, с. 26]. Художній образ, як і поняття, містить в собі інформацію про найбільш суттєві характеристики об'єкта. Проте, поняття, як основна форма наукового мислення, є абстракцією і не в змозі передати всю різноманітність та багатство естетичного змісту навколишньої реальності. На відміну від абстрактних понять, художній образ є живою єдністю типового та конкретного, загального та індивідуального і часто здатний краще та глибше передати суть об'єкта. Один і той же явище може бути відображено в різних художніх образах.

Основна різниця між образом і поняттям полягає в тому, що поняття абсолютно охоплює певний клас і включає всі можливі значення об'єктів, що належать до цього класу. У той час як художній образ представляє лише один об'єкт з цього класу, але цей об'єкт вирізняється своєю індивідуальністю і яскравістю. Якщо поняття виражає загальні риси цілого класу, то художній образ відображає саме той об'єкт, який в своїй унікальності найбільше відповідає характеристикам загального.

Естетична сутність художнього образу передається за допомогою художньої форми, для створення котрої творець застосовує сукупність різноманітних засобів вираження, а саме: світло-тінь, колір, композицію, фактуру та інші засоби – у живописі; інтонаційні засоби, тембр, ритми, артикуляційні засоби, та інші – у музиці; епітети, гіперболи, антитези, метафори – у літературі.

Актуальним для даної роботи є поняття «вічні образи». Вічні образи – це художні образи персонажів, які колись створені, набувають настільки очевидної загальнонародської, позаісторичної значущості, що згодом, перетворюючись на своєрідні символи, знову і знову виникають у творчості

письменників наступних епох. У вічних образах відображені головні якості та властивості людської особистості (готовність до самопожертви, прагнення знайти істину, потяг до ідеалу, пошуки сенсу життя) і широта типізації їх настільки великі, що історична обстановка, що змінюється, дозволяє розвивати закладений в них універсальний зміст, посилюючи ті відтінки. До вічних образів належать Прометей, Фауст, Гамлет, Дон Жуан, Дон Кіхот та інші [5, с. 39].

Місткість і змістовність вічних образів настільки значні, що вони набули неперехідної естетичної цінності.

У світовій літературі образ собору трапляється повсюдно. Храмова споруда споконвіку виконувала кілька функцій, однією з основних було здійснення богослужінь вищими духовними особами (єпископом, патріархом і т.д.). Собором, як правило, називають головний християнський храм міста абомонастиря, який стає з часом «серцем» міста, дзвін собору виконував також функцію оповіщення, був своєрідним орієнтиром для мешканців.

В історичному романі В. Гюго «Собор Паризької богоматері» Нотр-Дам де Парі посідає центральне місце, він такий самий «герой» як і інші персонажі твору. Письменник віддає належну увагу монументальності собору, його значенню у політичному, релігійному та соціальному житті міста. Збудований зусиллями сотень невідомих майстрів, собор став не лише «кам'яною книгою середньовіччя», він – суворий та потужний пам'ятник творчому генію нації: «Кожна сторона, кожен камінь поважної пам'ятки – це не лише сторінка історії Франції, а й історії науки й мистецтва» [7, с. 101]. Собор уособлює собою не тільки творчі сили, він служить притулком у хвилину небезпеки, приховує позбавлених захисту, як живу істоту, він здатний захищати людину.

Антифашистський роман німецької письменниці А. Зегерс «Сьомий хрест» показав важливість опору нацистському режиму Німеччини. Образ собору – особливий символ у романі він зустрічається в тексті, коли Георг Гейслер обирає Майнцький собор для притулку. Першої ночі на волі. Таким чином, святиня Майнца стає уособленням самої Німеччині, яка вкриває свого сина та рятує його від переслідувачів.

Антиколоніальний роман англійського літератора Г. Гріна «Тихий американець» присвячений подіям війни у В'єтнамі. Художній текст сповнений реалістичних епізодів натуралістичного характеру. Вставним оповіданням у романі виглядає історія Фат-Дьємського собору, який став порятунком для мирного населення. Таким чином, Фат-Дьємський собор виростає до символу всесвітнього порятунку людства від зовнішнього руйнування, від агресії та війни.

Український прозаїк О. Гончар присвятив свій роман «Собор» злободенним темам сучасності: екологічному вихованню, проблемам історичної пам'яті, моральним цінностям молоді ХХ ст. Центральним чином книги є місцевий собор у Зачеплянці, визначна історія будівництва якого збігається з часом Запорізької Січі та колишньої слави України. Історичний пам'ятник у ХХ столітті використовується як зерносховище, він втратив своє першочергове значення, перебуває у запустінні, над храмом нависає загроза

знесення. Проблема важливості історичної пам'яті, обов'язкового дбайливого ставлення до пам'яток архітектури вирішується з прикладу собору, який вдалося відстояти небайдужим мешканцям, про що свідчить охоронна табличка, встановлена активістами Зачеплянки на фасаді будівлі. Актуальна для 1960-х років тема збереження культурного спадщина нації розкривається автором з деякою часткою оптимізму, властивого естетиці соцреалізму. Авторським успіхом бачиться метафора у виразі «бережіть собори ваших душ», яка дозволяє побачити несподіваний перехід від предметного образу собору до духовного образу. Собор (або храм) душі, який носить у собі людина, – це той моральний ґрунт, який має в основі гуманізм та високу моральність радянської людини. Тонке смислове поєднання значень виразу «собор душі» дозволяє автору показати високий етичний характер вчинків Миколи Баглая, який уособлює у романі майбутнє соціалістичного суспільства.

Історичний роман І. Друце «Біла церква» належить до класики молдавської літератури. У творі досить велика просторова організація, яка охоплює як землі Молдови, а й імперську столицю – Петербург. Письменник обирає прийом паралельного розвитку подій, що створює необхідний контраст блискучого, але порочного царського двору та забутої околиці – молдавського села, мешканці якого зберігають душевну чистоту та дбайливо зберігають свої святині. Непримітна сільська церква опиняється на шляху багатотисячної російської армії, вона не тільки встоїть у лиху військову годину, але стане способом порятунку, віри та надії для людей. У фіналі роману епізод будівництва церкви загальними зусиллями символізує безсмертя народного духу та згуртованості нації у скрутний період історії.

Висновки. Собор – це значущий символ у світовій літературі, який може варіюватися в своєму значенні в різних творах, але вони часто використовуються як символи релігійності, культурної спадщини, духовності, моральності та інших глибоких тем у літературі.

Література

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. [за редакцією Марії Зубрицької]. Львів, 1996. 344 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєва Є. Теорія літератури : підручник / [за наук. ред. О. Галича]. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
3. Гудзь М. Олесь Гончар: невідоме й призабуте. *Наукові розвідки, републікації, документи*. Київ : Основа, 2007. 108 с.
4. Іванишин В.П. Нариси з теорії літератури : навч. посіб. [упоряд. тексту П.В. Іванишина]. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 256 с.
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2 : М- Я. 624 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / за редакцією Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 344 с.
7. Постова Н. Поетика романтичного історичного роману: «Собор Паризької Богоматері» В. Гюго. Донецьк, 2002. 244 с.

The article is dedicated to the exploration of the artistic image of the cathedral in literature. The research encompasses multifaceted and methodological analysis, which allows for the creation of a comprehensive model of a significant artistic phenomenon – the image of the cathedral in Ukrainian and foreign literature. It contributes to a more detailed development of the historical and theoretical concept of Ukrainian literature's evolution and draws certain parallels with «other» literatures, significantly supplementing the results of existing studies.

Keywords: *cathedral, image, world literature, literary studies, other.*

Гречка Вікторія, Козіна Анастасія
Лицей №17 «Інтелект» Полтавської міської ради

Особливості ідіостилю Люсі Мод Монтгомері на основі роману «Енн із Зелених Дахів».

Однією із основних тенденцій в сучасній лінгвістичній науці є вивчення особливостей стилю автора та його ролі в художньої літератури. Мовознавці схиляються до думки, що кожен письменник у своїй творчості послуговується сукупністю характерних рис. В. Жайворонок зазначає, що «майстер слова намагається “видобути” з кожної мовної одиниці максимальний семантико-стилістичний ефект і разом з тим уміло реалізувати її експресивні потенції. Лише тоді авторське висловлення стає щасливим поєднанням і вражає своєю точністю та образністю [6, с. 35]. В. В. Виноградов, Х. І Дідух, Ю. М. Караулов, О. О. Селіванова, А. Л. Ситченко позначають це явище термінами «ідіостиль», «ідіолект», «індивідуальний стиль» [3, с. 51].

Мета дослідження полягає в здійсненні функціонально-стилістичного аналізу роману Л. М. Монтгомері «Енн із Зелених Дахів» і виявленні лінгвістичних особливостей ідіостилю письменниці. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: охарактеризувати теоретичні засади поняття «ідіостиль письменника», дослідити головні особливості індивідуального стилю Люсі Мод Монтгомері на основі роману «Енн із Зелених Дахів», здійснити лінгвістичний аналіз фразеологічних одиниць та визначити характерологічне значення власних імен у творі, висвітлити авторські стратегії відтворення словесних поетичних образів та тлумачення поняття «мовленнєвий портрет».

О. Павлишенко маркерами ідіостилю називає лексичні одиниці, які певний автор використовує у своїх працях частіше, ніж це роблять інші письменники у своїх творах [5, с. 268]. Б. Стельмах вважає, що домінантами ідіостилю автора є пунктуація, композиція оповіді, зорові та слухові образи, ритмомелодика [6, с. 34]. За визначенням С. Єрмоленко, індивідуальний стиль, або ідіостиль, – це «сукупність мовно-виразових засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших» [3, с. 47]. Дослідження мовного аспекту ідіостилю Люсі Мод Монтгомері на основі бестселеру «Енн із Зелених Дахів» (1908 р.) дає можливість визначити індивідуальну неповторність автора, побачити її вербально-естетичну картину світу, оцінити внесок у систему вже функціонуючих словесних художніх

образів канадської літератури. Основними рисами авторського стилю письменниці є влучне вживання фразеологізмів, високо поетичних словесних образів, власних імен та мовленнєвого портрету як лаконічної характеристики персонажів, їх ідентифікації та індивідуалізації.

Автор вводить фразеологічні одиниці до роману для надання тексту емоційності, експресивності та створення необхідної «атмосфери», зображення простоти та характерних особливостей спілкування жителів сільської місцевості: *Its beauty seemed to strike the child dumb; She leaned back in the buggy, her thin hands clasped before her, her face lifted rapturously to the white splendor above* [7, с. 116]. Твір написано у розмовно-побутовому стилі, що зумовлює часте вживання розмовних та суспільно-побутових фразеологічних одиниць, які є універсальними та частото вживаними у різноманітних сферах життя: *to be a goose, Anne's spirits soared to their highest, bearded the lion in its den, a native born, feminine to the core* [7, с. 86].

Особливість власних імен «Енн із Зелених Дахів» виявляється в їхній властивості бути елементом, який допомагає автору розкрити свій справжній задум. Як правило, самі вже імена виступають лаконічними характеристиками персонажів, ідентифікують та індивідуалізують їх. У романі презентовано звичайну дівчинку з нестандартними поглядами на життя і спілкування. Підкреслюючи цю несумісність, письменниця вдається до гри зі зміною імені як спосіб прояву індивідуальності та неповторності: *When I was young I used to imagine it was Geraldine, but I like Cordelia better now. But if you call me Anne please call me Anne spelled with an E* [7, с. 12]. Персонаж порушує загальноприйнятту думку про неможливість написання імені з англійською літерою «Е» у кінці. Цим автор демонструє самопошук та відчуття унікальності й ідентичності головної героїні. Образ опікуна Метью Катберта прямо пов'язаний з релігійними мотивами. Matthew – ім'я одного з дванадцяти апостолів, учнів Христа, а Cuthbert – ім'я середньовічного святого в Англії та Шотландії. Саме завдяки наявності образу спокійної, врівноваженої рідної душі з перших хвилин спілкування і до останніх днів життя, у романі розкривається опозиція між формалізованою релігією та істинною духовністю. Незвичайне ім'я улюбленої вчительки Miss Lavender (лаванда) дібрано з метою надання образу загадкового та приємного забарвлення, специфічного стилістичного наголосу та шарму, легкості та романтичності. Прізвище Кетрін Брук є об'єктом гри слів: *Katherine, your eyes are just the color of tea... amber tea. Now, live up to your name this evening... a brook should be sparkling... limpid... merry* [7, с. 92].

Особливу увагу Л. К. Монтгомері приділяє власним іменам тварин. Наприклад, ім'я папуги Ginger (імбир) є вкрай нехарактерним прізвиськом для птаха з яскравим та кольоровим пір'ям, бо рослина позбавлена якогось спеціального забарвлення та має тьмяний жовтувато-сірий колір. Цей фактор розкриває образ не тільки птаха з його непривітною вдачею, але й хазяїна, похмурого та сірого чоловіка. На противагу папузі, ім'я kota Dusty (брудний, запорошений) дібрано через його чорний колір та стан, у якому його знайшли ще кошеням).

Основою для опису мовленнєвого портрета персонажа є його індивідуальний лексикон – часто вживані слова, стилістичні засоби і синтаксичні структури, які виступають характерними ознаками поведінки. Сирота Енн вирізняється особливим світосприйняттям, мрійливістю, вразливістю, відкритістю, щирістю, емоційністю у спілкуванні з іншими людьми: *an extraordinary observer might have seen that the chin was very pointed and pronounced; that the big eyes were full of spirit and vivacity; that the mouth was sweet-lipped and expressive; that the forehead was broad and full; in short, our discerning extraordinary observer might have concluded that no commonplace soul inhabited the body of this stray woman-child of whom shy Matthew Cuthbert was so ludicrously afraid* [7, с. 20]. Усі ці зовнішні характеристики визначають особливості мовлення маленької героїні Воно вирізняється не тільки на фоні мовлення її однолітків, а й старших за віком персонажів цього ж твору. Дівчинка має особливе відчуття природи, прекрасного і з огляду на це надає звичайним і повсякденним предметам більш вишукані та романтичні імена: *the White Way of Delight, the Lake of Shining Waters, SnowQueen, Bonny* [7].

Морфологічними ознаками мовлення Енн є часте використання лексичних одиниць, які належать до певних частин мови. Так, мрійлива дівчинка доволі часто використовує дієслова *to imagine, to be (feel) glad, to love, to dream*, іменники *dream, imagination, scope for imagination*. Проте найчастіше дівчинка у спілкуванні з іншими персонажами використовує прикметники, які якнайповніше передають її відчуття, емоції, почуття в певних ситуаціях: *delightful, splendid, beautiful, pleasant, romantic*. Використання прикметників у вищому чи найвищому ступенях порівняння виступає однією з головних рис індивідуалізованого мовлення героїні: *This land is the bloomiest place, it's splendor still to have such a lovely way to go to school by, isn't it?, I've always heard that Prince Edward Island was the prettiest place in the world* [7]. Найбільш вживаними в мовленні Енн є прислівники із суфіксом *-ly*: *perfectly, divinely, gorgeously, angelically, tremendously*, які вона використовує в ролі інтенсифікаторів. Виразною рисою мовлення Енн Ширлі є вживання кількох інтенсифікаторів, які виражають різну ступінь інтенсивності: *But just now I feel pretty nearly perfectly happy. I can't feel exactly perfectly happy because – well, what colour would you call this* [7, с. 158]. У таких сполученнях перший інтенсифікатор стосується приад'єктивного компонента і лише модифікує значення інтенсифікатора.

Л. К. Монтгомері у романі використовує словесні образи для відтворення душевного стану персонажів, зображення сутності предметів та явищ навколишнього світу, посилення експресивності вислову. Автор майстерно будує їх за допомогою різних тропів. Найчастішим у застосуванні є епітет (epithet), що призначений підкреслювати характерну рису, визначальну якість зображуваного предмета або явища: *But the temptation was irresistible* [7, с. 204]. Художнє означення при слові завжди виражає авторське сприйняття: *the clear, mournfully-sweet chorus* (прикметник + складний прикметник + іменник). Даний словесний образ передає звукове і чуттєве сприйняття живої природи, позитивне ставлення письменниці, бо навіть звичайне кумкання жаб

сприймається як злагоджений спів жаб'ячого хору. Постійний епітет *a kindred spirit* (прикметник + іменник) автором вжито для визначення людини, яка поділяє найглибші прагнення персонажа, і завдяки якій можна відчутти повноту життя.

З метою побудови асоціативного зв'язку емоцій людини внаслідок перенесення назви з одного предмета чи явища на інший за їхньою схожістю/контрастністю Л.К.Монтгомері застосовує метафори: *the orchard on the slope below the house was in a bridal flush of pinky-white bloom* [7, с. 45]. Для читача метафора подібна до загадки, створеної за естетичними принципами. Прості назви замінюються на складні на підставі естетичного сприйняття світу: *the Avenue* → *the White Way of Delight* (прикметник + іменник + іменник), *Barry's pond* → *the Lake of Shining Waters* (іменник + дієприкметник + іменник). Метафора може будуватися на основі логічного ланцюжка подій чи фактів: *Listen to the trees talking in their sleep* [7, с. 319]. Енн переносить властивості людини на дерево, за принципом їх схожості: людина розмовляє → розмовляти уві сні → дерева розмовляють уві сні (іменник + дієслово + прийменник + іменник).

Для поетичного олюднення довколишнього світу, письменниця широко застосовує персоніфікацію (уособлення): *How do you know but that it hurts a geranium's feelings just to be called a geranium and nothing else?* [7, с. 226]. Звуковий образ письменниця створює за схожістю: сміх людини → дзюркотіння струмка → сміх струмка (іменник + іменник): *And I can hear the brook laughing all the way up here* [7, с. 314]. Асоціація побудована на основі звукового сприйняття словесного образу: сміх людини (переривчасті, характерні звуки, які утворюються короткими видихальними рухами) та шум водяного потоку.

Близьким за значенням до метафори є порівняння (*simile*) – троп, за допомогою якого автор пояснює один предмет або явище через інший, подібний до нього за будь-якою ознакою, використовуючи компаративну зв'язку: *And hair as red as carrots* [7, с. 5]! У художньому тексті порівняння вживається для посилення виразності й творення краси: *[Anne] something like them white June lilies* (іменник + дієслово + наче + прикметник + прикметник + іменник) [7, с. 49]. Порівнюються дівчина та квіти на підставі зовнішньої схожості: блідий колір обличчя – білий колір лілей. Складнішим є порівняння психічного процесу та матеріального надбання, як-от: *thoughts – treasures*. За задумом авторки цінність і глибина зберігання є однаковою: *It's nicer to think dear, pretty thoughts and keep them in one's heart, like treasures* (іменник + мов + скарби) [7, с. 86].

Гіпербола (*hyperbole*) полягає в надмірному перебільшенні (*blatant exaggeration*) властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії з метою увиразнення художнього зображення та посилення емоційного впливу на читача: *hummed over by a myriad of bees*. Істотною ознакою гіперболи є те, що троп демонструє емоційно-естетичне ставлення до зображуваної події, тоді як метафора лише описує подію [1, р. 122]: *heart thumping clear across the room* (іменник + дієслово + прийменник + займенник + іменник. Маркерами

перебільшення виступають *thumping, across the room*, які передають хвилювання Енн під час отримання екзаменаційного завдання з літератури. *Her spirit was far away in some remote airy cloudland* [7, с. 335], ефект перебільшення створюють обставини місця далеко-далеко, де аж понад хмарами.

На противагу гіперболи автор використовує літоту – художнє применшення величини, сили, значення зображуваного предмета чи явища: *Not a stray stick nor stone was to be seen* [7, с.276] для кращого розуміння хворобливого прагнення Марілли Карбет підтримувати ідеальну чистоту не лише в хаті, а й на подвір'ї, де було все ретельно підметено.

Емоційний потенціал словесних образів реалізується в художньому тексті за допомогою різних засобів:

- оксюморон – троп, що полягає у зведенні слів або словосполучень, значення яких взаємовиключає одне одного, створюючи ефект смислового парадоксу: *“Well, this is a pretty kettle of fish”, she said wrathfully* [7, с. 98].

- мовні кліше: *Oh, this is the most tragical thing that ever happened to me! I'm in the depths of despair* [7, с. 114].

- іронія – прихована насмішка, яка необхідна для вираження глузливо-критичного ставлення: *A body can get used to anything, even to being hanged, as the Irishman said* [7, с. 379].

- колоративи, серед яких найчастіше можна зустріти червоний колір, що асоціюються з радістю. На острові Принца Едварда багато червоного: піски, скелі, червоноглинисті дороги. Яскраво-червоні прапори символізують урочистість, асоціюється з прапором Канади: *But those red roads are so funny* [7, с. 46]. Зелений колір символізує життя. Зелені Дахи – фермерська садиба Метью й Марілли Катбертів: *I love Green Gables already, and I never loved any place before* [7, с. 83]. Рожевий колір символізує радість: *And isn't pink the most bewitching color in the world?* [7, с. 267]. Колір золота – символ заможності, багатства, удачі, щастя: *October was a beautiful month at Green Gables, when the birches in the hollow turned as golden* [7, с. 318]. Словесним образам у романі властива певна закономірність творення, що дає змогу виокремити їх структурні моделі. Основною визначальною рисою таких моделей є повнота розкриття значення словесного образу.

Безсумнівно, неповторне вживання фразеологізмів, словесних образів, індивідуалізованих власних імен та мовленнєвого портрету персонажів має характерологічне значення, виступає підсиленням експресивного заряду образів та ідей, є родзинкою авторського ідіостилю [3, с. 18]. Саме за допомогою зазначених мовних засобів Л.К.Монтгомері репрезентує особистий погляд, відображає характер, культуру суспільства, передає читачу світосприйняття, художню картину світу та переконань.

Література

1. Авдєєва Є. І. Концепт ПЕРСОНАЖ та особливості його відтворення в україномовному перекладі художньої літератури /Є. І. Авдєєва // Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов. Вип. 6. Бахмут: Вид-во ГІМ ДВНЗ ДДПУ, 2020. С. 123–125.

2. Бока О. В. Власні імена як компресовані тексти-носії когнітивної інформації / О. В. Бока // Вісник СумДУ. Серія «Філологія». 2008. №1. С. 15–19.

3. Дідух Х. І. Ідіостиль як відображення авторської картини світу / Х. І. Дідух // Філологічні науки: Риторика і стилістика. Вип. 26. К., 2011. С. 45–52.

4. Левченко О. П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект / О. П. Левченко. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 263 с.

5. Попович Ю. О. Відтворення маркерів соціального статусу літературного персонажа в перекладі (на матеріалі українських перекладів британських художніх творів ХІХ століття) / Ю.С.Попович // Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія. Вип. 34. К., 2017 С. 264–272

6. Сологуб Н. М. Поняття «індивідуальний стиль письменника» в контексті сучасної лінгвістики / Н. М. Сологуб // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 117–18 «Слов'янська філологія» зб. наук. праць. – Чернівці: «Рута», 2001. С. 34–38

7. Montgomery L. M. Anne of Green Gables / L. M. Montgomery – Wordsworth, 2018. 448 p.

The article examines issues related to the theoretical aspect of the term “writer’s idiosyle”, linguistic features of L.K. Montgomery’s idiosyle (phraseological units, verbal images, proper names, speech portrait of characters)

Key words: author’s individual style, verbal image, linguistic stylistic features, phraseological units, speech portrait, writer’s idiosyle

Дорогобід Марія

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. І. Воскобойник

Полікультурна проблематика комунікації

Європейська модернізація принесла світу дві суперечливі та незамінні ідеї: капіталізм і демократію. Безсумнівно вони пов'язані між собою, в той же час кожна з них може нести загрозу одна для одної. Згідно з Академічним тлумачним словником української мови, капіталізм – це «суспільний лад, що приходить на зміну феодалізму, остання класово антагоністична суспільно-економічна формація, заснована на приватнокапіталістичній власності на засоби виробництва й на визиску власниками цих засобів – капіталістами найманої праці трудящих» [5]. Це дає нам змогу зробити висновки про джерело соціальною устрою – бізнес. Це слово має англійське походження “*busy*” – зайнятий, дієвий.

За останні 50 років людство зробило великий крок у розвитку нових, до цього невідомих технологій. Не дивно, що країни, у яких переважає демократичний устрій суспільства та стабільна політична ситуація є тим

місцем, де відсоток соціальних робочих місць скоротився до мінімуму. Свобода дії, конкурентноспроможність, дешевий ринок людської праці – фактори, які спровокували появу та поширення бізнесу [4]. За останні 20 років людство піднялося на нову ступінь у цій сфері. Мова йде про міжнародний бізнес.

Постає гостра проблема побудови правильного міжнародного діалогу, який, в свою чергу, принесе бажанні результати власникам бізнесу. Як не дивно, але живучи у 21 сторіччі, кожна людина хоча б раз у житті задумувалася відкрити свою власну справу, почати свій бізнес. Кожен третій вважає себе бізнесменом. Це можна пояснити кількома факторами соціального устрою сьогодення, а саме: необмеженим доступом до інформації за короткий час, свободою слова та вибору, економічними положенням різних країн світу.

Побудувати свій бізнес – це справа часу. Але що потрібно зробити, щоб справа стала успішною? Згідно з останніми соціальними опитуваннями, успіх будь якої справи полягає у партнерських відносинах та міжнародних справпрацях. Єдиним ключем до успішної міжнародної співпраці є успішна міжнародна комунікація. Постає питання мови, адже чим більше партнерів та країн беруть участь у керуванні одним бізнесом, тим більше мов потрібно знати. Не дивно, що англійська мова стала провідною мовою 21 сторіччя, адже вона, насамперед, використовується для ведення бізнесу.

Міжнародне спілкування – це всі аспекти відносин, що формуються шляхом обміну інформацією між країнами, націями, культурами чи іншими групами чи спільнотами на міжнародному та внутрішньому рівнях [4]. Міжнародна комунікація у сфері міжнародних відносин стосується таких важливих питань, як: запобігання та вирішення конфліктів, мирні переговори та угоди, контроль над озброєннями, геополітичні та стратегічні питання, зовнішня політика, економічний розвиток та його зв'язок з питаннями безпеки, навколишнє середовище, міжнародне реагування на надзвичайні ситуації тощо.

Варто відзначити важливість певних аспектів міжкультурної комунікації, основними з яких є лінгвістичний, етичний, психологічний, професійний та комунікативний. Без певних знань та вмінь кожен з них може призвести до проблемної ситуації або в конфлікті.

Слід пам'ятати, що для міжнародного діалогу характерна полікультурність. Дослідники враховували низку змінних, які впливають на сприятливі взаємодії між представниками різних культурних та етнічних груп: територія, яка може належати спільно або лише одній з груп, тривалість взаємодії (постійна, довгострокова, короткочасна); мета (спільна діяльність, спільний побут); тип соціальної участі (від участі до спостереження); частота та глибина контакту; відносна рівність статусу та прав; співвідношення людей (більшість – меншість), очевидні відмінні характеристики (мова, релігія, раса). Але навіть за найбільш сприятливих умов контакту, таких як постійна взаємодія, спільна діяльність, частий і поглиблений контакт, іммігранти або відвідувачі можуть зіткнутися з труднощами та напруженістю під час спілкування з представниками інших країн через високий або низький статус, відсутність чітких розпізнавальних ознак.

Окрім вище згаданих чинників, які впливають на міжкультурне спілкування, також можна віднести реакції людської психіки, стресостійкість та вміння швидкої адаптації [1]. Саме вони провокують проблеми зіткнення культур, у результаті якого виникають міжкультурні конфлікти. Міжкультурний конфлікт можна розуміти як особливий культурний контакт. Існує конфронтація між індивідами та групами. Індивіди та групи мають суттєво відмінні культурні характеристики, які разом становлять їх специфічну культурну ідентичність. Культурні конфлікти можуть розгортатися по-різному в різних сферах суспільного життя. Загалом можна сказати, що, з одного боку, відбуваються розуміння та терпимість, а з іншого – конфлікт, нерозуміння та упередження [2]. Культурні зіткнення мають як провокуючі конфлікти, так і нетерпимі аспекти. Ці чинники є безпосередніми причинами антагонізмів між культурними групами, нерівного доступу до колективних благ економічного чи політичного характеру (таких, як можливість впливати на політичні рішення в межах певної території, громадянські права і свободи, право користуватися своєю власністю, володіти мовою, сповідувати власні вірування та релігійні символи).

Враховуючи все вищесказане, можемо зробити висновок про багатогранність причин, які можуть спровокувати конфліктні ситуації на арені полікультурних відносин. Слід враховувати не лише такі показники, як економічне чи політичне становище народу, але й етичний, соціальний, психологічний, культурний, лінгвістичний та комунікативні аспекти. Лише вдале поєднання всіх факторів зможе принести успіх на міжнародній арені партнерських відносинах.

Література

1. Данилюк І. В. Мовні конфлікти та конструювання етнічної і національної ідентичності. *Соціальна психологія*. Київ, 2005. № 3 (11). С.43 –51.
2. Зінченко А. Концептуальні ідеї розуміння сутності феномена «комунікативна толерантність». URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2009/3/40.pdf>.
3. Міжнародна комунікація. URL: <https://studfile.net/preview/10049292/>
4. Сливоцький Андрій Ключ до перемоги. Чому англійська мова потрібна бізнесу? URL: <https://forbes.ua/leadership/klyuch-do-peremogi-chomu-angliyska-mova-potribna-biznesu-04112021-2564>.
5. Словник української мови онлайн. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=40437&page=1277>.

The article considers multicultural aspects of communication. There are a lot of reasons that can provoke conflict situations in the arena of multicultural relations. To avoid them it is necessary to take into account not only the economic or political situation of the people, but also ethical, social, psychological, cultural, linguistic and communicative aspects. Only a successful combination of all factors can bring success in the international partnership relations.

Key words: *multicultural communication, multicultural conflict, tolerance, understanding, prejudice, misunderstanding, combination of factors.*

Способи творення англійських назв тварин

Розширення міжнародних контактів, інтернаціоналізація та глобалізація суспільних зв'язків, упровадження інформаційних технологій спонукають до всебічного дослідження сучасної англійської мови, яка набула статусу мови міжнародних наукових зв'язків і стала єдиним глобальним мовним кодом [2]. Мовознавці інтенсивно та всебічно вивчають окремі структурні групи і моделі лексем англійської мови в їх сучасному стані й історичному розвитку, досліджують особливості їх функціонування в мовленні, вирішують проблеми, пов'язані з пізнанням мовної системи та виявленням уніфікації, якій підлягає словотворчий матеріал.

Виявлення номінативно-дериваційних особливостей англійської лексики сприятиме поглибленому вивченню словотворчих процесів в англійській мові та дозволить представити словотворення як цілісну систему зі своїми внутрішніми закономірностями функціонування.

Метою цієї статті є визначення способів творення англійських назв тварин, що зустрічаються в англійськомовному журналі *National Geographic*.

У 1735 році шведський природознавець Карл Лінней видав свою найвідомішу працю “*Systema naturae*” (Система природи), яка в подальшому стала основоположницею системи зоологічної номенклатури [1]. Ця система складається з бінарних (подвійних) назв латинською мовою. Перша частина назви позначає рід, до якого належить вид, а друга – види в межах роду. Латинські назви є міжнародними, затвердженими світовою наукою. Ними послуговуються науковці різних галузей, наприклад: *carnivorans* (хижаки), *herbivore* (рослиноїдні або травоїдні), *hippopotamus* (бегемот або гіппопотам).

Більшість назв тварин в англійській мові – непохідні, наприклад: *fox* (лисиця), *skunk* (скунс), *wolf* (вовк).

Проте значна частина виявлених нами назв тварин є похідними одиницями, що утворилися в результаті словоскладання або скорочення.

Продуктивним способом творення англійських назв тварин є словоскладання – утворення складних слів шляхом поєднання двох або кількох слів коренів в одну лексичну одиницю, наприклад: *flying squirrel* (білка-летяга), *sea otter* (морська видра), *honey badger* (медоїд), *livestock* (худоба).

Серед назв тварин є слова, які утворилися шляхом скорочення. Особливо популярними вони стали в час інтернету та реклами, коли якнайбільше сенсу потрібно вмістити в якнайменшу кількість символів. Прикладами скорочених назв тварин є такі назви: *raccoon* → *coon* (снот); *hippopotamus* → *hippo* (бегемот або гіппопотам); *pussycat* → *puss* (кім); *tomcat* → *cat* (кім).

Слово *kitty* походить від *cat* (котик). Це слово використовується здебільшого у пестливому звертанні до пухнастого улюбленця. Лексеми, які

утворюють це слово позначають одну тварину з різницею у віковому стані тварини. *Cat* – може позначати дорослу тварину, а *kitty* – кошеня.

Афіксація – це спосіб словотвору, за допомогою якого утворюються нові лексичні одиниці шляхом додавання префікса або суфікса до основи слова. Словотворчі елементи, що додаються перед коренем, називаються «префіксами», а ті, що додаються після кореня, називаються «суфіксами».

Префікси не беруть участь в утворенні англійських назв тварин. Однак, суфікси використовуються для творення прикметників від основ назв тварин, наприклад: *bull* (бик) → *bullish* (бичачий); *fox* (лисиця) → *foxy* (хитрий).

Суфікс *-like* утворює прикметник, приєднуючись до основи іменника. У перекладі на українську мову такі слова перекладаються як «схожий на...» або прикметник з кінцівкою «-чий»: *ox*(бик) + *-like* (подібний, схожий) → *ox-like* (бичачий); *fox*(лисиця) + *-like* (подібний, схожий) → *fox-like* (схожий на лисицю).

Суфікс *-less* в англійській мові позначає «відсутність чого-небудь». Лексема з цим суфіксом стає в англійській мові прикметником, у той час як українському перекладачу доведеться застосувати такий спосіб перекладу, як додавання, наприклад: *catless* – той, що не має котів, *petless* – той, що не має тварин. Цей спосіб для творення слів використовується рідше ніж попередній.

Основи назв тварин також беруть активну участь в утворенні конверсивних дієслів, наприклад:

wolf (вовк) → *to wolf* (пожирати з жадобою, полювати);

fox (лисиця) → *to fox* (обманювати);

bull (бик) → *to bull* (підіймати ціни).

Є два типи конверсії – класична та некласична конверсія. При класичній конверсії слова не змінюються зовсім, вони просто починають дотримуватися правил вживання частини мови, в яку конвертовані, наприклад: *bear* (ведмідь) → *to bear* (нести), *bull* (бик) → *bull* (бичачий), *weasel* (ласка) → *to weasel* (ухилитися, доносити), *yak* (як) → *to yak* (балакати, теревенити).

При некласичній конверсії у слові відбуваються певні зміни: або змінюється наголос, або трохи змінюється його написання, наприклад: *bull* (бик) → *bullish* (бичачий); *fox* (лисиця) → *foxy* (хитрий).

Назви тварин часто використовуються для творення складних іменників. У розмовній англійській мові (у листуванні в менеджерах, наприклад) такі слова часто пишуть окремо, наприклад: *dog* (пес) + *person* (людина) → *dog person* – собачник (власник, людина, яка розводить собак); *Teddy* (плюшевий) + *bear* (ведмідь) → *teddy bear* (іграшковий ведмедик) (також має альтернативну назву, де застосовується скорочення *teddy*); *sly* (хитрий) + *boots* (взуття) → *slyboots* (хитрун) (може використовуватись як синонім до позначення лисиці).

Таким чином, більшість англійських назв тварин є непохідними. Для творення похідних назв тварин використовуються два дериваційні процеси – словоскладання та скорочення. У свою чергу назви тварин стають базою для творення похідних іменників, прикметників та дієслів шляхом суфіксації, конверсії та словоскладання.

Література

1. Кондратюк С. Я. Вдячні нащадки славетного природознавця мають переваги у ХХІ столітті. *Український ботанічний журнал*, 2007, т. 64, № 5. С. 629–633.
2. Crystal D. English as a global language. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 150 p.

The article deals with the ways of formaton of English animal names. Most English animal names are non-derived. However, a number of them are made with the help of compounding and shortening. The bases of animal names take part in forming derived adjectives and nouns.

Key words: *word-formation, animal names, shortening, compounding, non-derived, derived, base.*

*Kozina Iryna, Vlasenko Daria
Lyceum №17 “Intellect” of Poltava City Council*

Lexical Peculiarities of the English Internet Discourse

With the development and popularization of computer technology, Internet language comes into being. As a popular media, Internet demands a simple and convenient language for people using in communication.

We investigated Internet from the angle of its on-line speech communication – so-called discourse. The notion of discourse is one of the basic concepts of modern pragmatic and text linguistics. In the study of language, it often refers to the speech patterns and usage of language, dialects, and acceptable statements, within communication [2].

Internet discourse is determined by the specific linguistic and extra linguistic factors. Among the extra linguistic factors there are anonymity of communicants, the situation of their distance in space but not in time, establishment of indirect contact with a computer connected to the Internet, and interaction of participants [1, с. 12].

English, as the most commonly used language in the Internet, catches people's attention due to its distinct language features. Millions of people around the world now communicate in a speedy and shorten version of English, so called WEBLISH. It is an informal type of an Internet slang that have been popularized in e-mails, chatrooms and text messages by users. It is also used in networking services, online games, WWW Pages. It shares the common features with other varieties, but at the same time it presents some distinct features in word-formation and lexicon. Therefore, it can be regarded as a new variety of English.

Written form of Internet discourse based on the principles of oral colloquial speech, use fixed rules of communication (Internet etiquette), the presence hypertext and so on. The English Internet forum is a genre of the Internet-discourse, the online discussion site where people can hold conversations in the form of posted messages.

Internet discourse of English youth forum is characterized by the integration peculiarities of journalistic, scientific, official-business, colloquial and community and fiction styles, usage of slang expressions (informal words and expressions that

are not considered standard in the speaker's dialect or language): *to be hot* (добре виглядати (зовнішність), *chill out!* (заспокойся!), *a fast talker* (бовтун), *to go nuts* (з'їхати з розуму) [3, с. 48]. Slang may be common among young people, but at the same time it is used by people of all ages and social groups.

We should mention that one of the most common characteristics of English Internet discourse is usage of colloquial speech. Colloquial speech is characterized by the frequent use of words with a broad meaning (something close to polysemy): *child* (neutral) – *kid* (colloq.), *leave / go away* (neutral) – *be off / get out / get away / get lost* (colloq.), *continue* (neutral) – *go on / carry on* (colloq.), *begin / start* (neutral) – *get going / get started / Come on!* (colloq.)

Generally speaking, the new words in English Internet discourse have inherited some traditional word-formation methods, such as compounding, derivation, abbreviation and so on. But some words have also come into being, which have been created in particular circumstances, quickly accepted by people and incorporated in modern English.

Nowadays the information-intensive society developed rapidly in science and technology, the lengthy and miscellaneous words will inevitably be replaced by brief and concise words. Therefore, abbreviation is the most frequently used word-building means of current Weblish. To save time one is likely to clip words that are frequently used, e.g. *bike for bicycle, auto for automobile*. We use *econ, gym, math* for *economics, gymnastics, mathematics*, when we talk about school life. Clipping can be classified into the following four types:

- front clipping: *cause (because), copter (helicopter), phone (telephone)*;
- back clipping: *hang on a sec (hang on a second), fan (fanatic), disco (discotheque)*;
- front and back clipping: *cuz (because); flu (influenza)*;
- phrase clipping: *pub (public house), pop (popular music)*.

Another common way of making new short words is acronymy. It is the process of forming new words by joining the initial letters of a phrase. Words formed in this way can be subdivided into initialisms and acronyms depending on the pronunciation of the words:

- initialisms are words pronounced letter by letter: *ASAP (as soon as possible), LOL (laughing out loud), FYI (for your information)*;
- acronyms are pronounced as normal words: *NATO (the North Atlantic Treaty organization), BASIC (Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code)*.

The most distinctive features of Internet English discourse are its flexibility and freeness, therefore, letters and numbers are frequently used in combination to form a special type of abbreviation. That's to say, we often use a number or a letter to replace one or more letters in a word, in case the number or the letter has the partial tone with its substitute. Since 1979 users of communications networks like Usenet created their own abbreviations:

- single letter for the whole word: *see-c, you-u, are-r*; single digit for the whole word: *won-1, for-4, ate -8*;
- single letter or digit for the syllable or part of the word: *great- gr8, foreign - 4n, someone - sum1*;

- a letter or group of letters taken from the word or phrase and sometimes whole sentences such as: *in my opinion-in*, *AWHFY (Are we having fun yet?)*, *ICWUM (I see what you mean)*, *MLNW (Make love not war)*.

Blending is the formation of new words by combining parts of two words or a word plus a part of another word, such *Netizen=net citizen*, *informercial=information commercial*, *autologon = automation logon*, *e-mail= electronic mail*

As more and more new Internet conceptions come into being, an affix is able to derive many new words, which is easy to understand. *-ible: compatible, executable bootable; cyber-: cyberspace, cyberstart; digit-: digiter, digit head; hyper-: hyperlink, hypertext* [3].

The appearance of Weblish not only increases the number of English vocabulary but also produces some strange signs, which are usually used to express emotions. Some scholars call these signs emoticons [4, с. 18]. They are used just because in the virtual world of Internet, most communication is performed through words, in which we cannot express our facial expressions or gestures. Therefore, people use punctuations, letters or the combination of signs to make up this. The signs used are fresh and vivid, and can achieve a kind of humor.

For example, when people chat on the Internet, they often use:

colon to denote eyes, dash – for nose, and for mouth;

^_^ for joy;

:-) regular smile;

:) :-) :^) =) for laughing;

:(:- e – sadness;

[] disappointed hugs;

T-T for crying;

:-D xD =D very happy [4, с. 27].

Internet forums are characterized with anthropocentrism demonstrated by use of special graphic characters – Smiley, @. Two prominent examples can be repeated letters (*aaaaahhhh, hiiiiii, oops, soooo*), repeated punctuation (*no more!!!!, whole????, hey!!!!!!*). Moreover, capital letters are used to simulate crying (*I SAID NO*).

So we can conclude that Internet introduces the first truly new form of human discourse for five thousand years. New communication technologies have generated new forms of text, which do not easily comply with traditional notions of written and oral communication. Whether we like it or not, forms of communication are changing rapidly and understandably language is also changing which requires quick adaptation to these changes.

Reference

1. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Вісник КУ. Іноземна Філологія: Випуск 32-33. – 2002. – С. 11-14.

2. Дискурс іноземної комунікації (колективна монографія) / за ред. проф. К. Я. Кусько. Львів: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 495 с

3. Christopher W. (1996). Linguistic and Interactional features of Internet Relay Chat [C]// Herring S C. Computer-mediated communication: Linguistic, social and cross-cultural perspectives. Philadelphia: John Benjamins.

4. Crystal, D. (2002). Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press. Aug 31, 2006

The article deals with the all-sided study of the Internet-discourse overwhelming both the communicative and functional aspect of this phenomenon. It analyzes the Internet discourse and systematize sociolinguistic and pragmatic factors that determine the peculiarities of the Internet language.

Key words: *abbreviation Internet-discourse, dominant features, hypertext, Weblish*

Колеснікова Вікторія

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова*

Основні концепції та парадигми творчості Милорада Павича

Актуальність проблеми зумовили вибір теми дослідження: «Риси постмодернізму в творах Милорада Павича на основі творів «Скляний равлик», «Дамаскин». Мета дослідження полягає у вивченні особливостей рис постмодернізму в творах Милорада Павича на основі творів «Скляний равлик», «Дамаскин». Об'єкт – творчість Милорада Павича. Предмет – особливості рис постмодернізму в творах Милорада Павича на основі творів «Скляний равлик», «Дамаскин».

Метром гіперроману є сербський письменник Милорад Павич, якого, як зазначає М. Мудрак, вважають першим письменником третього тисячоліття.

М. Павич – автор збірки віршів, збірки оповідань «Залізна завіса», роману «Хозарський словник», «Пейзаж з чайної картини», «На вітрі», «Останнє кохання в Константинополі», «Зоряна мантія», «Унікат», «Паперовий театр», «Мушка». Твори письменника вражають своєю формою [2, с.167]

На думку Милорада Павича, будь-який твір і тематика потребує своєї, унікальної та специфічної форми. Також, він зауважив, що настала певна криза самого безпосереднього читання.

Читач не може отримати свободу через звичайний роман, і це зробило його неефективним. Як резолюцію, письменник вдається до використання «нестандартних» формальних конструкцій у побудові своїх романів. Так, роман «Хозарський словник» справді є словником. У ньому є весь необхідний словниковий запас. Попередні коментарі до другого видання, реконструйованого та доповненого видання, суто словникова частина, висновок, список словникових частин. [1, с. 23 – 28]

Хоча, що цікаво, це теж роман. У ньому зображено історію хозарів та історію багатьох героїв, представників різних народів та епох.

Перевага Милорада Павича до фантастики пов'язана з більшістю фентезійних парадигм, більш-менш відомих в історії античної літератури. Є також проєкції сакральних, фентезійних, просторово-часових ігор. Сни відіграють важливу роль у роботі, іноді вони віщують новий шлях.

Милорад Павич пов'язує свої твори через сюжет і характер, навмисно створюючи не велику книгу, а бібліотеку. Роман *«Краєвид, намальований чаєм»* любителя кросвордів плавно перетікає з *«Хозарського словника»*. Наразі існує шість різних способів вирішення цієї головоломки, кожен з яких має унікальні результати. Читачі тут можуть пройти першим шляхом, щоб дізнатися більше про долю головного героя, або піти четвертим шляхом, щоб дізнатися про життєві події Вітаки Мілют.

Мелорад Павич так прокоментував свій твір: «Хто читатиме цей роман вертикально, той стежитиме за перипетіями долі героїв, а хто вибере горизонтальне – побачить перипетії сюжету».

Розглянемо ще одну цікаву технологію, на яку неодмінно варто звернути увагу. Структурною основою роману *«Останнє кохання в Константинополі»* є система карт Таро. Це не просто наповнення якоїсь незвичайної конструкції літературним сюжетом. Тут карти Таро пронизують всю книгу на багатьох рівнях, не помічаючи читача. Автор любить звертати увагу на специфічні кольори та звуки карт Таро. Для нього, доречі є важливість саме наявність музикальності фрази і те, як читач її почує та відчує. [4, с. 123]

Ця своєрідність прози характерна для павичевських оповідань *«Кони святого Марка»*, *«Смак солі»*, *«Яйце»*, *«Скляний равлик»*, *«Капелюх із риб'ячої луски»*, *«Темна вечеря»*, *«Дамаскин»*. Два з них я більш детально охарактеризувала в своїй роботі.

Любовна історія з малюнками *«Капелюх із риб'ячої луски»* де дійовими частинами тексту є малюнки монет. Зображення цих монет – шести мідних і однієї срібної – часто зустрічається у тексті.

Динаміка стосунків між персонажами і елементами роману в цілому розігрується не тільки у горизонтальній, але й у вертикальній площині і на поверхнях трьох боків призми, а коли йде мова про світ демонів – і вздовж діагональної лінії призми. Складна структура роману, велика кількість сюжетних ліній, взаємне цитування різних статей, надзвичайна філософська насиченість роблять цей твір схожим на ризому у трактуванні Умберто Еко, бо в ній кожна доріжка має можливість перетнутися з іншими, при цьому немає центру, немає периферії, немає виходу.

Ця структура адекватна ситуації часу, бо одним з найголовніших постулатів постмодернізму є розколений світ, де немає ні вищого сенсу, ні ідеалу, ні істини, а отже, буття не є щось ціле, а тільки довільно склеєні фрагменти, які розсипаються від найменшого дотику, а потім складаються в іншу мозаїку. У цьому творі є три версії з сумою суперечливих уявлень про світ, тож у автора-постмодерніста істина багатогранна. Він замість одного

оповідача включає в свою книгу багатьох авторів, які до того ж перебувають на трьох тематично-часових рівнях роману.

Отже, М. Павич уміло будує структуру роману з кількох шарів. Безсумнівно у ньому немає загального тематичного плану, а є зібрання мотивів, епізодів, епізодичних особистостей; немає наскрізного сюжету, а є розповідь про якийсь випадок, доповнений і збагачений коментарем з приводу цього випадку і розповіді про нього, а на наступному рівні він з'явиться ще раз з доповненими коментарями і доповненнями з приводу коментарів із попереднього шару. Хочу зазначити, що в романі відсутня єдина цілісна концепція часу як така, а безсумнівно існує своєрідна суміш моделей часу, починаючи з античних уявлень про час як про замкнене коло і закінчуючи запереченням об'єктивного і визнанням суб'єктивного часу.

Роман *«Дамаскин: історія для комп'ютера і циркуля»* і подвійний гіпертекст. Праця Павича Милорада наводить багато цікавих прикладів подвійного гіпертексту, одним із яких є *«Дамаскин: історія комп'ютера та циркуля»*. Цей любовний роман можна назвати яскравим прикладом подвійного кодування на рівні заданої стратегії читання твору. [3, с. 9]

На першому рівні це гіпертекст, створений з урахуванням можливостей використання комп'ютера. Читачеві пропонується «побудувати» з історичних фрагментів розповідь про те, як двоє архітекторів Йован Дамаскин і Йован Ладдеричник виконали замовлення пана Николича з Рудні щодо будівництва палацу та храму для його дочки Атилії. Прочитавши вступні розділи («Будівничі» і «Вечеря»), читач опиняється на «першому роздоріжжі»: *«Читач може сам вибрати порядок, у якому він читає наступні два розділи: Третій храм»*, якщо він читає з комп'ютера, нехай він клацне мишею на слові; або спочатку на частині *палац*, а потім нехай клацне на другому слові відповідно. Автор розповідає читачам історію процесу знайомства, в якому комп'ютери та циркулі зіграли ключову роль. Можливі буквальні тлумачення використання цих пристроїв. Наприклад, комп'ютери можуть допомогти читачам швидко прочитати романи, дотримуючись інструкцій автора. Крім того, робота в цьому контексті втрачає свої формальні обмеження. Що стосується ролі циркуля, то її можна виключити із сюжету твору. Субтитри фактично знижують функціональність комп'ютера, забезпечуючи швидке «прокручування» тексту для читання сюжету. Що стосується циркуля, то його використовують для пошуку прихованих смислів. Отже, підзаголовок також вказує на два рівні прочитання роману: формально-поверхневий і сугестивно-змістовий [5, с. 3–5]

Прихильники письменника Павича Милорада визнавали і хвалили його багату уяву і вміння використовувати сучасні технології, повторюючи його твердження про необхідність нового способу читання, не завжди замислюючись про те, що він насправді хотів показати. Це питання цікавить і літературознавців, які критикують авторів. Критики висувають претензії щодо примітивності механічного переставлення складових частин, відсутності чіткої концепції оформлення твору та відсутності вмотивованості використання в ньому імені Святішого Отця. Імена героїв містять ключ до інноваційних стратегій читання, створених Павичем Милорадом. У творчості Павича часто

зустрічаються паралелі між архітектурою та літературою, особливо виразні в його роботі «Дамаскин». Автор назвав їх Йован Дамаскін і Йован Лествичник і ввів у роман літературу як сконструйовану тему. Обидва описані історичні герої були письменниками та церковними діячами. Ім'я персонажа та пов'язані з ним теми активують первинні, вторинні та випадкові асоціації. Уявляючи, як працюють комп'ютери та пошукові системи, які також реагують на запити користувачів. Він надає посилання на інтернет-сторінки, присвячені концепціям пошуку, а також на сторінки, які згадують їх у абсолютно випадкових контекстах. Іноді перша і друга частини «місії» є компонентами двох різних імен. Письменник встановлює обов'язкову помилку, яка відхиляється від того, що в цьому випадку пошукова система надає такі параметри, як імена, поняття тощо. Інтернет-користувачі, безсумнівно, мають доступ до комп'ютерних пошукових запитів, і тому читачі роботи Павича також можуть діяти згідно з логікою комп'ютера. Шукаючи назву чи концепцію в Інтернеті, ми можемо одночасно отримати велику кількість інформації про сербську культурну та літературну історію.

Цікаві результати дає читання художньої прози Павича паралельно з його ж науковими доробками з історії сербської літератури. Під час аналізу можна не тільки знайти джерела мотивів та образів у творах письменника, а й дійти певних висновків щодо особливостей його оповідної стратегії. Історичне, відоме, реальне у постмодерніста набуває рис неправдивого і хибного. А вже потім історичне, відоме, реальне стає частиною художнього твору, втрачаючи наукову важливість та істотність. Хоча слід зазначити, що історичне, відоме, реальне зберігає при цьому свій потенціал асоціацій і можливих зв'язків з іншими частинами колишніх систем поглядів. Нова стилізація ефективно призводить до створення нових образів відомих і усталених систем, архетипів і мотивів.

Тому для постмодерністських літературних творів Милорада Павича характерним є звернення до різноманітних систем поняття часу, щоб довести залежність поняття часу від суб'єкта. Ці компоненти уявлення про час залишаються незмінними і не реконструюються як єдине ціле. Кожен з них зберігав свою незалежність. Це дозволяє вам вибрати те, що ви віддаєте перевагу, наприклад, як читати словникові статті в романі. Крім того, характерні новаторські елементи є основою літературної «архітектури», тобто історії сербської та світової культури. Імена, назви, деталі в творах Милорада служать засобами розкриття таємних образів і мотивів, що розуміються в рамках цього поняття, і вказівними зразками гіпертексту, що лежить в основі.

Одним із завдань постмодерної літератури на сьогодні є прагнення втримати читача, як масового, так і елітарного. Ця мета досягається багатьма способами, що суттєво відрізняють літературу кінця ХХ – початку ХХІ століття від попередніх літератур. Так, найпродуктивнішими формами реалізації літератури постмодернізму є гіперрецептивність, інтертекстуальність, іронізм, інтерактивність, віртуальний історизм, пародійність, кодування, гра з текстом і читачем.

Творчість Павича має величезне значення для розвитку постмодерної літератури, він створив та розробив нові концепції, які широко використовуються його послідовниками. Найважливішим з них був новий підхід до структурної організації його творів, який давав читачеві орієнтир для розшифровки певних кодів, що містяться в тексті. Аналізуючи творчість цього сербського письменника, можна впевнено сказати, що його твори знайшли свого читача, про що свідчать мільйонні тиражі його книг.

Прихильники письменника Павича Милорада визнавали та вихваляли його багату фантазію, уміння використання сучасних технологій, повторювали його висловлювання про необхідність нового способу читання, не завжди замислюючись над тим, в чому саме він полягає.

Література

1. Буханцова С. Милорад Павич – перший письменник третього тисячоліття. *Світова література*. 2015. № 11-12 (червень). С. 23–28.
2. Генис А. Книга книг / А. Генис. *Иностранная литература*. 1999. № 10. С. 166-168.
3. Головченко Н. І. Постмодернізм як універсальна матриця сучасної літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2010. №11. С.9, 17–21. URL: <https://bit.ly/3g6xxoH>
4. Гук З. Постмодерністські експерименти у «Хозарському словнику» Милорада Павича / З. Гук. *Проблеми слов'янознавства*. Львів, 2003. Вип. 53. С. 120–127.
5. Куць О. Постмодерна гра М. Павича зі своїм читачем. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Fil_Nauk_2012_10_10.pdf

The article examines the main concepts and paradigms of Milorad Pavic's work in the short stories "The Glass Snail" and "Damascene" by the prominent Serbian writer Milorad Pavic. Particular attention is paid to the study of the specifics of the narrative structure of the work, as well as its further formal "reincarnations". Artistic experiments with structure, and variations in reading works to keep the reader interested.

Keywords: postmodernism, Serbian literature, novel, ambiguity, game, Milorad Pavic.

Косімова Заріна
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Lacroix Baptiste,
Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines
Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко

Tobias Smollett's Travels in France and Italy (1766): Social Commentary

Tobias Smollett and his travels (talking about him and the context of the book) Tobias Smollett was a Scottish author, best known for his en:picaresque novels, such as en:The Adventures of Roderick Random (1748) and The Adventures of Peregrine Pickle (1753). and The Expedition of Humphry Clinker (1771) Travels Through France and Italy is a travelogue by Tobias Smollett, published in 1766. The story was written in the 18th century, as the author himself says in his book, writing the phrase “Welcome to the 18th century”... Tobias Smollett traveled through France and Northern Italy from 1763-1765, and recounted his experiences in a series of letters. He is curmudgeonly, opinionated, and chauvinistic, but also enlightened and perceptive, and sardonically humorous, giving his account something of the flavor of the picaresque novel, of which he was a master.

Having recently lost their 15-year-old daughter Elizabeth and their only child, Tobias and his wife Nancy leave England and embark on a long journey. He hopes to restore his health in a warmer climate, and. The few friends he has left encourage him to send letters describing his adventures. In these letters, he comments on the French and the Italian societies and on the people they meet on their journey. At least they have time to see Rome, Florence, the Leaning Tower of Pisa, Nice, Cannes as it was just a small village, Paris, many old cathedrals, even older Roman ruins, and the famous Sistine Chapel; but of course, Smollett did not like Michelangelo's painting.

In what ways did Tobias Smollett approach the travelogue genre in “Travels through France and Italy”? First extract: first letter This epistolary format provides a personal and subjective perspective on Smollett's experiences. -> Approach that he decided to use again in The Expedition of Humphry Clinker. => Personal and subjective perspective + authenticity. Purpose of the travel = health. + travels served personal and recreational purposes. It provided him with the opportunity to explore new places, experience different cultures, and gather material for his writing. => Following Fielding's guidelines (The Journal of a Voyage to Lisbon) 1755. Travel has a purpose, and Smollett puts his good sense to use in his peregrinations. How so? -> Societal commentary of France and Italy.

“I packed up my little family in a hired coach, and attended by my trusty servant, who had lived with me a dozen of years, and now refused to leave me, took the road to Dover, in my way to the South of France, where I hoped the mildness of the climate would prove favourable to the weak state of my lungs. You advised me to have recourse again to the Bath waters from the use of which I had received great benefit the preceding winter : but I had many inducements to leave England. My wife earnestly begged I would convey her from a country where every object served to nourish her grief: I was in hopes that a succession of new scenes would engage her

attention, and gradually call off her mind from a series of painful reflections ; and I imagined the change of air, and a journey of near a thousand miles, would have a happy effect upon my own constitution. But, as the summer was already advanced, and the heat too excessive for travelling in warm climates, I proposed staying at Boulogne till the beginning of autumn, and in the mean time to bathe in the sea, with a view to strengthen and prepare my body for the fatigues of such a long journey.”

Depiction of France. Letter VI p. 47 (115-116 on archive.org) The common people, and even the bourgeois of Paris live, at this season, chiefly on bread and grapes, which is undoubtedly very wholesome fare. If the same simplicity of diet prevailed in England, we should certainly undersell the French at all foreign markets : for they are very slothful with all their vivacity ; and the great number of their holidays not only encourages this lazy disposition, but actually robs them of one half of what their labour would otherwise produce; so that, if our common people were not so expensive in their living, that is, in their eating and drinking, labour might be afforded cheaper in England than in France. There are three young lusty hussies, nieces or daughters of a blacksmith, that lives just opposite to my windows, who do nothing from morning till night. They eat grapes and bread from seven till nine, from nine till twelve they dress their hair, and are all the afternoon gazing at the window to view passengers. I don't perceive that they give themselves the trouble either to make their beds, or clean their apartment. The same spirit of idleness and dissipation I have observed in every part of France, and among every class of people.’

III) Depiction of Italy, differences with France ? Letter XXVII

In his letters, the author mentions that he visited cultural, historical, and spiritual places in Italy. In each of them, he tells about his positive emotions and describes each place he visited. He gives recommendations on places worth visiting. Reading his letters, I realized that he was very impressed by the beauty and scale of some places. I would also like to add a couple of quotes about Italy written by the author. “Pisa is a fine old city that strikes you with the same veneration you would feel at sight of an ancient temple which bears the marks of decay without being absolutely dilapidated. The houses are well built, the streets open, straight, and well paved; the shops well furnished; and the markets well supplied: There are some elegant palaces, particularly that of the grand-duke, with a marble statue of Ferdinand III. before it. The churches are built with taste, and tolerably ornamented.” “You need not doubt but I visited the Campanile, or hanging tower, which is a beautiful cylinder of eight storeys, each adorned with a round of columns, rising one above another”

Differences with France. It is only in Provence that he comes close to friendship with a foreigner, a French coachman named Joseph. The traveler meets Joseph on his way from Dauphine to Provence and, against all odds, they meet near Orgon. 1 extract with a depiction of France, 1 extract with a depiction of Italy. Differences in the style of description?

1 extract with a depiction of Italy. “On the last day of September, the mountains of Palestrina were covered with snow; and the air became so cold at Rome, that I was forced to put on my winter clothes. This objection continued, till I found it necessary to set out on my return to Florence. But I have seen the gardens of the Poggio Imperiale, and the Palazzo di Pitti at Florence, and those of the Vatican, of the pope’s

palace on Monte Cavallo, of the Villa Ludovisia, Medicea, and Pinciana, at Rome; so that I think I have some right to judge of the Italian taste in gardening. Among those I have mentioned, that of the Villa Pinciana is the most remarkable, and the most extensive, including a space of three miles in circuit, hard by the walls of Rome, containing a variety of situations high and low, which favour all the natural embellishments one would expect to meet with in a garden, and exhibit a diversity of noble views of the city and adjacent country.”

Література

1. Lipski, Jakub. “Travellers, Connoisseurs, and Britons: Art Commentaries and National Discourse in the Travel Writings of Daniel Defoe and Tobias Smollett”. *Studia Anglica Posnaniensia* 52, n° 3 (1 décembre 2017): 365-75. <https://doi.org/10.1515/stap-2017-0014>.

2. Rice, Scott. “Smollett’s Seventh Travel Letter and the Design of Formal Verse Satire”. *Studies in English Literature, 1500-1900* 16, n° 3 (1976): 491-503. <https://doi.org/10.2307/449729>.

3. *Travels Through France and Italy* work by Smollett. Letter XXVII (<https://www.britannica.com/topic/Travels-Through-France-and-Italy>); Letter VI p. 47 (115-116 on archive.org);

4. *Travels Through France and Italy* Tobias Smollett, Osbert Sitwell (Introduction)-(https://www.goodreads.com/book/show/1710204._Travels_Through_France_and_Italy).

“Tobias Smollett’s Travels in France and Italy (1766)” show us a picture of two countries and one conclusion by comparing the images of France and Italy: Italy = beautiful scenery, but decay; France = great food but terrible people.

Key words: style; food; people ;France; Italy; story; traveled; travelogue

Лук’янова Олена

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. І. Воскобойник*

Особливості вживання термінів на позначення юридичних професій в англомовному юридичному дискурсі

Юридична термінологія не обмежена виключно сферою спілкування правознавців і повсякденно супроводжує сучасну людину, так як нині право як і релігія, наука, мистецтво та філософія є складовою культури народів. Юридичні терміни сьогодні вживаються як в правничих, так і в художніх, публіцистичних текстах. Переклад англомовних текстів, які містять юридичну термінологію, є роботою кропіткою та вимагає від перекладача розуміння складної юридичної термінології рідною мовою, вміння інтерпретувати юридичні терміни в залежності від ситуації.

Переклад англомовних юридичних термінів українською мовою ускладнюється двома основними параметрами:

1) англійська та українська мови відносяться до різних типів мов (англійська мова відноситься до германської гілки індоєвропейської родини мов та є переважно аналітичною мовою, в той час як українська мова входить до слов'янської гілки індоєвропейської родини мов та є флективною);

2) англійська та українська правові системи відносяться до різних видів правових систем (у Сполученому Королівстві, Сполучених Штатах Америки, Канаді – англо-американська правова система, а в Україні – романо-германська).

Серед усіх юридичних термінів надважливу позицію займають терміни на позначення юридичних професій, адже майже неможливо описати жодну юридичну дію без визначення її виконавця. Складнощі перекладу юридичних професій викликана не тільки різницею в англійській та українській мовах та правових системах, але й значною різницею в структурі державного управління та судовій системі. Судові системи англійських країн та України мають відмінності в своїй побудові, а тому відрізняються за посадовими позиціями, кожна з яких має свою назву. Саме тому в англійській мові для позначення професії «юрист» існує не один варіант. У цій статті розглянуто особливості вживання термінів на позначення юридичних професій в англійському юридичному дискурсі на прикладі понять «юрист» та «адвокат».

Серед усіх термінів на позначення юридичних професій найбільш загальним є термін *lawyer*. Так прийнято називати адвоката або консультанта з юридичних питань в будь-якій країні. Кембриджський словник англійської мови пропонує таке визначення слова *lawyer* – “*someone whose job is to give advice about the law and prepare court cases or speak for one side of a case in court*” [2]. Одночасно, термін *lawyer* дуже часто перекладають в значно ширшому значенні – “*юрист, адвокат, законознавець, юрисконсульт, консультант з питань права, правник, правознавець*” [2]. У вітчизняній правовій доктрині слова «юрист», «правник» та «правознавець» досить часто використовуються як синоніми для позначення людини-фахівця з правознавства, юридичних наук, а також практикуючого спеціаліста в галузі права. Термін «юрист» є всеохоплюючим та об'єднує усіх фахівців, які займаються найрізноманітнішою професійною юридичною діяльністю (прокурори та адвокати, судді та їх помічники, працівники правоохоронних органів, юрисконсульти в органах державної влади, місцевого самоврядування та юрисконсульти підприємств, установ та організацій різних форм власності, нотаріуси, державні та приватні виконавці тощо). Англійський правник *lawyer* може працювати в певній галузі права або надавати юридичні консультації з питань певної групи справ, тому нерідко в англійській літературі ми можемо зустріти *criminal lawyer*, *family lawyer* або *corporate lawyer*, в значенні «юриста» або навіть «адвоката», який спеціалізується в галузі кримінального, сімейного або господарського права. Одночасно, широке семантичне поле охоплюють такі поняття, як *jurist*, *legist*, *jurisprudent*, *legalist*, *man of law*. Всі вони в залежності від контексту перекладу можуть перекладатись як «юрист», «адвокат», «законознавець», «правознавець» [3, с. 76].

Крім терміну *lawyer* досить часто на позначення терміну «юрист» в англomовному юридичному дискурсі вживається термін *attorney*. Кембриджський словник англійської мови визначає слова *attorney* як *a lawyer* [2]. За своїм змістом, дійсно терміни *lawyer* та *attorney* є синонімами, однак при перекладі слід враховувати, що термін *attorney* не вживається у Сполученому Королівстві, а є загальним терміном на позначення юристів саме в Сполучених Штатах Америки. Термін *attorney* має в українській мові й декілька інших термінів-аналогів: адвокат, аторней, прокурор [1, с. 57].

Під час здійснення перекладу термінів *lawyer* та *attorney* в художній або публіцистичній літературі найкращим способом буде узагальнення цих понять у термін «юрист», однак при перекладі професійної правничої літератури ці поняття потребують уточнення та використання термінів-еквівалентів в українській мові.

Задля правильного використання термінів на позначення юридичних професій перекладачу потрібно враховувати особливості юридичної діяльності різних правників в різноманітних правових системах та країнах.

Так, в Сполученому Королівстві усі юристи поділяються на два типи: *solicitors* і *barristers*. Різниця у використанні цих понять буде полягати у відмінностях у виконуваних такими юристами функціях. *Solicitors* є юристами нижчого рангу та працюють з юридичними документами, надають консультації з юридичних питань, працюють з клієнтами та іншими учасниками справи (наприклад, свідками) і можуть здійснювати представництво в судах нижчої інстанції. У той час як *barristers* – це юристи вищого рангу, а основу їх професійної діяльності складає представництво інтересів клієнта в суді. Терміни *solicitor* і *barrister* нерідко перекладаються як «юрист», «адвокат». При перекладі термінів *solicitor* і *barrister* нерідко перекладачі застосовують калькування. Однак, навіть у цьому питанні немає єдності, адже одні перекладачі використовують слова «солісітер» та «барістер», а інші «соліситер» та «баристер» [4, с. 655]. Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI, адвокатом є фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом та може мати помічників з числа осіб, які мають повну вищу юридичну освіту, які виконують доручення адвоката у справах, що знаходяться у провадженні адвоката, крім тих, що належать до процесуальних повноважень (прав та обов'язків) адвоката. Відповідно до положень Закону, адвокатська діяльність є незалежною професійною діяльністю адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту. Провівши зіставний аналіз повноважень *solicitor* і *barrister* та адвоката і його помічника, можна стверджувати, що термін *barrister* відповідає поняттю адвокат, у той час як термін *solicitor* є ближчим за своїм змістом до поняття «помічник адвоката», хоча *solicitor* і наділений частково компетенцією адвоката. Одночасно, враховуючи історію становлення правничої сфери в Сполученому Королівстві, переклад терміну *solicitor* як «помічник адвоката» буде неетичним, тому найбільш прийнятним варіантами перекладу терміну *solicitor* є «адвокат» або «соліситор».

Крім того, в Сполученому Королівстві, а саме в Шотландії, використовується термін *advocate*, яким позначається «юрист, що здійснює представництво клієнтів у суді». По суті, цей термін відповідає українському розумінню поняття «адвокат». Нерідко, при здійсненні перекладу слова «адвокат» англійською мовою перекладачі помилково застосовують термін *advocate*, що може призвести до некоректного розуміння тексту, так як за межами Шотландії цей термін не є поширеним та не знайде розуміння в реципієнта тексту.

У судовому юридичному дискурсу Сполученого Королівства можна зустріти термін *counsel*, яким теж позначають особу, яка здійснює представництво інтересів особи під час здійснення правосуддя. Так, саме в суді можуть називати *barrister*, однак, цей термін ніколи не позначає *solicitor*. А термін *counselor-at-law* є застарілим і майже не використовується у Великобританії, однак в Ірландії ще можна зустріти цей термін [5].

Право є особливою системою, що врегульовує соціальне життя, тому сфера функціонування юридичного дискурсу не обмежена виключно правовою діяльністю, а поширюється на велику кількість сфер діяльності людини (ЗМІ, побут, політику, релігію, науку), що дозволяє стверджувати, що юридичний дискурс є дотичним або, навіть, включає такі види дискурсів, як політичний, мас-медійний, релігійний та інші типи дискурсів. Найбільш вживаними способами перекладу англійських правничих професій є використання термінів-еквівалентів, транскодування та описовий переклад. Однак, існування системи єдиних базових юридичних термінів не виключає розбіжності обсягів понять, що передаються через терміни-аналоги.

Під час здійснення перекладу термінів на позначення юридичних професій в англійському юридичному дискурсі перекладачу потрібно враховувати такі аспекти:

- сферу використання тексту (текст буде призначений виключно для юристів чи для більш широкого кола реципієнтів, особливо це стосується перекладу юридичних професій у художній, політичній, мас-медійній літературі);

- особливості англійської мови в різних англійських країнах (як зазначено в статті терміни на позначення юридичних професій мають відмінності в англійських країнах, а на позначення однієї юридичної професії в різних країнах можуть вживатись зовсім різні слова. Так, для позначення професії адвоката, тобто, особи, яка має право здійснювати представництво інтересів клієнта в суді, в Сполучених Штатах Америки вживається термін *attorney*, а в Сполученому Королівстві – *barrister*);

- особливості англійської юридичної термінології (точність, сталість тощо).

Література

1. Дуднік Г. С., Оришич Д. Л. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. № 43 том 5. 2019. С. 56–58.

2. Кембриджський словник англійської мови. URL:

<https://dictionary.cambridge.org/ru/> (дата звернення 14.11.2023).

3. Логінова Л.В., Осадча М.О. Особливості перекладу англійської юридичної термінології. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 21. Том 2. 2022. С. 73–77.

4. Миронова М. С. Особливості перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську. *Правове життя сучасної України* : матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.) / відп. за вип. В. М. Дрьомін ; НУ “ОЮА”. Півд. регіон. центр НАПрН України. Одеса : Фенікс, 2013. Т. 1. С. 653–655.

5. Lawyer, attorney, barrister, counsel, advocate: як розібратись в термінах «юрист» в англійській мові. URL: <https://loyer.com.ua/uk/lawyer-attorney-barrister-yak-rozibratis-v-terminah-yurist-v-anglijskij-movi/> (дата звернення 14.11.2023).

The article deals with the peculiarities of the use of terms for legal professions in the English legal discourse using the terms for concepts “юрист” and “адвокат” as the example. Translation of these English terms into Ukrainian cause some problems.

Key words: legal discourse, law, translation, lawyer, barrister, solicitor, attorney.

Мілов Марко

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – к. пед. наук, доц. Є. В. Венєвцева*

The Relevance of Studying Structural and Semantic Features of the Zoosemic Image in the English National Worldview

Language as a reflection of culture, and idioms, with their figurative expressions, offers a fascinating lens through which we can explore the intricacies of a society’s worldview. One captivating avenue within this linguistic landscape is the realm of zoosemic idioms – expressions where animals play a central role in conveying metaphorical meanings. In recent years, the study of zoosemic images has become increasingly important in understanding cultural differences and the way they shape language. The present paper focuses on examining the structural and semantic peculiarities of zoosemic images in the English national worldview. The emphasis is laid on the representation of animals in English idioms, proverbs, and metaphors linked to the cultural background and values of native English speakers.

Recent linguistic and cultural research have provided valuable insights into the formation and representation of zoosemic images in various languages [1-3]. Crystal D., Deignan A., Lakoff G. and Johnson M. emphasize the importance of cultural context and the way it shapes the language and symbolism [1-3]. In this research, we have conducted a comparative analysis of zoosemic images in a selection of English idioms, proverbs, and metaphors.

Zoosemic idioms often possess a unique structural makeup, drawing on the characteristics and behaviors of animals to convey complex ideas. These idioms

leverage the inherent traits of various creatures, creating vivid imagery that resonates with speakers. For instance, phrases like “quiet as a mouse” or “stubborn as a mule” not only evoke a specific image but also encapsulate a wealth of cultural understanding about these animals’ perceived attributes.

The semantic peculiarities of zoosemic idioms lie at the heart of their cultural significance. Animals, as symbolic entities, carry diverse meanings across different societies. By examining the metaphors embedded in zoosemic idioms, both speakers and listeners gain insights into the values, beliefs, and social dynamics of a community. The idiom “as sly as a fox” not only characterizes a cunning person but also draws upon the cultural archetype of the wily fox, prevalent in folklore and mythology. The semantic depth of zoosemic idioms thus extends beyond the literal meanings of words, providing a window into the collective imagination of a linguistic community.

The structure of zoosemic idioms extends beyond mere linguistic novelty through reflecting social attitudes towards animals. In some cultures, animals are revered for specific qualities, while in others, they may be used metaphorically to highlight perceived weaknesses or strengths. The structure of zoosemic idioms makes it possible to unravel the intricate threads connecting language and cultural perceptions.

One of the most intriguing aspects of zoosemic idioms is their cross-cultural variations. While idioms featuring animals exist in many languages, the specific creatures and the meanings attributed to them can differ significantly. Exploring these variations makes it possible to appreciate the diverse ways in which societies incorporate the animal kingdom into their linguistic expressions [2].

For instance, the metaphorical use of “a lion” might symbolize courage and strength in one culture, while in another, it could connote arrogance. Such nuances highlight the dynamic interplay between language, culture, and the symbolic significance assigned to different animals.

Studying the structural and semantic peculiarities of zoosemic idioms goes beyond linguistic curiosity. It has implications for fields such as cultural studies, anthropology and even psychology. The metaphors embedded in these idioms shape not only communication but also the perception of the world [1].

In conclusion, the exploration of zoosemic idioms unveils a rich tapestry of cultural symbolism, linguistic creativity, and societal attitudes towards the animal kingdom. These idioms serve as linguistic fossils, preserving and reflecting the values and perceptions of generations past and present. Through unravelling the intricacies of zoosemic idioms, it is possible to gain a deeper appreciation for the profound connection between language and culture, where every idiom becomes a gateway to understanding the human experience.

References

1. Crystal, D. *English as a Global Language*. Cambridge University Press. *Language Arts & Disciplines*. 2003. 212 p.
2. Deignan, A. *Metaphor and Corpus Linguistics*. John Benjamins Publishing Company. *Language Arts & Disciplines*. 2005. 235 p.

3. Lakoff, G., & Johnson, M. *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press. 1981. 256 p.

The present paper explores the structural and semantic peculiarities of zoosemic images in the English national worldview, with a focus on the cultural context and values. Examining the linguistic representation fauna in the English cultural context, the research explores how these representations are structured and the underlying semantics associated with them. The findings have implications for linguistics, cultural studies and the broader comprehension of figurative language usage across diverse linguistic realm.

Key words: *zoosemic image, English national worldview, idioms, proverbs, metaphors, cultural context.*

Мішутчкін Олексій

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В.Л. Кравченко*

Вербальна об'єктивація концепту УКРАЇНА у англомовних країнах

Концепт УКРАЇНА став одним з найпоширеніших у вербальній об'єктивації світу і англомовних джерелах з 24 лютого 2022 року. Основним фактором розвитку й активації використання концепту УКРАЇНИ стала сучасна геополітична ситуація. Адекватне розуміння досліджуваного концепту розвиненими країнами світу, можновладцями і мільярдерами є важливим для подальшої політичної, соціальної, фінансової та військової підтримки України як країни. Це також може дати розуміння історичних і культурних факторів, які сформували розвиток української мови, культури та її роль у сучасному суспільстві. Завдання нашої чинної вдали зробити все можливе, щоб концепт УКРАЇНА (Ukraine) асоціювався у англомовних країнах і у світі як лексичний символ свободи, волі, боротьби, встановлення справедливості, перемоги і відродження.

Велика Британія є важливим партнером для України у різних сферах, включаючи політичні, економічні, культурні та інші аспекти. «Культурний обмін між Великою Британією та Україною сприяє зближенню народів та поглибленню взаєморозуміння. Обидві країни мають багатий культурний спадок, і різноманітні заходи та ініціативи сприяють популяризації цього спадку» [1, с. 251]. Не дивно, що у Великобританії дуже часто відбувається вербальна об'єктивація концепту УКРАЇНА.

Західні ЗМІ здебільшого дотримуються штучного паритету у висвітленні теми підриву дамби Каховської ГЕС. Так, британське агентство Reuters писало, що «Київ і Москва звинувачують одне одного» у підриві ГЕС. Зі схожими словами спочатку вийшов і німецький таблоїд Bild, який навіть змінив заголовок новини із «Росіяни підірвали величезну дамбу в Україні» на «В Україні підірвали величезну дамбу». А американське видання The Wall Street Journal 06.06.2023р. надрукувало статтю із таким змістом: “*Destruction of Ukraine Dam Floods Front Line, Cutting Counteroffensive Options Russia and*

Ukraine blame each other for incident as thousands face imminent flooding” [2]. Проте, деяких аналітиків вводять в оману те, що від повені постраждали і російські військові, і їхні укріплення: «Це може ускладнити для України форсування Дніпра, принаймні на початковому етапі. Але це також може змити укріплення, зведені російськими військами, які місяцями готувалися до можливого українського прориву через їхні рубежі» [2], – пише видання. Так, дане ЗМІ не визначилося із винуватцями трагедії.

Британське видання The Guardian 07.06.2023р. також досить стримано відреагувало на таку подію: “*The UK’s prime minister Sunak: the destruction of the Kakhovka dam in Ukraine would mark a “new low” in the conflict if Russian forces were found to be responsible. Sunak said: “Our military and intelligence agencies are currently looking at it, so it’s too soon to pre-empt that and make a definitive judgment*” [4]. Цікаво відмітити, що новини про підрив дамби не оновлювались на сайті видання з 08.06.2023р., тобто якихось висновків британська влада не зробила.

У свою чергу, британське видання The Telegraph 07.06.2023р. цитує міністра закордонних справ Великої Британії Джеймса Клеверлі, який наголосив, що знищення Каховської ГЕС – це ніщо інше, як наслідок вторгнення Росії в Україну: “*James Cleverly, the Foreign Secretary, has denounced the destruction of the Kakhovka dam as a “war crime” as thousands fled the region. Mr Cleverly also hinted Russia was behind the “abhorrent act”, saying: “Intentionally attacking exclusively civilian infrastructure is a war crime*” [6].

BBC 08.06.2023 написало таке “*A huge dam in the Russian-controlled area of southern Ukraine has been destroyed, unleashing a flood. Ukraine’s military and Nato have accused Russia of blowing up the dam, while Russia has blamed Ukraine*” [5]. Твердження ні України, ні Росії BBC не підтвердила.

В цілому, дослідивши ЗМІ і офіційні документа УК, можна побачити не лише зростання популярності використання й вербальної об’єктивації концепту УКРАЇНА, а й виділити основні асоціації і сегменти концепту (рисунок 1).

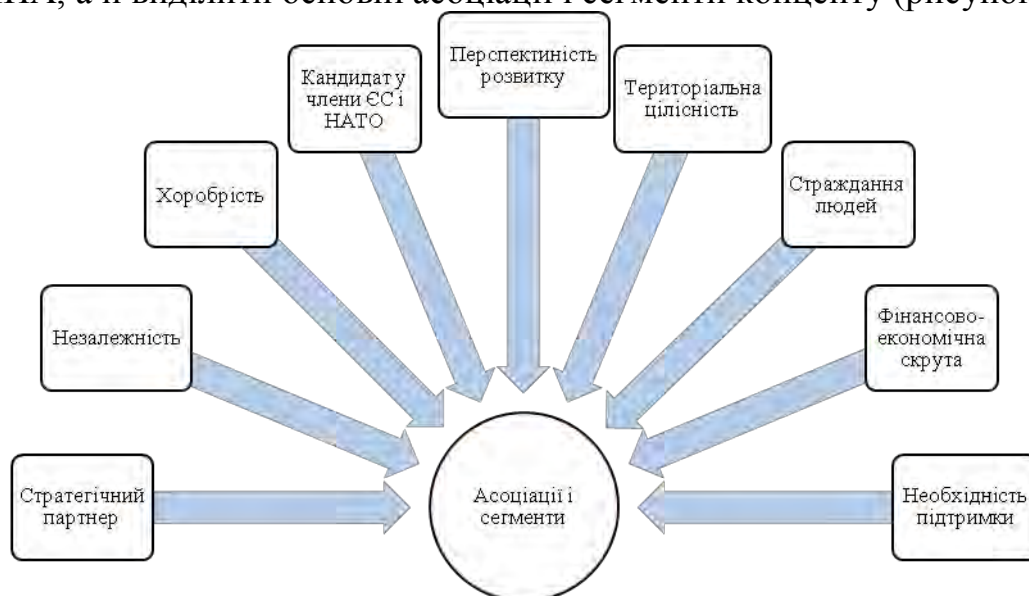

Рис. 1. Основні асоціації і сегменти при вербальній об’єктивації концепту УКРАЇНА в УК на 2023р.

Джерело: авторська розробка

Бачимо, що є як позитивні, так і відносно «сумні» асоціації. Для нашої країни добре те, що Великобританія, як одна з найвпливовіших держав, підтримує нас у цій війні, вважає нас стратегічним партнером, незалежно від того, хто є Прем'єр-міністром у їхній країні.

Вербальна об'єктивація концепту УКРАЇНА в США може включати в себе різноманітні аспекти, такі як політика, культура, економіка та інші. Назвемо кілька можливих з них, на наш погляд:

- політичні стосунки. Аналіз взаємовідносин між США та Україною на політичному рівні. Це може включати обговорення підтримки США українському суверенітету, санкції проти Росії через агресію в Україні, а також обговорення спільних ініціатив та співпраці;

- економічна співпраця. Дослідження торговельних та економічних відносин між двома країнами. Обговорення інвестиційних можливостей, торговельних угод та спільних проектів;

- українська діаспора. Вивчення впливу української діаспори в США на взаємини між країнами, політику та культурний обмін;

- культурна взаємодія. Аналіз культурного обміну, такого як фестивалі, виставки, мовні програми та спільні проекти у галузі мистецтва, літератури та інших сфер;

- геополітика. Обговорення ролі України в контексті геополітичних подій, таких як відносини між Росією та Заходом, вплив конфлікту на регіональну безпеку тощо;

- освіта та наука. Вивчення студентської обміну, співпраці у галузі науки та досліджень між університетами обох країн;

- спільні цінності. Аналіз спільних цінностей, які об'єднують США та Україну, таких як демократія, права людини та свобода.

Вербальна об'єктивація може включати аналіз документів, виступів, заяв, новинних матеріалів та інших джерел для побудови повної картини взаємодії концепту УКРАЇНА в контексті США.

Серед союзників України в подоланні воєнної напруги є американці. Відтак, концепт УКРАЇНА цілком доречно розглянути в ракурсі США: який саме метафоричний спектр простежується в його асоціативному переосмисленні. Це стає предметом нашої студії, що визначає мету розвідки - встановити точний перелік концептуальних метафор концепту УКРАЇНА в свідомості мешканців США. Мета досягається через поставлені завдання:

- репрезентувати методику дослідження;

- укласти матеріал дослідження;

- описати хід розвідки та її результати.

Цікаво також буде оцінити використання концепту УКРАЇНА під час висвітлення такої події, як підрив Каховської дамби, у США. Видання The New York Times 06.06.2023р., проконсультувавшись з експертами, інженерно-технічними фахівцями та спеціалістами з боєприпасів, дійшло висновку, що найімовірнішою причиною руйнування дамби Каховської ГЕС був вибух зсередини. Проте, у статті не відображено, хто ж саме винен у підриві. Видання

пише наступне: “Ukrainian officials blamed Russia for the failure, noting that Moscow’s military forces – which have repeatedly struck Ukrainian infrastructure since invading last year – controlled the dam spanning the Dnipro River, putting them in a position to detonate explosives from within. Russian officials, in turn, blamed Ukraine, but did not elaborate on how it might have been done” [3]. Тобто, винуватець невизначений. Більш того, чинна влада США також не підтримала жодну сторону, а Джон Кірбі, речник Ради національної безпеки Білого дому, сказав, що він не може коментувати, хто несе відповідальність. “We are working with the Ukrainians to gather more information” [3], – сказав він.

Не може не втішити те, що вже 16.06.2023 те саме видання надрукувало дослідження, де вже на початку статті прямо вказаний винуватець підриву – РФ: “A dam in Ukraine was designed to withstand almost any attack imaginable – from the outside. The evidence suggests Russia blew it up from within” [7]. Мабуть, дипломатичній зусилля команди Кулеби були марними.

В цілому, дослідивши ЗМІ і офіційні документа США, можна, аналогічно з УК, побачити не лише зростання популярності використання й вербальної об’єктивації концепту УКРАЇНА, а й виділити основні асоціації і сегменти концепту (рисунок 2).

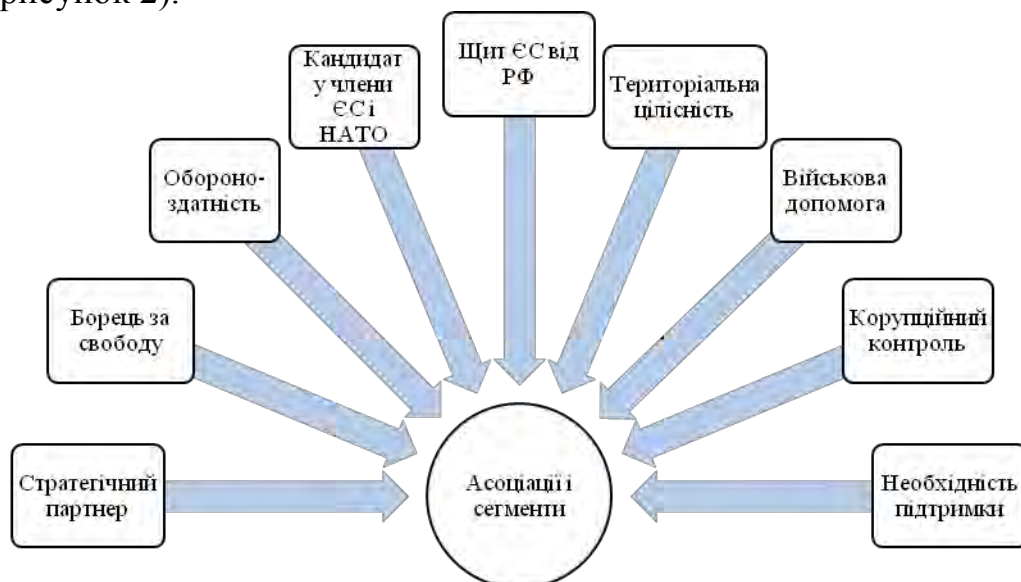

Рис. 2. Основні асоціації і сегменти при вербальній об’єктивації концепту УКРАЇНА в США на 2023р.

Бачимо, що є відмінності між вербальною об’єктивацією концепту УКРАЇНА у Великобританії і у США. Так у США більшу вагу звертають на важливість України як щита ЄС від російської навали, на важливість військової і фінансової допомоги у значних обсягах, на контроль корупції й політико-економічних рішень української влади.

У цілому, вербальна об’єктивація концепту УКРАЇНА в Канаді та Австралії відбувається під впливом схожих факторів, основним з яких є наявність вагомій української діаспори у цих країнах та тісні зв’язки цих країн з важливим стратегічним партнером – Великобританією (рисунок 3).

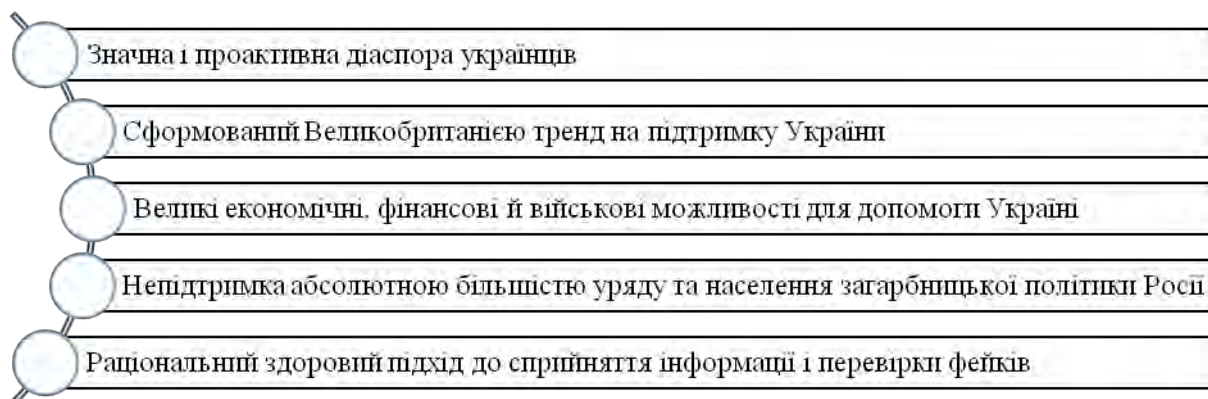

Рис. 3. Основні фактори, що впливають на вербальну об'єктивацію концепту УКРАЇНА в Канаді та Австралії на 2023р.

Джерело: авторська розробка

Таким чином, наразі головна тенденція розвитку концепту УКРАЇНА у англomовних ЗМІ – зростання популярності теми про Україну у світі. Головна ж мета розвитку концепту, яку поставили перед собою органи влади (Президент України, Мінкульт, Міністерство закордонних справ України тощо) – збільшення кількості прихильників України як держави й українців як нації. Завдання нашої чинної вдали зробити все можливе, щоб концепт УКРАЇНА асоціювався у світі як лексичний символ свободи, волі, боротьби, встановлення справедливості, перемоги і відродження. А якщо у ЗМІ, у т.ч. англomовних, з'являється інформація, яку можна пов'язати з російською пропагандою, то таку інформацію треба відслідковувати і спростовувати.

Література

1. Єгорова О.І. Особливості актуалізації концепту УКРАЇНА в англomовному офіційному дискурсі ЄС. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2019. № 1 (17). С. 251-256.
2. Destruction of Ukraine Dam Floods Front Line, Cutting Counteroffensive Options. *The Wall Street Journal* 06.06.2023 URL: https://www.wsj.com/articles/major-dam-destroyed-in-russian-occupied-ukraine-8cd10725?mod=hp_lead_pos1
3. Internal Blast Probably Breached Ukraine Dam, Experts Say (Cautiously). *The New-York Times* 06.06.2023 URL: <https://www.nytimes.com/2023/06/06/world/europe/ukraine-kakhovka-dam-russia>.
4. Sunak: Destruction of Ukraine dam a 'new low' if Russia are responsible. *The Guardian* 07.06.2023 URL: <https://www.theguardian.com/world/live/2023/jun/06/russia-ukraine-war-live-dam-near-kherson-blown-up-by-russian-forces-ukrainian-military-says>.
5. Ukraine dam: What we know about Nova Kakhovka incident. *BBC* 08.06.2023 URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-65818705>.
6. US intelligence 'points to Russia' being behind dam attack. *The Telegraph* 07.06.2023 URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/06/06/ukraine-russia-war-latest-counter-offensive-kakhovka-dam/>

7. Why the Evidence Suggests Russia Blew Up the Kakhovka Dam. *The New-York Times* 16.06.2023 URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2023/06/16/world/europe/ukraine-kakhovka-dam-collapse>.

The article is devoted to the current problem of verbal objectification of the concept UKRAINE. Using the example of Great Britain, the USA, Canada and Australia, the features of the objectification of the concept UKRAINE in the modern period are shown. The author has identified specific features of the perception of UKRAINE in English-language discourse.

Key words: concept, UKRAINE, English-speaking country, UK, USA, Canada, Australia.

Мотичак Ілона

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Н. І. Тарасова*

Трагізм життя жінки за мотивами п'єси В. Шекспіра «Отелло»

Актуальність дослідження. Тема ролі жінки є надзвичайно актуальною в сучасному світі, оскільки вона стосується ключових питань гендерної рівності, самореалізації та впливу культурних та соціокультурних чинників на життя жінок. На сьогоднішній день, весь світ стикається зі складнощами, пов'язаними з гендерною дискримінацією, насильством та обмеженнями щодо прав та можливостей обох статей. Дослідження трагічних образів жінок в творах В. Шекспіра, зокрема у «Отелло», може допомогти краще зрозуміти ці проблеми та сприяти їх вирішенню, адже цей твір несе в собі багато глибоких соціальних, расових та гендерних підтекстів. Кожна з жіночих фігур у цьому творі, включаючи Дездемону і Емілію, переживає свою власну драму через різні аспекти життя та суспільства.

Тому метою нашого дослідження є вивчення та аналіз трагічних образів жінок, які присутні в творі В. Шекспіра «Отелло». Ми прагнемо детально розкрити психологічні та соціокультурні аспекти їхнього життя, виявити обмеження, якими вони обтяжені, визначити вплив чоловіків на їхні долі, а також показати їх значну роль у розвитку подій п'єси.

Об'єктом дослідження є трагічні образи жінок Дездемони та Емілії, які зображені у творі. Предметом – є життя, долі, психологія та соціокультурний контекст, в якому живуть і діють героїні. Ми розглядаємо їхні внутрішні конфлікти, обмеження, стосунки з чоловіками та іншими персонажами, а також їхні впливи на події та розвиток сюжету.

Виклад основного матеріалу. На відміну від багатьох інших творів Вільяма Шекспіра, дії в трагедії «Отелло» обмежені особистими подіями та не перегукуються з жодними військовими або бойовими конфліктами. Навіть можлива сутичка між Венецією і турками, яка могла б розгорнутися в цьому творі, розв'язується на самому початку твору завдяки бурі:

*Ця буря турків так почастивала,
Що намір їхній зруйнувала вщент.*

*Із одного венецького судна
Виразно бачили страшну загибель
Ледь не всії турецької ескадри(...)*

Дія II, сцена 1 [6]

Така побудова сюжету може дати хибне уявлення, що цей твір є трагедією лише одного головного героя, але насправді така поверхневність одразу розбивається через зображення жіночих персонажів, особливо Дездемони.

З одного боку, Дездемона, дружина головного героя Отелло, представляє собою образ ніжної, чесної та невинної жінки. Вона прагне до щасливого сімейного життя з коханим чоловіком, але її життя невблаганно котиться в прірву трагедії. З іншого боку, Емілія, дружина Яго, стикається з трагічними наслідками маніпуляцій свого чоловіка та власною відданістю. Вона стає жертвою суспільної несправедливості і власного служіння. Тому потрібно аналізувати трагічність обох жінок.

Зокрема, ця трагедія також повна гуманістичних ідей автора, які Шекспір втілює в тому числі через образ Дездемони. З самого початку твору ми спостерігаємо яскраві відмінності: Отелло – це чорношкірий венеціанський мавр, сміливий та хоробрий воїн, його дружина – дочка сенатора Брабанціо, білошкіра красуня. Саме концепція «чорного і білого» заповнює більшу частину смислового навантаження в цій п'єсі [3]. Маючи на увазі не сам сюжет або внутрішні психологічні аспекти героїв, а саме протиставлення та гри з цими полярностями. Таке подання змісту створює фундаментальну основу для розуміння та аналізу всієї драми Шекспіра. А головне, що письменник таким чином хоче показати нам, що жінка може закохатися в чоловіка за його внутрішні переконання, моральні якості й гідність, незалежно від його расової приналежності або зовнішності. Героїня трагедії впевнено обирає Отелло і така любов долає всі перепони, включаючи позицію її батька. Дездемона та її чоловік – абсолютно різні й багатогранні з багатьох аспектів: раса, спосіб виховання, характер, але їхнє глибоке кохання об'єднує їх, долаючи всі стереотипи і суспільні конвенції тогочасного суспільства.

Зосередимося трохи детальніше на концепції. Наприклад, чорний колір шкіри Отелло виступає як важлива деталь, що викликає у читачів і глядачів ряд асоціацій та сприймається у європейському контексті через призму ревності, жорстокості, помсти й смерті. Він не тільки символізує образ Отелло на сцені (як постійно присутній темний колір шкіри), але також активно обговорюється й розглядається персонажами.

Брабанціо, батько Дездемони, висловлює свою здивованість та страх перед чорношкірою людиною-воїном, говорячи наступне:

*Щоб тиха дівчина така й покірна,
Яка соромилась поривів власних,-
І щоб вона, наперекір природі,
Країні рідній, юності і честі,
Та закохалась в те, на що вона
І подивитися боялась досі!*

Дія I, сцена III [6]

Яго, зі свого боку, описує Отелло як «диявола» і не розуміє, чому Дездемона може закохатися в нього. Офіцер також пов'язаний з темрявою та пеклом, коли планує інтриги щодо Дездемони, тому ця метафора прослідковується і в цьому образі теж. Сам Отелло називає свою чорноту причиною, яка, на його думку, спонукала Дездемону до зради.

Ця тема «чорного і білого» не лише символізує фізичну різницю в кольорі шкіри, але і відображає соціокультурні та моральні протиріччя, що лежать в основі конфліктів в трагедії «Отелло». Наприклад, про білизну обличчя дружини головного героя сказано чимало. Цей контраст працює на повну, бо чим темніший мавр, тим світліша Дездемона [3].

Цей концепт виражає парадоксальність життя та його здатність приймати різні форми, які не завжди відповідають зовнішньому вигляду або первинному враженню. Крім того, за допомогою цього читач може ясніше бачити трагічність людського життя, зокрема жінки.

Досліджуючи цю драму, ми чітко розуміємо, що автор зображує Отелло спочатку чорним із своєю чорною оболонкою, але в подальшому, завдяки подіям, стає таким і у моральному сенсі. За такої ж самої логіки, Дездемона, яка спочатку асоціюється з білим, також переходить на темну частину концепції, що символічно після зради. Ця гра на контрасті виявляється у різних аспектах тексту та підкреслює парадокси життя, які допомагають глибше розуміти драматичний конфлікт і характери героїв. З цього приводу, розглянемо образ дружини венеціанського мавра детальніше та проаналізуємо її долю.

Коли Дездемона в темну, майже безмісячну ніч вирушає до Отелло, починається її нове яскраве та радісне життя, наповнене красою та коханням, яке так цінували та любили відображали поети й художники Ренесансу. Венеціанський мавр, описуючи свою дружину, бачить в ній безліч відмінностей та захоплюється цим:

*Що жінка в мене гарна, їсть усмак,
Легка в розмові й любить товариство,
Співає, грає і танцює гарно;*

Дія III, сцена III [6]

Дездемона – красива жінка, в той час як він, за стандартами європейців, може здаватися не таким привабливим, але вона все одно: «має очі й вибрала мене» Дія III, сцена III [6]; вона вміє говорити і спілкуватися, коли наш герой в більшості обмежений військовим життям. Вони – два абсолютно різних світи, які знаходяться разом завдяки сильній любові.

Однак, коли проходить перший порив пристрастей, впливає різниця в їхньому вихованні та поглядах. Такі розбіжності в результаті і призводять до нещасного фіналу. Шекспір, можливо, дав Дездемоні ім'я, яке означає «злосчасна», щоб підкреслити несправедливість у житті [2]. Життя завжди супроводжується як любов'ю, так і зрадою, доля завжди перемінлива, що підтверджується історією наших героїв.

Розвиток трагедії припадає на тужливі страждання героїні. Можна сміливо говорити, що Дездемона тужила з різних причин: за рідними, бо дівчина покинула батьківський дім; через релігію, так як вони з подругою

вірували в різних богів; терзання дівчини через ревності коханого чоловіка, що зрештою і стали основним моментом розвитку подій. Така сильна печаль героїні виражена яскравою мовою та зрозумілими мотивами для широкої глядацької аудиторії театру «Глобус» [4]. Навіть у своїй пісні Дездемона співає про вербу, оскільки верба в англійському народному фольклорі вважалася символом дівчини або жінки, яка була покинутою, одинокою [4]. До речі, тут можна помітити ще один контраст: молода закохана дівчина, яка кохана своїм чоловіком, але в співі вона відчутно передає присмак розлуки, ніби передчуває свою нещасливу долю.

Насправді, трагічність героїні полягає в багатьох аспектах та є чи не найдраматичнішою за всіх персонажів п'єси. Вільям Шекспір змалював її долю таким чином, що зрештою вона і привела твір письменника до сумного завершення.

По-перше, Дездемона – це яскравий символ чистоти і невинності. Вона представляє собою ідеал жіночної доброти та вірності. Її бездоганна репутація стає жертвою навмисного наклепу та інтриг, змовчування Яго. Ця бездоганність дівчини робить її трагічною постаттю, оскільки вона стає жертвою заздрощів і недовіри, хоча вона сама нічого поганого не зробила.

По-друге, на цього персонажа сильно вплинуло втручання суспільства, яке чіпало її особистий простір. Вона була готова віддати все заради свого чоловіка Отелло, але їхнє подружнє життя стало об'єктом глузування та різних інтриг з боку інших героїв.

По-третє, доля Дездемони символізує проблему расової дискримінації та нерівності. Як біла жінка, вона вийшла заміж за Отелло, чорного мавра, що викликало обурення та неприйняття з боку оточуючих. Ця расова нерівність також спричинила конфлікти та призвела до трагічного фіналу. Цікаво, що Шекспір ще у XVII столітті піднімав цю тему, бо актуальною вона є досі.

У підсумку, трагічність долі Дездемони полягає в тому, що вона, як символ чистоти та невинності, стає жертвою сильних заздрощів суспільства та расової дискримінації. Її невинність та бездоганність не захищають її від фатального фіналу та грубих інтриг знайомих. Саме це робить її долю однією з найбільш трагічних у світовій літературі.

Особливо варто звернути увагу на фінальну сцену, де Отелло душить Дездемону на ліжку, це є найвищою точкою трагізму. Вільям Шекспір тут створив надзвичайно потужну символічну картину. Навіть простирадла мають своє смислове навантаження [5]. Дездемона вказує на постіль та говорить про них з особливим значенням у контексті сцени, де вона вже не може виправдатися перед чоловіком та знає, що її звинувачення в невірності є неправдою. Вираз «під тяжкістю доказів» вказує на те, що вона втратила свою невинність і непорушну репутацію перед Отелло [5]. Ми вже говорили про концепцію «чорного і білого», вкінці вона набуває особливого значення. Наприклад, розуміння героїні у неможливості виправдатися перед чоловіком означає, що вона втратила свою початкову «білизну» перед Отелло, її чистота була затемнена обвинуваченнями [1]. Дездемона попросила застелити ліжку тими ж самими простирадлами, які були на їхньому ліжку у їхню першу

весільну ніч. Це може бути спробою повернути той момент їхнього щасливого початку та дати надію на відновлення їхніх стосунків [1]. Простирадла стають символом їхнього минулого щастя і невинності. Пізніше, коли Емілія повідомляє Дездемоні, що вона виконала її прохання та застелила ліжко тією самою постіллю, це нагадує про трагічний бік цього символу, коли ті самі простирадла будуть використовуватися для обгортання тіла жінки після її смерті. Це дуже підкреслює трагічність долі та символічно відображає її втрату. Особливо, коли Отелло душить Дездемону на цьому ліжку. Простирадла теж відіграють роль символу «чорного і білого», а також символу життя і смерті. Можна сказати, що вони стають метафорою для життя Дездемони, де білий колір відображав її невинність та щасливий початок, а чорний колір символізував її кінець й трагічну долю.

І на останок, у фінальному акті трагедії, коли Отелло вчиняє самогубство, він міг впасти у будь-якому місці в кімнаті. Проте він обирає саме ліжко, де лежить тіло його дружини Дездемони. Цей жахливий фінальний акт дозволяє знову підкреслити символічне протиставлення між чорним і білим.

Ця сцена фактично поєднує контраст, що прослідковувався протягом всієї трагедії в одне ціле. Підкреслює взаємну залежність героїв та їх трагічну долю. Це надзвичайно важливий символ об'єднання і примирення темного й світлого в драмі, що підсилює трагічний висновок твору.

Щодо Емілії, дружини Яго. Її персонаж є досить складним та повний вагань і протиріч. Її драма життя полягає в тому, що вона є свідком та учасником подій, які призводять до трагедії головних героїв, але водночас жінка є жертвою власного чоловіка та соціокультурного контексту того часу.

Емілія – це жінка простого походження, служниця та подруга Дездемони. Вона відзначається своєю відвертістю та відкритістю, а також розсудливістю та розумінням соціальних і гендерних норм свого часу. Її шлюб з Яго є суттєвою частиною її життя, але він також є джерелом її страждань та душевних терзань.

Існує кілька ключових моментів трагізму Емілії, що проявляється в наступних моментах:

1. Свідомість аморальності дій чоловіка: жінка стає свідком змови Яго проти Отелло і Дездемони, а також усвідомлює безчесність цих дій. Вона розкрила брехню про підстави обвинувачень в невірності Дездемони в кохання до Отелло, таким чином, стала свідком підступності та підлості Яго.

2. Безпомічність і втрата Дездемони: Емілія допомагає подрузі в останні хвилини її життя, коли та лежить вже мертвою. Вона відкриває правду Отелло, але це вже занадто пізно, Дездемону вже не повернути. Емілія втрачає свою близьку подругу і це підсилює її драматичну долю.

3. Усвідомлення власного службового становища: Емілія була служницею в родині Дездемони та Отелло. Вона знає, які обмеження і стереотипи існують у їхньому суспільстві. Її образ свідомої жінки, яка не боїться висловлювати своє власне бачення справ, стикається зі зневагою та погордою соціально вищих становищ.

4. Осмислення власної долі: Емілія визнає своє власне нещасливе становище та свої обмежені можливості. Вона розуміє, що не може змінити суспільство, в якому живе, тому не може вплинути на поведінку свого чоловіка.

У підсумку трагічність долі Емілії полягає в її свідомості власного безсилля змінити становище та відчутті її внутрішніх конфліктів та суперечок. Вона опиняється в пастці в мережах соціокультурних норм, які визначають жіночу роль її часу. Її роль як служниці та дружини обмежує можливість самореалізації та викликає певний ступінь песимізму.

Отже, Емілія є яскравим прикладом типової жінки свого часу, що часто опиняється в пастці обмежень, стереотипів та гендерної нерівності. Її трагічна доля відображає соціальні і культурні ліміти, які обмежували можливості багатьох жінок. Ми вважаємо, що її персонаж підкреслює важливість боротьби за права та свободу жінок у суспільстві, де вони були піддані численним обмеженням.

Таким чином, трагізм Емілії в творі «Отелло» полягає в її свідомості про неможливість вплинути на події. Крім того, її здатність бути емпатичною та піддавати сумніву справедливість у цьому світі, робить її долю повною душевних мук та вагань. Зрештою, саме цю героїню Шекспір зображує як символ соціокультурних обмежень та гендерної нерівності, що завжди важко переносяться та призводять до трагічних наслідків і вкотре нам говорить, що наше життя повне непередбачуваностей та болю й треба вміти мати сміливість протистояти цьому та бажано вчасно.

Висновок. Дії та внутрішні становища героїнь трагедії ілюструють складність жіночого життя, де гендерна нерівність та стереотипність мали великий вплив. Дездемона, яка помирає вкінці через неправомірні обвинувачення та ревнощі Отелло, символізує невинність та непорушність жіночої душі. Її загибель відображає трагедію жінок, які стають жертвами системи та патріархальних стереотипів. Втрата Дездемони – це втрата чистоти та невинності, яка виявилася беззахисною перед жорстокістю протилежної статі. Говорячи про Емілію, то вона представляє зовсім іншу сторону трагізму. Дівчина свідомо розуміє своє безсилля змінити хоч якимось становище та зупинити терзання власних внутрішніх конфліктів. Її драма життя саме в цьому і полягає – в обмеженості. Емілія символізує жінок, що потрапляли в пастку соціокультурних норм та обмежень. Саме цим персонажем письменник ніби наголошує на важливості боротьби за права та свободу не лише власного голосу, але і жінок у суспільстві. Загалом ця трагедія не випадково вважається однією з найкращих, бо вона піднімає питання трагічності долі жінок, що є доволі сміливим на той час. Жінки, подібні до Емілії та Дездемони, намагаючись змінити долю, якщо вона не є прихильною, та здобувати визнання в суспільстві та не піддаватися утискам.

Література

1. Dowden E. Shakespeare: A Critical Study of his Mind and Art [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.cambridge.org/core/books/shakespeare-a-critical-study-of-his-mind-and-art>.

2. Greenblatt, Stephen. Will in the World: How Shakespeare Became Shakespeare. W. W. Norton & Company, 2004. 430 pages

3. Москвітіна Д. А. В. Шекспір і література фентезі: до постановки проблеми / Д. В. Москвітіна, Ю. Малафай. *Витоки літератури фентезі. Поезія у контексті метажанру фентезі: зб. матер. наук. семінару* Центру з Дослідження Літератури Фентезі при Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (17 листоп. 2016, 21 квіт. 2017). Київ. 2018. С. 23-29. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/12166>

4. Сенчук І. До історії української Шекспіріани: *монографія* М. С. Шаповалової «Шекспір в українській літературі». Львів : Нац. унів. І. Франка, 2018. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/349075201_DO_ISTORII_UKRAINSKOI_SEKSPIRIANI_MONOGRAFIA_MS_SAPOVALOVOI_SEKSPIR_V_UKRAINSKIJ_LITERATURI

5. Торкут Н. Вільям Шекспір: факти, домисли, містифікації [Електронний ресурс] Режим доступу: https://chasopys-rich.com.ua/Шекспір_В._Отелло._Венеціанський_мавр._Переклад_І._Стешенко [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1247>

The article contains the peculiarities of the tragedy of a woman based on the work of W. Shakespeare "Othello". Briefly presented history and historical changes. In addition, the article analyzes in detail the lives of two heroines, Desdemona and Emily. An overview of the work through the prism of the 'black and white' concept was made. Conclusions are provided regarding the fate of women in general and its importance for the plot of the work.

Keywords: *tragedy, tragedy of life, woman, love, fate, "black and white".*

Пацула Алла

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова*

Робінзонада в «Острові скарбів» Р. Л. Стівенсона

Актуальність дослідження. Роман «Острів скарбів» – простий лише на перший погляд. Твір має традиційні авантюрні елементи: розповідь про піратів, пригоди на морі, загублений серед морських просторів острів. Та разом з тим роман оригінальний. Він побудований за принципом захопливої гри. Письменникові вдається тримати читача у постійній напрузі, завдяки діалогу, який значно пожвавлює сюжет, насичує дію. Він змушує героїв «вживатися» у вигадані ним самим обставини. Насиченість несподіванками інтригує, стимулює увагу читача, будить фантазію.

Виклад основного матеріалу. «Дитинство моє, щиро кажучи, було безрадісне. Жар, марення, безсоння, тяжкі дні, нескінченні ночі», – згадує про себе англійський письменник Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894) [Цит. за: 5, с. 45]. Щоб якимось розважитись, хлопчик обкладав свою постіль іграшками і

придумував різноманітні ігри. Любов до ігор Стівенсон зберіг на все життя. Уже в зрілому віці, хворий на туберкульоз, змушений майже весь час лежати в ліжку, – вдома, Стівенсон затівав захоплюючі ігри із своїм пасинком. Вилізши на горище, він намалював на підлозі детальну карту уявного острова і вигадав дуже цікаву історію про піратів та багатий скарб. Так народився всесвітньовідомий роман «Острів скарбів» – захоплююча, повна незвичайних пригод історія про пошуки скарбів, яка вимагає від героїв не тільки гострого розуму, винахідливості, кмітливості, але й безприкладної хоробрості, благородства і почуття товариськості. Стівенсон вирішив не відмовляти собі в горизонті запозичень: папуга – у Даніеля Дефо, скелет і пошуки скарбу – у Едгара По, скриню Біллі Боунза – у Вашингтона Ірвінга, так і народилась одні із найзнаменитіших дитячих книг, яку читачі звикли вважати його першим романом, що надзвичайно засмучувало письменника, адже з під його пера на той час вже вийшло немало творів новелістичного чи есеїстичного характеру. Книга, створена спочатку для одного хлопчика, стала улюбленою для мільйонів дітей. Стівенсон дуже захопився своїм романом. Він узяв за правило кожного дня писати по одному розділу, а потім читати їх Ллойдю і батьку: «Я розраховував, що слухати мене буде один школяр, а виявилось, що їх два. Мій батько загорівся відразу всією силою своєї романтичної і самотньої душі. Мало того, що кожного дня він вислуховував із захопленням новий розділ, він став моїм завзятим співавтором. Коли настав час перерити скриню Біллі Бонса, він мало не цілий день просидів, складаючи на конверті ділового листа опис її вмісту» [Цит за: 3, с. 18]. Стівенсон не просто розповідає про втілення мрії: він викликає абсолютну довіру – саме так все і було. Вражаюче знання дитячої психології, що різко виділяло книги Стівенсона на фоні прямолінійно дидактичної дитячої літератури його часу, підказало йому, як важливо для юного читача, щоб він міг безсумнівно повірити в перемогу дійсно вартих того людей, які одержують гору так, що перемога, при всій її вражаючості, здається невідвратною [2, с. 4]. Тобто ми дізнаємося не тільки про чудесне здійснення бажань, а й розуміємо, як і чому вони могли виникнути в глухій місцевості, в дрібному приморському селищі, де готель «Адмірал Бенбоу» був значним центром цивілізації.

Стівенсон «звільнив пригоди від яких би то не було утилітарних практичних цілей», що він «пішов шляхом відкритого розриву з корисністю і декларував практичну незацікавленість своїх героїв», – стверджувала Н. Я. Дьяконова, адже вони прагнули не грошей, а скарбів, добуржуазних багатств, овіяних духом романтики.

Р. Л. Стівенсон написав серію чудових пригодницьких романів і повістей, детективів, віршів. Вони складають десять томів. Та справжня слава прийшла із виходом «Острову скарбів» у 1883 році [5, с. 41]. Спочатку твір називався «Корабельний кухар». Але пізніше автор змінив назву.

Автор не випадково зазначав: «Справжня тема митця – його дитинство – у тому сенсі, що воно зігриває усе життя і дає не тільки зміст, але й насичує рукопис етикою, моральністю, чистотою» [Цит. за: 1, с. 58].

Захопливість роману полягає не в сумнівній ідеальності поривань героїв,

а в дивовижній, на великому просторово-часовому відрізку, єдності дії, враження, характерів, ідей та стилю: від роману так і віє невловимою старожитністю подій 17... року. І це відчуття гармонічної єдності створюється підпорядкуванням всіх без винятку елементів роману пошукам скарбів, які для Джима мають і символічне значення – пошук самого себе, віднаходження власного «Я», перевтілення помітно боязкого хлопчика в активного і енергійного захисника як свого життя, так і життя друзів [6]. Навіть перша, вступна частина, присвячена останнім дням старого капітана, розкриває основний задум: вводить в страшну атмосферу боротьби, взаємної підозрілості та корисливості, що завжди пов'язується з темою пошуку скарбів: «...найбільше страху на людей нагнали його розповіді. Жахливі то були розповіді: про шибениці, про ходіння по дощі, про шторми на морі, про острови Тортугас, про розбійницький розгул і розбійницькі пристанища в Іспанському морі. З його слів випливало, що він прожив усе життя серед найзапекліших розбишак, які будь-коли виходили в море. А брутальна мова, що нею капітан викладав ці свої розповіді, лякала наш простодушний сільський люд не менше, ніж злочини, які він змальовував» [4, с. 13]. Друга і третя частини – подорож і висадка на острові – готують битву і визначають місцезнаходження основних сил; четверта – кульмінаційна – описує боротьбу між піратами та послідовниками Джима; п'ята і шоста – сутичку за корабель, перемогу і повернення. Така загальна побудова роману, можна сказати, що центральна тема – пошуки скарбів – перетворюється в боротьбу ворогуючих сторін: піратів (прихильників беззаконня) і партії закону, представлені капітаном, сквайром, лікарем, Джимом і іншими відданими їх людьми, і перемога закону над беззаконням є одночасно завершенням розвитку основної теми, яка протікає паралельно розвитку Джима від хлопчика на побігеньках в батьківському готелі до капітана корабля, хоч і на годину. Подібно до просування «партії порядку» до перемоги, відбувається і еволюція Джима, дорослі, продумані, мужні вчинки якого чередуються з «шаленими», які мають видимість зради, але саме вони два рази стають причиною благополучного завершення. Дитячі вчинки Джима, з точки зору Стівенсона, продиктовані природним покликом душі хлопчика, тобто «природної людини».

Хоча всі події роману спрямовані на вирішення центральної задачі, вони, як бачимо, носять далеко не простий характер і розвиток їх зовсім не прямолінійний. Бурхлива, шумна історія із криками, сутичками і вистрілами починається саме з тихого сонного поселення, яке знаходиться просто таки на краю світу. Простакуватий сільський хлопчина Джим Хокінс і його далеко не високоосвічена мати перехитрили бувалих негідників, крадіїв і вбивць; заповітна карта старого пірата дісталась не його братам по духу і долі, а Хокінсам, мирним власникам «Адмірала Бенбоу»; своїми ж руками сквайр Трелоні, який фінансував експедицію по скарби, населяє корабель ворожими піратами. Абсолютна, на перший погляд, випадковість (розмова піратів, яку підслухав схований в бочці Джим) розкриває власникам очі на визріваючу зраду: «Тільки тепер я почав розуміти зміст їхніх словечок. «Джентльменами фортуни» вони називали просто піратів, а розмова, що я її підслухав, була

прикінцевим актом спокушання чесного матроса, можливо, останнього такого в команді. Невдовзі, однак, мені довелося переконатися в тому, що він не останній – це коли Сілвер тихенько свиснув, і до діжки підсів ще хтось» [4, с. 71]. Але ця випадковість ретельно підготована автором, більше того, Стівенсон кожен з них готує, мотивує і доводить до логічного завершення.

В точній відповідності ведеться вся розповідь: вона нетрадиційна, але чітко обґрунтована, в розвиток дії притягуються всі ускладнення, але кожне з них внутрішньо, реалістично оправдане. Так, капітану, щоб запобігти повстання, довелось дозволити команді вийти на берег, але частина так званих моряків навмисне залишилась на борту, аби попередити можливі міри капітана та його власників: *«Матроси вешталися по палубі й про щось тихо перемовлялися. Кожен наказ сприймали невдоволено й похмуро і виконували неохоче. Навіть найнадійніші матроси піддалися цьому настроєві, бо ж нікого не знаходилося, хто осмикнув би товаришів. Назрівав заколот, зависаючи над нами, немов грозова хмара» [4, с. 83]; так само вмотивованою є і втеча Джима – хлопчику хотілось швидше потрапити на острів скарбів, з якого він потім знову тікає, але цього разу для порятунку корабля, далі – його поєдинок сам-на-сам з досвідченим розбійником і неочікуваний полон після такого страшного успіху.*

Ефектна зміна ситуації, що перекидає повсталих в дерев'яне укріплення, яке ще не так давно віддано обороняли Трелоні та його люди, здається виключно сюжетним трюком, аж доки не виявляється його стратегічна обумовленість. Так і спасіння Джима із ворожого полону, здавалось б взагалі неможливе, насправді здійснюється за законами необхідності, за логікою станів і характерів. Авантюрний роман, в якому, при фантастичності центральної теми, неухильно збережені правдоподібність і достовірність кожного повороту сюжету, – такий авантюрний роман відкриває нову сторінку в історії жанру.

Єдиний, стрункий сюжет, що підлягає пафосу пошуків і пригод, все ж відрізняється різносторонністю, химерними переплетіннями прагнень, причин і наслідків, дій і протидій. Ув'язнення Бена Гана на острові було викликане злісним розчаруванням піратів: він не зміг знайти для них обіцяного скарбу; за три довгих роки останній оволодів бажаним скарбом і сховав його, але нову команду піратів, що потім прибула на острів з тією ж метою, також чекало розчарування: *«Висадили три роки тому, – провадив він далі. – І живу я відтоді, годуючись козлятиною, ягодами та устрицями. Хоч би куди людину закинуло, скажу я тобі, скрізь вона дасть собі раду. Але, братику, серце моє стужило за християнською їжею. Може, у тебе є шматочок сиру з собою, га? Нема? Скільки довгих ночей снівся мені сир – підсмажений, на скибочці хліба... Прокидався, а його нема...» [4, с. 94]. Ситуація повторилась, але на іншій основі. Поєднання єдності і різнобічності, нагромадження деталей, навіть заміна на деякий час оповідача (замість Джима слово передається лікарю Лівзі) створюють відчуття простоти, яке досягається подоланням багатьох складностей, до яких відноситься і вже згадана психологічна мотивація дії; поява старого пірата, всі його таємничі звички, його розбійницька пісенька неминуче повинні були дати помітний поштовх уяві хлопчика, який, здавалось,*

житиме незворушним рослинним життям. Але незвичайний клієнт виявляється закріпко зв'язаним зі світом зла, насилля, злочину і не може схватись від цього навіть в «Адміралі Бенбоу», в одній із десятків тисяч бухток великого моря, яке омиває береги Британії. Це призводить до того, що питання про право осиротілих місіс Хокінс та її сина на таємницю свого жителя взагалі не порушується. Він злочинець в колі злочинців – цього достатньо, щоб у відношенні до нього і його власності будь-яка людина, яка живе за десятьма заповідями, була права, – стверджував Р. Киреев. Така примітивність морально-юридичного мислення психологічно виправдана, адже історію розповів всього лише хлопчик, для якого є лише дві фарби: чорна і біла; якщо з одного боку страшний сліпий жебрак П'ю, Чорний пес і Біллі Боунз з обличчям, понівеченим ударом ножа, а з іншого – добродушний сквайр і мудрий ескулап, лікар Лівзі, проблема моралі і права для хлопчика навіть не порушується. У злодія можна і навіть потрібно вкрасти, аби тільки випередити інших крадіїв; скарб, хоч і не належить Джиму та його послідовникам, не належить і піратам, а тому і вважається законною здобиччю – всупереч законам. Джим може роздумувати тільки так, а тому йому і в голову не приходить, що Трелоні і Лівзі можуть вважати інакше і кидатись на пошуки того, що ще не вважається їхньою власністю.

Моральна оцінка з'являється тільки в останніх рядках і мотивована більшим життєвим досвідом Джима, часовою дистанцією, пам'яттю про жорстокий бій і про близькість смерті. *«Ніякі сили не повернуть мене на проклятий острів; когда прилив барабанить по скелях і жахливі сні будять мене, я зіскакую з ліжка і чую, як різкий голос капітана Флінта кричить: «Золоті дублони! Золоті дублони!»* [4, с. 487]. Острів дивовижних пригод, який так захоплював шукачів скарбів, стає «проклятим островом», не островом скарбів, а островом жахливих спогадів.

На відміну від традиційних пригодницьких романів, в творі Стівенсона моральний критерій, як бачимо, визначається наївним сприйняттям оповідача. Джим не відразу розуміє, який небезпечний старий пірат; його довго зваблює Довгий Джон; навіть зустрівши в їх трактирі Чорного Пса, він не схоплює зв'язку між ними і приймає за чисту монету веселість Довгого Джона з приводу клієнта, що раптом вибіг на вулицю, так і не сплативши рахунок.

Подібно до багаточисленності та неочікуваності поворотів в розвитку сюжету, зміни в моральних оцінках Джона Сільвера його юним другом Джимом також складні та звивисті. Дитяче захоплення змінюється жахом і відразую, а потім – ясним розумінням того, що від цієї жорстокої людини залежить його єдиний шанс на спасіння. Сам же Джон так блискуче веде спільників до перемоги і так мужньо зустрічає поразку, що знову завойовує всезагальну прихильність. Новина про його втечу (разом із мішком золота) приносить всім персонажам щире задоволення.

Висновки. Стівенсон чи не найпершим в англійській літературі показав реальне поєднання непоєднуваного з точки зору традиційних моральних засад; це питання хвилювало письменника до кінця його днів.

Всі персонажі зображені за законами дитячого сприйняття – крупним

планом, без значних психологічних тонкощів, але чітким індивідуальним рисами: шумний, захопливий, нерозумний, самонадіяний сквайр; розумний, стриманий, діловитий лікар, який строго виконує гіпократову клятву і здійснює медичну допомогу навіть смертельним ворогам; черствий, педантичний капітан з залізним почуттям обов'язку і тверезою практичністю.

Єдність і різноманітність, простота і складність, ніби недбалість і строга продуманість, романтика пригод і безкінечне багатство прозаїчних деталей, повна відсутність повчальності, уміння побачити привабливість і блиск навіть в людині не надто розумній та твердість моральної оцінки, чітке підпорядкування змістового і формального аспектів роману єдиному замислу та психологічному ефекту – все це безумовно підвищує роман Стівенсона над всією пригодницькою літературою, Зберігаючи переваги жанру (захопливість, читання «на одному диханні»), «Острів скарбів» в той же час долучається до великої літератури, до досягнень психологічного роману кінця століття. Провідними рисами робінзонади є неочікувані життєві випробування головного героя на безлюдному острові, тобто на лоні дикої природи. Таким «робінзоном» в романі Стівенсона Бен Ган. Але його, на відміну від героїв Сімпліція Сімпліссимуса та Робінзона Крузо, не можна назвати людиною «природною», адже Ган не зумів використати навколишнє середовище, позбавлене людського втручання, задля переосмислення свого життя, очищення власної природи, а просто намагався залишитись живим, повністю занедбавши себе і постійно думаючи про гроші, про своє майбутнє забезпечене життя, заради якого він був готовий на все. Отже, зазначений твір Стівенсона можна вважати романом-робінзонадою лише за сюжетним змістом, адже ідея єднання людини і природи як запоруки розкриття всіх її внутрішніх можливостей на прикладі вказаного героя не була реалізована.

Література

1. Бобир О. Р. Л. Стівенсон та його пригодницький роман «Острів Скарбів». *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2011. № 2. С. 56–61.
2. Калинович М. Вітер молодощів наших. *Зарубіжна література*. 1998. № 44. С. 4–5.
3. Писаренко Т. А. Подорож до острова скарбів Р. Л. Стівенсона. *Зарубіжна література в школах України*. 2012. № 10.
4. Стівенсон Р. Л. Острів скарбів (зібрання творів у 5-ти томах): [роман] / Р. Л. Стівенсон. К.: Українознавство, 1994. Т. 1. 384 с.
5. Фісюк Н. Роберт Льюїс Стівенсон. «Острів скарбів». Система уроків, 6 клас. *Всесвітня література в сучасній школі*. 2014. № 4. С. 40–46.
6. Шалата О. «Робінзон Крузо» Дефо у світлі біблійної тематики. *Слово і час*. 1997. № 5. С. 53.

The work examines the features of the Robinsonade as a genre form in the original adventure novel "Treasure Island" containing adventurous features by the famous English writer Robert Lewis Stevenson. Attention is focused on the formation of the main character as a personality, such features of his character that will be useful to him during amazing adventures.

Key words: *Robinsonade, adventures, pirates, treasure, literary borrowings.*

Використання інтерактивних завдань на уроках зарубіжної літератури у старшій школі

Сучасний навчальний процес стає все більше насиченим та динамічним завдяки впровадженню інтерактивних методів викладання. Однією з найважливіших складових цього трансформаційного підходу є використання інтерактивних завдань на уроках зарубіжної літератури. Цей інноваційний підхід до навчання дозволяє не лише отримувати інформацію, але й активно взаємодіяти з нею, розглядаючи різні точки зору та спільно аналізуючи літературні твори.

1. Активізація навчального процесу. Інтерактивні завдання дозволяють учням не лише приймати інформацію, а й активно взяти участь у навчанні. Вони розглядають різні точки зору, діляться власними думками та аналізують літературні твори в спільноті зі своїми однолітками.

2. Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок. Інтерактивні завдання допомагають учням осмислити деталі твору та виявити глибину його смислу. Вони вчителів виділяти ключові елементи, аналізувати стиль письменника та визначати його наміри.

3. Творче самовираження. Учні можуть вільно висловлювати свої думки, інтерпретувати текст та навіть запропонувати власні тлумачення. Це розвиває їх творчий потенціал та допомагає розкрити унікальний підхід до розуміння літературних шедеврів.

4. Підвищення зацікавленості у предметі. Інтерактивні уроки стають для учнів цікавими подіями, які вони чекають. Обговорення, дебати та творчі завдання роблять навчання захоплюючим та надають матеріалу нові кольори та глибину.

5. Розвиток комунікативних та соціальних навичок. Взаємодія під час інтерактивних завдань сприяє розвитку навичок слухання, вміння висловлювати свою думку чітко та переконливо. Учні навчаються спільно працювати, вирішувати конфлікти та досягати спільних цілей.

Ці аспекти ілюструють, як важливо та корисно використання інтерактивних методів навчання на уроках зарубіжної літератури. Це не тільки допомагає в краще розуміння та аналіз текстів, але й розвиває цілу низку ключових навичок, які стануть учням в нагоді в майбутньому.

Закріплюючи інтерактивні методи викладання на уроках зарубіжної літератури, вчителі отримують не лише засіб для ефективного навчання, але й ключ до розвитку широкого спектру навичок та властивостей особистості учнів.

Література

1. Barkley, E. F. (2010). Student Engagement Techniques: A Handbook for College Faculty.

2. Brookfield, S. D. (2015). *The Skillful Teacher: On Technique, Trust, and Responsiveness in the Classroom*.

3. Paul, R., & Elder, L. (2006). *Critical Thinking: The Nature of Critical and Creative Thought*.

4. Kohn, A. (1993). *Choices for Children: Why and How to Let Students Decide*.

The features of the use of interactive technologies in foreign literature lessons are characterized in theses. Their specifics and features

Keywords: *interactive learning, educational process, effectiveness, methodology, training*

Петрусь Аліна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. Л. Кравченко

Концептуальна метафора на позначення концепту МАЙБУТНЄ у фантастичних творах

Поняття концептуальної метафори має прямий стосунок до визначення концептів і до теорії концептуального аналізу. Поняття концептуальної метафори має прямий стосунок до визначення концептів і до теорії концептуального аналізу. Концепт – це одиниця мислення або пам'яті з відносно впорядкованою внутрішньою структурою; є результатом когнітивної діяльності індивідів і суспільства; є результатом пізнавальної діяльності суспільства і несе складну, енциклопедичну інформацію про зображуваний об'єкт або явище. Він несе складну, енциклопедичну інформацію про зображувані об'єкти і явища та містить складну інформацію про ставлення масової свідомості до явища [1, с. 24].

Метафоричні моделі – це способи використання метафор для пояснення або вираження складних ідей, концепцій чи процесів. Вони допомагають зрозуміти абстрактні поняття через аналогії з більш зрозумілими або конкретними об'єктами, явищами чи ідеями. Метафоричні моделі для втілення концепту «майбутнє» можуть бути різними, залежно від контексту та цілей.

Метафоричні моделі допомагають виразити складні ідеї та концепції за допомогою образів та порівнянь, що полегшує їх розуміння та використання у мовленні.

У фантастичних творах метафоричні моделі майбутнього можуть приймати різні форми, іноді розкриваючи важливі суспільні, культурні та філософські питання. Метафоричні моделі допомагають авторам висловлювати свої ідеї та обговорювати актуальні питання, використовуючи фантастичний контекст.

Для кращого розуміння ми підібрали кілька прикладів метафоричних моделей майбутнього у фантастичних творах ХХ – ХХІ століття :

Технологічний прогрес: Багато фантастичних творів використовують метафори технологічного розвитку для відображення майбутнього. Це може включати в себе штучний інтелект, кіберпанк-світи, клонування та інші аспекти технології, які піднімають питання етики та впливу на суспільство.

Кіберпанк та інтернет в *Нейроманті (Neuromancer)* Вільяма Гібсона (1984): метафора зоображення кіберпростору та Інтернету як віртуальної реальності, яка перетворилася на необхідну частину майбутнього.

“Cyberspace. A consensual hallucination experienced daily by billions of legitimate operators, in every nation, by children being taught mathematical concepts... A graphic representation of data abstracted from the banks of every computer in the human system. Unthinkable complexity. Lines of light ranged in the nonspace of the mind, clusters and constellations of data.”- «Кіберпростір. Узгоджена галюцинація, яку щоденно й законно переживають мільярди користувачів з усіх країн, тисячі дітей, що опановують там математичні дії... Графічне представлення даних, отриманих від комп'ютерів усього людства. Незбагнений рівень складності. Лінії світла, впорядковані безпосередньо в позাপросторі людського розуму, кластери й сузір'я даних [Гібсон]».

Ця метафора описує кіберпростір, сучасний інтернет, як *“A consensual hallucination”*, що відчувають мільярди користувачів щоденно. Вона надає кіберпростору характеристики абстрактної реальності, яка існує в уяві людей. Опис *“A graphic representation of data”* з використанням *“the banks of every computer in the human system”* вказує на безмежну кількість інформації, яка доступна в цифровому світі. *“Lines of light”* і *“the nonspace of the mind”* виглядають як загадкові образи, що підсилюють ідею складності та краси кіберпростору. В цій метафорі висловлюється ідея того, як кіберсвіт став невід'ємною частиною нашого сучасного життя, де дані і зв'язки виконують роль константної галюцинації..

Утопія та дистопія. Фантастичні твори часто використовують метафори утопії і дистопії для репрезентації ідеалізованого або жахливого майбутнього. Це може включати в себе ідеальні суспільства, де всі проблеми вирішено (утопія), або, навпаки, суспільства, які зазнали занепаду і занурені у жорстоку тиранію (дистопія).

Антропоморфізація штучного інтелекту в *“Екс Махіна” (Ex Machina)* Алекса Гарланда (2014): показує страх перед розвитком штучного інтелекту та майбутнім взаємодією між людьми та інтелектуальними машинами. - *“One day the AIs are going to look back on us the same way we look at fossil skeletons on the plains of Africa. An upright ape living in dust with crude language and tools, all set for extinction.”* – *Одного дня штучні інтелекти будуть дивитися на нас так само, як ми дивимося на викопні скелети на рівнинах Африки. Вертикальна мавпа, яка живе в пилу з простою мовою та інструментами, всі готові до вимирання [Гарланд].*

Метафора порівнює сучасну людську цивілізацію з викопними скелетами інших видів, які вимерли. Вона відображає ідею, що в майбутньому, можливо, розвинуті штучні інтелекти (ШІ) дивитимуться на нас як на примітивну форму існування. Опис *“An upright ape”* натякає на нашу еволюційну природу,

вказуючи на наші обмежені можливості у порівнянні з потенційно більш розвинутими істотами. Зазначення *“living in dust with crude language and tools”* вказує на нашу технологічну та культурну обмеженість. *“All set for extinction.”* наголошує на ідеї, що наша цивілізація може бути на межі вимирання або заміни більш розвиненими інтелектами.

Часові петлі і подорожі в часі: Метафорична модель майбутнього може включати часові петлі та подорожі в часі, які дозволяють авторам досліджувати можливі наслідки різних рішень та подій у майбутньому.

Глобальний катастрофізм у «Голодні ігри» (The Hunger Games) Сюзанни Коллінз (2008): виражає метафору боротьби за майбутнє у світі, де суспільство піддається суворому контролю та голодує. – *“Hope is the only thing stronger than fear.”* – *Надія – єдина річ, яка сильніша за страх [Коллінз].*

Дана метафора використовує порівняння між *“Hope”* і *“fear”*, щоб висловити сутність надії. Вона стверджує, що надія є найпотужнішою силою, яка може подолати страх і передає ідею, що надія може надати сили та відваги у найважчі моменти, коли страх може переважити. Вона підкреслює важливість позитивного мислення і віри у краще майбутнє, навіть у обставинах, коли страх є великим перешкодою.

Отже, виходячи з даних прикладів ми можемо стверджувати, що сучасні фантастичні твори відображають метафоричні моделі майбутнього та ставлять питання щодо технології, суспільства, свідомості та інших важливих аспектів. Концептуальна метафора є ефективним інструментом для виразного представлення концепцій, таких як майбутнє. У даному випадку, метафори допомагають перенести абстрактне поняття майбутнього на більш конкретний та сприйнятливий рівень.

Надає можливість уявити майбутнє як простір, що ще не відкритий, наповнений можливостями та новими враженнями та акцентує на невпевненості, але також вкладає надію та можливість відкриття, створюючи емоційне звучання.

Використання концептуальних метафор допомагає не лише пояснити абстрактні ідеї, а й сприяє їхньому кращому розумінню та взаємодії з аудиторією.

Література

1. Comics Writer Brian K. Vaughan Talks Saga, Diversity, and Fixing Injustice in the Industry. Vulture.
2. Collins S. The Hunger Games. New York : Scholastic. Press, 2008. 374 p.
3. IGN FilmForce (July 14, 2005). “New Line Adapting Ex Machina”. IGN.com (May 19, 2012 ed.).
4. William Gibson Neuromancer. – К.: Vidavnitstvo, 2017. – 350 p.
5. Вільям Гібсон Нейромант. – К.: Видавництво, 2017. – 352 с.
6. Коллінз С. Голодні ігри. Київ : КМ-Букс, 2010. 384 с.
7. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу : підручник. Київ : Нова книга, 2000. 448 с.

8. Стилистика англійського мови / А.Н. Мороховський, О.П. Вороб'єва, Н.И. Лихошерст, З.В. Тимошенко. Київ: Вища школа, 1984. 248 с

9. Чумак Ю. О. Концепт ШЛЯХ в англійській, французькій та німецькій мовах. Наукові записки національного університету «Острозька Академія». Сер. Філологія. 2011. Вип. 19. С. 354-359.

Пинько Юлія

Полтавський державний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка.

Науковий керівник – к. пед. наук, доц. Є. В. Венєвцева

Обґрунтування актуальності застосування методу тренінга з використанням мультимедійних засобів в навчанні англійської мови

Тренінгові методи – це форма активного навчання. Мета тренінгу є розвиток в учнів певних умінь та навичок. Головним на тренінговому занятті є учень, а особистий досвід учнів є основою для навчання. Зміст тренінгу орієнтується на сучасні наукові дослідження, потреби та проблеми учасників. Під час проведення тренінгу багато приділяється уваги практичним питанням, оскільки методом застосування тренінгу є активне навчання [4].

Є чотири основних групи методів, які використовуються в тренінгу. Перша група – методи, які спрямовані на встановлення порозуміння, діагностику ситуації та знайомство. Друга група – інформаційне забезпечення тренінгу. Третя група – методи, які використовуються в досягненні завдань тренінгу. Четверта група методів пов'язана з використанням зворотного контакту між учнем і вчителем, підтримкою дисципліни, аналізом завдань [1].

Тренінгове заняття складається із трьох частин: вступної, основної та заключної. У вступній частині, учні відповідають на питання, з'ясовуються їх очікування від заняття, розробляються колективні правила тренінгу, створюється доброзичлива атмосфера у формі само презентації або перевіряється домашнє завдання. В основній частині виконуються теоретичні та практичні питання. В основну частину входять проведення бесід, міні-лекції, робота у групах, виконання проекту, мультимедійна презентація, взаємонавчання. Весь матеріал тренінгу повинен бути організований в логічній послідовності. Завершальна частина включає в себе підбиття підсумків тренінгу [2].

Метод групової дискусії – це публічна суперечка, висловлення різних поглядів і думок, визначення істинної думки. Мозковий штурм продукує більшу кількість ідей іде добір найкращих ідей які доопрацьовуються, кожен учасник дивиться на ситуацію і робить висновок із свого досвіду. Ігрові методи включають дидактичні, ситуаційно-рольові, організаційно-діяльнісні, творчі імітаційні та ділові ігри. Гра є головним методом тренінгу, який відтворює суспільний досвід. Гра виконує три функції: звільнювальна (функція самовираження), діагностувальна (спрямована на діагностику ситуації) та розвивальна (творча) [3].

На сучасному етапі викладання в школі досить часто на уроках англійської мови використовуються мультимедіа і сучасні технології, які є дуже важливими при вивченні іноземних мов. Поєднуючи зображення та звук під час проведення уроку, це дає учням важливий ефект при формуванні мовних навичок, збільшується ефективність навчання. З-поміж засобів сучасних інформаційних технологій, які використовуються на уроках англійської мови, найбільш ефективними вважаються: освітні ресурси Інтернету, електронні словники і довідники, тренажери і програми тестування, відео- і аудіотехніка та інші. Вони дозволяють учням отримати сприятливі умови для самостійної роботи [5].

Так, за допомогою інтернету на уроках можна вирішувати багато завдань, зокрема: вдосконалювати вміння сприймати інформацію на слух і писемні навички, поповнювати свій словарний запас, формувати мотивацію та пізнавальну діяльність тощо. Мультимедійні презентації, як основа мультимедійного навчання на уроках англійської мови, сприяють кращому засвоєнню матеріалу, завдяки можливості зафіксувати і виділити найважливіші елементи. Презентації підвищують ефективність викладання і дозволяють учням застосувати свої знання на практиці.

Тож, перевагами навчання із застосуванням мультимедійних технологій є підвищення рівня знань з англійської мови, удосконалення навичок роботи з комп'ютером та інтернетом, підвищення мотивації до навчання та вивчення іноземних мов, можливість реалізації та розвитку здібностей учнів, формування мовної компетентності тощо.

Література

1. Корнієнко І. О. Методологія проведення тренінгів : курс лекцій з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія». Мукачево : МДУ. 2016. 60 с.
2. Омеляненко Г. А. Інформаційно-навчальне середовище: дидактичний аспект. URL: <http://intkonf.org/omelyanenko-ga-informatsiyno-navchalne-seredovischedidaktichniy-aspekt/> (дата звернення 11.10.2023 р.).
3. Указ Президента України № 926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/12323.html> (дата звернення 14.11.2023 р.).
4. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2014. 250 с.
5. Teaching English British Council BBC. URL: <http://www.teachingenglish.org.uk/> (дата звернення 14.11.2023 р.).

The present paper deals with the use of multimedia technologies in the educational process that allow the teachers to develop their students' abstract thinking and apply personality-oriented teaching methods in practice. The emphasis is laid on the instructional design of multimedia systems that should be based on a careful examination and analysis of the many factors, both human and technical, relating to visual learning.

Key words: *multimedia technologies, training methods, game methods, educational process, personality-oriented teaching methods.*

Використання мультимедійних технологій під час проведення уроків англійської мови

Новітні технології є невід'ємною частиною сучасної освіти України. Це зумовлено тим, що мультимедійні технології навчання дозволяють створювати активне, кероване, комунікативне середовище, перетворюючись на багатогранну діяльність завдяки чому перед учнем відкриваються необмежені можливості. «Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, окрім усього іншого, є обов'язковою передумовою формування інформаційного суспільства у широкому розумінні», – зазначив Василь Кремень [1].

Система «мультимедіа» стає одним з провідних напрямів розвитку інформаційних технологій. Зараз мультимедіа це – повноцінне об'єднання комп'ютерних та інших інформаційних технологій: відео-, аудіо-, фото-, кіно-, телекомунікацій (телефон, телебачення, радіозв'язок), не говорячи про текст і графіку як статичну, так і динамічну (анімаційну) [5].

Нам доводиться навчати нове покоління дітей, які з народження оточені різною сучасною технікою, люблять і вміють користуватись нею, тому їм легше поринути в процес навчання, якщо вчитель говорить до них «їхньою мовою», даючи можливість показати учням свої знання не тільки в нашому предметі, а й показати себе у володінні технічними засобами, а також проявити художній хист [4].

Технологія мультимедіа дозволяє реалізовувати більшість методів навчання, контролю й активізації пізнавальної діяльності студентів на якісно новому рівні. Практичне застосування технології мультимедіа може удосконалити або частково замінити в навчальному процесі такі класичні методи навчання, як методи усного викладу навчального матеріалу (лекція, розповідь, пояснення й ін.), методи наочного і практичного навчання, методи закріплення одержаних знань, методи самостійної роботи [6].

Одна з головних цілей вивчення іноземної мови – формування комунікативної компетенції, всі інші цілі (освітня, виховна, розвивальна) реалізуються у процесі здійснення цієї головної мети. Комунікативний підхід має на увазі навчання спілкування та формування здібності до міжкультурного спілкування. Включаючись до спілкування за допомогою мережі Інтернет на уроці англійської мови, ми створюємо модель реального спілкування.

Раціональне використання мультимедійних технологій на уроках англійської мови дає безліч переваг:

- мотивує навчання;
- дає можливість вчителю застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня;
- відповідає віковим особливостям та рівню підготовленості учнів;

- розвиває системне та творче мислення, вчать аналізувати, зіставляти та узагальнювати факти;
- відкриває доступ для всіх учасників процесу навчання англійській мові до інформаційних фондів, що постійно змінюються, у тому числі в мережі Інтернет;
- сприяє розвитку самостійності учнів, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо їх цікавить;
- створює умови для викладу матеріалу на більш інформативному рівні;
- підвищує ефективність, результативність та якість освіти;
- завдяки наявності різних типів текстів підвищує мовні компетенції;
- забезпечує реальну комунікацію із носіями мови;
- розширює можливості вивчення лінгвокраїнознавчого аспекту;
- підвищує якість наочності, що стимулює пізнавальну
- активність та зацікавленість на уроці [3].

Проте необґрунтоване використання мультимедійних технологій може виявитися не лише не ефективним, але й шкідливим. Слід мати на увазі, що основними недоліками використання мультимедіа під час вивчення англійської мови є те, що вони не забезпечують певних важливих рис реальної комунікації; читання тексту з екрану більше втомлює, ніж читання друкованого тексту [2].

Для ефективного процесу навчання за допомогою мультимедійних технологій необхідним є систематичне та раціональне використання аудіо матеріалів, відеоматеріалів, схем та презентацій на заняттях.

Отже, застосування мультимедійних технологій під час вивчення англійської мови має особливе значення і тому вони мають перевагу над традиційними способами. В більшості випадків такі технології сприяють ефективному засвоєнню інформації та призводять до результативного засвоєння знань.

Література

1. Василь Кремень. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*, 2006. № 6. С. 42. Гуржій А.М., Биков В.Ю., Гапон В.В., Плєскач М.Я. Аналіз стану комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів за 1997-2001 роки *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2002. № 4. С. 3.
3. Іванченко В. М. Інновації в освіті: загальна та додаткова освіта дітей: навчально-методичний посібник. Фенікс, 2011. 341 с. URL: https://www.docme.su/doc/94065/innovacii-v-obrazovanii-obshhee-i-dopolnitel._noeobrazovani
4. Слобожанина Е. А. Мультимедийные презентации как средство освоения учениками информационно-коммуникативной компетенции. URL: <http://www.wecomm.ru/structure/?idstructure=441>.
5. Сучасні інформаційні засоби навчанням Навчальний посібник / ПК. Р.С. Гуревич, Л.Л. Коношевський, О.В. Шестопалюк. – Вінниця: ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2004. – 535 с.

6. Wu W.-S. Using blogs in an EFL writing class / W.-S. Wu. — [Електронний ресурс].- Режим доступу http://web.chu.edu.tw/~wswu/publications/papers/book_chapters/01.pdf.

Ребрій Вікторія

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. Н. І. Тарасова*

Динаміка розвитку персонажів книг про «Шерлока Холмса» та появи численних екранізацій

Шерлок Холмс, на думку експертів у галузі соціології, культурології та літературної критики, є однією з найвідоміших вигаданих особистостей у світі, як минулого, так і сучасного. І цей факт важко заперечити. Навіть серед сучасників сер Артур Конан Дойл прославився саме завдяки історіям про геніального детектива, які не дуже подобалися самому письменнику. І зараз, через кілька століть, люди все ще пам'ятають, поважають і люблять героя, який зійшов зі сторінок книг [1, с. 474–488].

Кожна з оригінальних історій унікальна по-своєму. «Артур Конан Дойл тримає Холмса у вічному русі, одна історія може змінювати іншу, тому що насправді це частини одного пазлу». «Шерлок Холмс справді «нескінченний»: людина, яка ніколи не жила і тому ніколи не вмирає. Завжди чудовий, Шерлок Холмс може відродитися у сьогоденні будь-якими доступними засобами: друком, сценою, радіо, кіно та телебаченням. Так говорив Холмс, що позачасовість має не стільки спільного з ностальгією за минулим, скільки з вражаючою сучасністю самих історій. Образ геніального детектива дійсно зайняв своє місце у кожній ніші мистецтва, не лише у Британії, а й у всьому світі. Можна навести сотні прикладів того, як і в яких сферах люди використовували образ книжкового героя. Однак наше дослідження зосереджено на кіно, нас цікавить еволюція образу Шерлока Холмса у цій сфері. У кожній з проєкцій і інтерпретацій Шерлок Холмс не тільки володіє інтелектом, можливості якого не обмежені, але він завжди використовує найкращі та найсучасніші методи в технічній чи науковій сфері. Холмс здатний майже на все: не тільки, використовуючи свою дедуктивну, здатність знаходити докази, але й досліджувати їх з наукової точки зору, наприклад проводити тести чи всілякі експерименти. Природа персонажа та час, у якому розповідається його історія, можуть змінюватися, але це не заважає Шерлоку розкривати свою справу з великим успіхом. Багато хто намагався екранізувати відомі оповідання сера Артура Конан Дойла, але це рідко виходило добре [3].

Американська студія Stoll першою повною мірою використала прийоми кіно, за допомогою яких розвивається сюжет і проявляються дедуктивні таланти Холмса. Єдина претензія Конан Дойля до фільмів компанії, висловлена в його мемуарах через кілька років, полягала в тому, що дії фільмів відбувалися

в сучасному Лондоні і містили «телефони, машини та інші предмети розкоші, які можна побачити, включаючи вікторіанського Холмса, який навіть не міг мріяти». Тривалий час ніхто не намагався відтворити вікторіанський Лондон Холмса на плівці.

У 1930-1940-х роках любов до знаменитого детектива трохи вщухла. Фільми Холмса втратили свою актуальність, і глядач почав шукати смішні комедії та мюзикли, а не розумні детективи, щоб відволіктися від сумних подій того часу. Однак саме в цей період з'явився ще один знаменитий образ Холмса, якого зіграв Безділ Ретбоун. З 1939 по 1946 рік було знято 14 фільмів «Шерлока Холмса». Тут Рональд Говард, Пітер Кушинг і Алан Уїтлі зіграли ролі «Шерлоків». Версія Шерлока Кушинга та екранізація «Пригод Шерлока Холмса» досі вважаються однією з найавтентичніших екранізацій у Британії [2, с. 231].

Шерлок Кушинг отримав велику похвалу за успіх персонажа актора, і шанувальники переглядають серіал із захопленням.

Важливу роль у створенні образу відомого детектива відіграє його хороший друг доктор Ватсон. У багатьох екранізаціях і інтерпретаціях його образ часто применшується і забувається, що саме цей персонаж і його ставлення до Шерлока викликає у глядачів симпатію до нього. «Вірний друг Шерлока Холмса справді обдарований, і лише постійна присутність геніального Ватсона поруч із Холмсом дозволяє 16-річному підлітку переконати себе, що Холмс «трохи більший», тобто він не лише талановитий, він геній.

Мабуть, найнезвичайнішою версією Джона Ватсона є вистава «Без єдиної підказки». Сюжет заснований на тому, що великим детективом є зовсім не Шерлок Холмс, а доктор Ватсон. Він був змушений приховувати свою особу, і щоб представити знаменитого детектива публіці, він найняв актора, а саме Холмса. У 1988 році на екрани вийшла комедія, в якій Холмс і Ватсон «помінялися ролями». І, незважаючи на сумнівну достовірність, вона все ще дуже приваблива. У 2009 році режисер Гай Річі представив Холмса, чарівного, енергійного і дещо хуліганського англійця, якого зіграв Роберт Дауні-молодший. Річі Холмс виявився повною протилежністю того образу, який ми бачили у ХХ столітті. Вічно занедбаний чоловік, який любить розгадувати головоломки та бігати по Лондону, постійно борючись з ворогами. Гай Річі робить постмодерністський фільм, що відображає панівне мистецтво нашого часу. Режисер діє з ентузіазмом, максимально відокремлюючи образи персонажів від оригіналу [4].

Екранізація головної літературної ідеї Артура Конан Дойля, при всій її чіткості та розробленості, залишається складним завданням. Неминуча перешкода – це порівняння та паралелі між новим і старим, новаторством і класикою. Гай Річі, англійцю, який добре розбирається у карних процедурах, вдалося змінити правила гри. Режисер не тільки змінив характер героя, він надав йому характеристики, наближені до сучасного глядача: відкинув нудні й нескінченні діалоги, суху й задушливу атмосферу справжнього тріумфу, додаючи натомість звичний для публіки потік – погоні, стрілянину, вибухи. Інтелект Холмса не відсувається на другий план, а спрямований в інше русло.

Шерлок Гай Річі активний: він просто сидить задумливо з трубкою в руці біля знайомого каміна, він завжди в гущі подій. Останні сучасні серіали, такі як «Шерлок» і «Американські елементарні», завершили символічне коло. Холмс знову розглядається як сучасний персонаж.

Сама вікторіанська епоха з її телеграфом і кінними екіпажами модернізується донині. Сучасний Шерлок в кишені блекберрі з доступом до Інтернету, а доктор Ватсон пройшов через Афганістан. Ідея екранізації всесвітньо відомої історії належить британським телепродюсерам Стівену Моффату та Марку Гаттісу [5].

Тепер приходить інтерпретація у гру, коли все змінюється та адаптується до часу чи навіть місця дії, до середовища, знайомого сучасній людині. Сучасна інтерпретація відображає культуру, в якій ми живемо, і допомагає нам зрозуміти себе та інших. Шерлок відкриває нам очі на наші проблеми.

Холмс майстерно вирішує проблеми не лише глобального масштабу, тому глядач нарешті ніби знову пізнає світ, у якому живе. Сучасний Шерлок Холмс з його витонченою комунікабельністю – це рок-зірка, він має право на все, навіть якщо він несе повну відповідальність за свої вчинки та їхні наслідки. Причина потягу до цих людей полягає в необхідності вийти за межі дозволеного, розширити їх і зламати. Це потреба у свободі. Сучасний Шерлок відображає моду на все незвичайне і відмінне від загальноприйнятого уявлення про норму. Проте в кожній серії та історії такого тлумачення є чітка мораль, яка завжди обмежує вчинки до «хороших» і «поганих». Шерлок показаний далеко не наймилішим, і незважаючи на його теплі стосунки з друзями та знайомими, вони завжди кажуть йому, що він поводить себе грубо або неправильно. Вони керують ним і водночас спрямовують глядача.

У 2010 році, коли відбулася прем'єра серіалу, ми все ще жили у світі, відносно байдужому до жаху інформації. Ні Twitter-революції, ні скандалу News of the World, ні Едварда Сноудена, ні Occupy Wall Street, ні анонімних хакерів, ні громадського занепокоєння щодо шифрування приватних даних. А драма з Джуліаном Ассанжем виросла у постпродакшн шоу і навряд чи надихнула його.

Дотепний «Шерлок» потрапляє в потік часу і породжує героїв і антигероїв. Враховуючи всі ці факти, можна зробити висновок, що не дивно, що нові фільми про вже відомих героїв досі приваблюють мільйони глядачів у всьому світі. Інтерпретація цікава не лише тим, що змінює сюжет, у якому розвиваються персонажі та їхні історії. Кожен новий тип героя-детективу – це завжди відповідь на виклики часу. Поява нового детективу означає появу нового злочину.

У цьому сенсі поява нового Холмса як великого міжнародного явища – це перший знак того, що у світі відбуваються великі зміни і що ці зміни лякають наш час. Загроза інтелектуалів, які готові на все заради грошей, страх перед тим, що армія знову чинить зло, етнічні злочини, відповідальність за воєнні злочини тощо [2].

Шерлок Холмс, звичайно, персонаж вигаданий, але співчувати йому набагато легше, ніж таким же хитрим шпигунам або людям з надздібностями.

Шерлок, хоч і має неймовірні розумові здібності, все одно звичайна людина, як і всі ми. Як і належить дуже гарному серіалу, тобто розумному масовому продукту, тут майстерно зібраний каталог сучасних страхів, вірувань і кліше.

Коли образ Шерлока адаптують до сучасності, виникає багато питань. Чи необхідні навички Шерлока Холмса в епоху комп'ютерів? Детектив з Бейкер-стріт з його неймовірною пам'яттю та здатністю систематизувати дані багато в чому є живим комп'ютером. Автори «Шерлока» відверто це визнають і змушують свого героя в запалі відомої дискусії про необхідність знати, що Земля обертається навколо Сонця, називати мозок «вінчестером», чого він не хоче – сміттям з непотрібними файлами. Питання полягає в тому, чи потрібен живий комп'ютер у той час, коли неживі комп'ютери стали такими досконалими. Відповідь потрібна. У жорстоку нову епоху серце може виявитися більш необхідним, ніж мозок, навіть як жорсткий диск. Після сотень спроб відкрити щось нове в оригінальних оповіданнях сера Конан Дойла глядачеві вже не цікаво дивитися історії, вивчені напам'ять, замкнені в невідомому часі та пронизані невластивою сучасністю атмосферою. Нарешті, якщо людина вже не в змозі побачити незнайому ідею за картиною того, що відбувається, скласти нову думку з побаченого, то немає сенсу створювати таку екранізацію.

Таким чином, кожне покоління, інтерпретуючи образ знаменитого детектива, наділяє його специфічними якостями і цінностями, які відповідають суспільним потребам певного періоду. Так, наприклад, образ Шерлока Холмса, спочатку поданий у творах Артура Конан Дойла, характеризується задумливістю, поетичністю, романтизмом, суворістю відлюдницького способу життя, самотністю, певним сумом. З часом ніжний лицарський образ Шерлока Холмса еволюціонує, відривається від свого творця і, як легенда, починає самостійне життя. Зараз Холмс має інші риси: він більше не мрійливий романтичний лицар. Шерлок Холмс найчастіше постає як цинічний незнайомиць із бурхливими проявами емоцій. Однак у всіх героїв все ж є спільні риси [4, с. 275]. Детектив, як і в будь-якій справі, не втрачає свого унікального інтелекту, тягнеться до прогресу і, звичайно, є героєм. Холмс виступає проти офіційної поліцейської системи Скотленд-Ярду, тому що головне для нього – допомогти, а не просто покарати. У цьому секрет незмінної любові читачів і глядачів до Шерлока Холмса, живого уособлення вірності та надійності – якостей, які завжди притаманні людям. Стверджуємо, що саме так і були створені радянські фільми про Шерлока і Ватсона.

Вивчивши більшість екранізацій, ми змушені погодитися з цим твердженням. Людство шукає в Шерлоку вирішення особистих і світових проблем. Що якби перші екранізації мали на меті вразити глядача достовірністю часу або розкрити приховані наміри оригінального автора, тому наступні інтерпретації вже несуть на собі певний «слід» часу, в якому вони були створені. Тому динаміку розвитку образу Шерлока Холмса можна розглядати як еволюцію суспільної свідомості.

Література

1. Adorno T. Television and the Patterns of Mass Culture. Mass Culture. The Popular Arts in America / ed. by B. Rosenberg and D. Manning White. London: The Free Press. Collier Macmillan Publishers; New York: A Division of Macmillan Publishing Co, 2004. P. 474–488.
2. Alexander J. Fin de Siècle Social Theory: Relativism, Reduction and the Problem of Reason. London: Verso, 2005. 231 p.
3. Černy L. Mythical Aspects of Poe's Detective. Connotations: A Journal for Critical Debate. 2005/2006. № 5. P. 131–146.
4. Chapman J., Hilton M. From Sherlock Holmes to James Bond: Masculinity and National identity in British Popular Fiction. S. Caunce. Relocating Britishness. Manchester: Manchester University Press, 2004. 275 p.
5. DeWaal R. The International Sherlock Holmes. London: Archon Books, 2000. 622 p.

This article examines the dynamics of character development in the Sherlock Holmes books created by the famous British writer Arthur Conan Doyle and their subsequent adaptation in film and television. Sherlock Holmes and his faithful assistant Dr. Watson have become true icons of the detective genre and mass culture, and their adventures have won many fans around the world.

Key words: dynamics of image development, detective genre, Doctor Watson, Sherlock Holmes, screen adaptation

Сенна Ольга

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – к. філол. наук, доц. В. Л. Кравченко*

Використання унікальних термінів та назв, створених Деніелом Кізом для опису фантастичних світів

Використання унікальних назв і термінів Деніелом Кізом у своїх творах, зокрема у «Квітах для Елджернона», відзначається його лінгвістичною креативністю та глибиною оповіді. Лексика автора не лише збагачує сюжет, але й сприяє тематичному резонансу та розвитку персонажів. Неологізми та унікальні терміни Д. Кіза відіграють багатогранну роль у його оповіданнях: створюють фантастичні світи, які так захоплюють.

Неологізми Кіза часто несуть глибокі семантичні нюанси, що викликають когнітивний та емоційний відгук читачів. Наприклад, головний герой Чарлі використовує неологізм “*motor-vation*” для вираження свого характеру та прагнення до освіти. Це бажання взаємодіяти та навчатися визначає образ Чарлі і впливає на розвиток сюжету роману. Такі терміни інкапсулюють шари значень, збагачуючи оповідь символізмом та алегорією. Лінгвістичні артефакти Д. Кіза залучають читачів до процесу декодування та інтерпретації, сприяючи глибшому зв'язку з його оповіданнями.

Унікальні терміни також відображають внутрішній світ персонажів. У «Квітах для Елджернона» використання терміну «графони» уособлює

когнітивну подорож головного героя Чарлі, що відображає його лінгвістичну еволюцію [1, с. 10]. У витягу з тексту: *“Progris riport I march 3. Dr Strauss says I shoud rite down what I think and remembir and evrey thing that happins to me from now on. I dont no why but he says its importint so they will see if they can use me. I hope they use me becaus Miss Kinnian says mabye they can make me smart. I want to be smart. My name is Charlie Gordon I werk in Donners bakery where Mr Donner gives me 11 dollers a week and bred or cake if I want”* видно послідовні модифікації, де він застосовує графічні зміни, наприклад, *“shud”* (*should*) та *“happind”* (*happened*), для відтворення фонетичної суті слів [2, р. 1]. Ці графони є прикладом його прагматичної адаптації до письмової форми, не зважаючи на ранні когнітивні обмеження. Також він використовує злиття літер для позначення фонем, наприклад, *“intelek”* (*intellect*) і *“practis”* (*practice*), що демонструє поєднання фонетичної та орфографічної імпровізації та вказує на прямий зв'язок між використанням мови та внутрішньою когнітивною динамікою. Такий мотив служить динамічним нарративним засобом, що віддзеркалює зміну когнітивного стану та узгоджується з тематичним дослідженням інтелекту та сприйняття.

Створення термінів та назв підкреслює взаємодію між мовою, пізнанням та суспільними конструкціями. Використання графонів, наприклад, відображає лінгвістичний розвиток Чарлі та соціолінгвістичний вимір його трансформації.

У «Квітах для Елджернона» майстерно поєднані лінгвістичні новації з тематичним резонансом і формуванням характерів. Ретельне використання графонів та візуальних сигналів свідчить про витончену лінгвістичну майстерність автора. Ці артефакти формують нарративний контекст із шарами когнітивного, культурного та емоційного резонансу, перетинаючи різні лінгвістичні виміри.

Лінгвістична боротьба Чарлі відображає складність комунікативних бар'єрів, підсвічуючи семантичні, граматичні, фонетичні та лексичні аспекти, що підкреслюють когнітивні обмеження [2, р. 39]. Спостережувана тенденція до заміни звуків у зображенні персонажа з хворобливим станом в «Квітах для Елджернона» підкреслює лінгвістичну стратегію автора. Фонетичні зміни, такі як заміна *“o”* на *“e”* у *“werk”* (замість *“work”*) і *“a”* на *“e”* у *“dollers”* (замість *“dollars”*), ілюструють мовні труднощі персонажа та роблять текст більш достовірним. Ці фонетичні трансформації відтворюють артикуляційні та фонологічні труднощі, що можуть виникнути у людей із когнітивними проблемами. Також, зміна *“important”* на *“importint”* підкреслює лінгвістичну майстерність автора і передає виклики, пов'язані із точною вимовою слів, що додає аудіальної достовірності оповіді і віддзеркалює лінгвістичні бар'єри героя. Трансформація Чарлі після операції додає емоційний шар, підкреслюючи потенціал лінгвістичної еволюції як віддзеркалення когнітивного зростання.

Лексика Д. Кіза стає порталом, через які читачі потрапляють у нові світи та вивчають глибокі аспекти персонажів. Його неологізми та унікальні терміни не лише дають змогу зазирнути у вигадане середовище, а й підсилюють характеристики, розкриваючи нюанси особистості, прагнень та культурного

контексту. Звукова автентичність, досягнута фонетичними змінами, дозволяє читачам співпереживати мовним труднощам персонажів.

Графічні інновації, промовиста лексика та лінгвістичне зображення інтелектуальних викликів автора формують багате полотно лінгвістичного дослідження. У цьому майстерному синтезі лінгвістичних інновацій та наративної глибини Кіз не лише формує слова, але й створює наративний гобелен, який резонує зі складним людським досвідом [2, с. 1].

Отже, винахідливість Кіза полягає у створенні ним унікальних термінів і неологізмів, які виходять за межі загальноприйнятого мовного вжитку. Ці лінгвістичні новації не лише окреслюють окремі вигадані світи, але й несуть у собі глибокий символічний та алегоричний зміст, запрошуючи читачів розплутувати шари інтерпретацій. Ці терміни функціонують як лінгвістичні дзеркала, що відображають внутрішній світ персонажів і їхній когнітивний контекст, а також підкреслюють складний взаємозв'язок між мовою, пізнанням і суспільними конструктами. Власне, літературні твори Деніела Кіза вважаються шедеврами завдяки поєднанню лінгвістичних інновацій, наративної складності та тематичної глибини.

Література

1. Білецька О.В. Графон як засіб вираження вимовних типів у постмодерністському художньому тексті. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2014. № 2, С. 10–17

2. Keyes D. *Flowers for Algernon*. Houghton Mifflin Harcourt, 2007. 304 p.

This article explores the linguistic brilliance of Daniel Keyes, focusing on his creation of unique terms and neologisms, with a particular emphasis on the novel “Flowers for Algernon.” It delves into how these linguistic innovations enrich the narrative, contribute to character development, and create a profound thematic resonance, showcasing Keyes’ mastery in blending language and storytelling.

Key words: *unique terms, neologisms, graphon, linguistic innovations, transformation.*

Скасків Андрій

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко*

Методи та виклики перекладу англомовних інструкцій з експлуатації електричних виробів, бойлерів та інших пристроїв

У світлі швидкого розвитку технологій і поширення електричних виробів у нашому повсякденному житті, переклад інструкцій з їх експлуатації набуває важливості. Існують різні методи перекладу, які використовуються в сучасних умовах, такі як машинний переклад, професійний локалізований переклад та груповий підхід. Зокрема, акцент робиться на викликах, пов'язаних з технічними термінами та специфікаціями, які вимагають уваги до деталей та професійного втручання для забезпечення точності та зрозумілості перекладу.

За останні десятиліття зросла потреба в перекладі інструкцій з експлуатації електричних виробів та бойлерів, оскільки вони стали складовою частиною нашого повсякденного життя. Проте, переклад таких текстів потребує уважності та професіоналізму, оскільки невірний переклад може призвести до небезпеки для користувачів.

На сьогоднішній день існує кілька методів перекладу, таких як машинний переклад, професійний локалізований переклад та груповий переклад. Машинний переклад, використовуючи сучасні технології штучного інтелекту, стає все більш популярним, але його обмеженість в тлумаченні контексту та виведенні точних термінів вимагає додаткового професійного втручання.

Одним з викликів у перекладі інструкцій є врахування технічних термінів та специфікацій. Точність є ключовою у виборі адекватного та зрозумілого терміну для перекладу, що вимагає ретельного розуміння як англійської, так і цільової мови.

При перекладі інструкцій слід враховувати культурні відмінності та норми безпеки. Деякі вирази чи рекомендації можуть бути невірні сприйняті або неприйнятні для користувачів інших країн, тому важливо адаптувати мову інструкцій до менталітету та норм кожної аудиторії.

Технічний фаховий переклад полягає у передачі інформації з однієї мови на іншу, зберігаючи точність та специфічну термінологію. Цей вид перекладу вимагає глибокого розуміння технічних аспектів теми, з якою працює перекладач. Цей процес включає у себе аналіз та розуміння принципів роботи електричних виробів, бойлерів та інших пристроїв, а також вивчення та використання спеціалізованих термінів.

Перекладач повинен взаємодіяти з технічними словниками та глосаріями для забезпечення правильності і точності перекладу. Додатково, важливо враховувати контекст та адаптувати переклад до конкретної аудиторії, забезпечуючи логічність і зрозумілість.

Також важливо провести тестування на практиці, перевіривши відповідність перекладу реальним умовам експлуатації. Перекладач повинен переконатися, що інструкції працюють на практиці так, як і на папері, та що вони дійсно допомагають користувачеві вправно та безпечно користуватися продуктом.

У світі, де технології швидко розвиваються, переклад інструкцій для електричних виробів та бойлерів стає необхідністю. Ефективність та безпека користувачів залежать від точності та зрозумілості перекладених текстів. Професійні перекладачі повинні використовувати сучасні методи та враховувати технічні, культурні та безпекові аспекти для забезпечення якісного перекладу інструкцій

Література

1. Handbook of Technical Communication by Alexander Mehler, Laurent Romary, Dafydd Gibbon.
2. Translation and Localization Project Management: The Art of the Possible by Keiran Dunne.
3. Translation Studies by Susan.

4. Technical Translation: Usability Strategies for Translating Technical Documentation by Jody Byrne.

Translating English-language operating instructions for electrical products, boilers, and other devices is a task that requires not only language proficiency but also an understanding of technical aspects and attention to detail. This article explores the methods and challenges that translators may encounter when undertaking such a task.

Key words: *technology, electrical products, instructions, exploitation, product.*

Слинько Анна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко

В. С. Моем – майстер англійської новели

Актуальність дослідження. Сомерсета Моема літературні критики вважають майстром художнього слова, одним з кращих письменників своєї доби в жанрі новели. Здобувши славу драматурга та романіста, світове визнання проте англійський письменник отримав як автор чудових новел. Його твори публікували у таких відомих журналах як *Cosmopolitan*. Простий, зрозумілий текст у поєднанні з динамічним розвитком подій та описом екзотичних країн. Ось такою була формула успіху Сомерсета Моема. Моемівські новели завоювали серця мільйонів шанувальників з усього світу. Його твори були настільки майстерними, що їх читали навіть ті, хто не читав романів і не ходив на вистави. Навіть і в наш час його творчість досліджують, читають, оцінюють. Незважаючи на специфічні політичні погляди, ексцентричність та яскрава індивідуальність цього англійського письменника робить його привабливим й для сучасного читача.

Мета цієї розвідки – схарактеризувати творчу діяльність англійського письменника Вільяма Сомерсета Моема як новеліста ХХ ст., його погляди на жанр новели, показати життя мешканців в колонізованих країнах Азії, визначити стильові та змістові особливості моемівських новел. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань:

- дослідити письменницьку діяльність Сомерсета Моема в жанрі новели;
- схарактеризувати вплив колоніальної політики на повсякденне життя колонізованих азійських країн ;
- показати особливості стилю письменника в жанрі новели, способи художнього вираження його розповідей.

Об'єктом дослідження є творчість Сомерсета Моема.

Предметом – новели Сомерсета Моема.

Виклад основного матеріалу.

Говорячи про Сомерсета Моема – одного з найкращих новелістів своєї доби, не можна не згадати відомого французького письменника Гі де Мопассана. Справа в тому, що Моем з юності був великим шанувальником творчості великого майстра новели. Пізніше юнацьке захоплення майбутнього

прозаїка позначиться на стилі власних творів. Як і його кумир, Моем не просто описував реальне життя, а ще й намагався додати деякої драматичності та несподіваності. Це підкреслювало складність життя героїв та напруженість моменту. Наслідуючи Мопассана, англійський прозаїк зображував своїх персонажів живими [1]. Проте вони не були надто загадковими, сюжет розповіді не давав можливості показати багатогранність людини, глибину її душі. Як літературний критик, Сомерсет Моем також оцінював творчість інших письменників. Наприклад, він високо поцінював твори свого сучасника, англійського поета і прозаїка Дж. Р. Кіплінга. У жанрі новели Моем ставив автора "Книги джунглів" в один ряд із Гі де Мопассаном. Йому імпонувала манера Кіплінга блискуче добирати слова, динамічність його розповідей. Сомерсет Моем обожнював писати есе на філософські та літературознавчі теми. В цих працях англієць зокрема висловлював і своє бачення новели як жанру художньої літератури. На його думку, такий твір має бути оформлений таким чином: початок дії, кульмінація та "a point of test", тобто має бути сюжетна лінія [7].

Всі новели Моема носять напівбіографічний характер, оскільки основу його розповідей становлять власні подорожі. Сомерсет Моем вірив в переваги колоніального світогляду. У більш ранніх творах він не вбачав можливості рівності британських колоністів та місцевого населення. Він зображує народи Азії забобонними, темними, дещо відсталими людьми у порівнянні з британцями. Вони не задоволені новими господарями своєї землі, постійно влаштовують повстання та сутички [3]. Драматичним поворотом став саме бунт місцевих в одній з новел Моема – *The Door of Opportunity*. Неспроможність подолання повстання малайців стало причиною розпаду сім'ї Олбена та Енні Торел – головних героїв розповіді. Боягузливість, жорстокість та пихатість... Саме цими рисами автор наділив подружжя. Сомерсет Моем закоханий в колоніальну політику, проте не намагається показати її прихильників з найкращого боку. Проте герої цього твору по своєму нещасні – вони почувалися самотньо у настільки не схожому на їхню рідну Британію місці. Сам того не бажаючи, автор демонструє негативні наслідки переміщення до колонії. В Британії пара жила спокійним, інтелектуальним життям – музичні інструменти, картини, література. Після підвищення героя до радника губернатора на його молоду дружину чекало нове життя. Все змінив прикрий випадок, коли герої відчули на собі приховану сторону колоніального управління. Молодий поціновувач музики Олден змушений був продемонструвати себе жорстоким власником плантацій. Його дружина Енні виявилася нездатною на підтримку та співчуття фальшивкою, якій суспільна думка та пошесті були понад усе. Устрій колонії спотворив їхні особистості, змінивши їх до непізнаваності [6].

Новели Моема наділені рисами, які дозволяють відрізнити його творчість від інших письменників. По-перше, у його творах розповідь ведеться від третьої особи – оповідача. Він далеко не патріот своєї землі. Більш того, з'являється враження, що особа оповідача практично позбавлена будь-якого вияву емоцій. Він – просто мандрівник і уважний спостерігач. Його мета –

зобразити шлях руйнації особистості в колоніальному світі. Його британських сучасників приваблювали далекі екзотичні країни, проте це захоплення мало свою ціну. І справа була далеко не в несприятливому кліматі. Невблаганна машина під назвою колоніальна політика перемелювала долі тих, кому випадало жити в поневолених Британією державах [5]. Всі могомівські новели містять такі елементи: подорож або переїзд, героїзм, незвичайне місце дії, динамічний розвиток подій та різні небезпеки. Описи природи та погодних умов теж відігравали значення для Моема. З їх допомогою він створював настрій твору, підкреслював драматичні події. Обоюючи створювати розповіді на основі реальних подій, англійський прозаїк відкидав більшість художніх засобів. Головним вираженням художньої образності були метафоричні заголовки, що також пояснювали суть новели. Творам Сомерсета Моема іноді бракувало мальовничості та поетичності. Замість цього увага зосереджувалася на сюжеті розповіді. Зазвичай він мав усталений зразок. Письменник взяв за основу класичний варіант пригодницьких історій тих часів: переїзд героя до далекої країни, боротьба з різними небезпеками, у фіналі – блискуче повернення додому. Проте у Моема фінал міг бути який завгодно, бо він був фанатом реалістичності розповіді.

Висновки. З огляду на високу якість діяльності Моема в галузі новели стає зрозуміло, що не дарма його вважають одним з кращих представників цього жанрового напрямку. Стиль написання творів просто вражає. Це не просто оповідання, це реальні історії з життя письменника. Більш того, новели Сомерсета Моема - це справжня енциклопедія життя колоній. Зазирнувши у ці твори, ми дізнаємося про побут місцевих жителів, їх стосунки з колонізаторами. Британські поневолювачі постають не однобоко, це живі люди, в яких киплять пристрасті.

Література

5. The Summing Up [1938]. London: Vintage, 2001.
6. Selected Prefaces and Introductions of W. Somerset Maugham. New York : Doubleday, 1963
7. Burgess, Anthony. Introduction to Maugham's Malaysian Stories [1969]. Kuala Lumpur : Heinemann, 1977.
8. Maugham, W. Somerset. A Writer's Notebook [1949]. Harmondsworth : Penguin, 1967.
9. Xavier P. Lachazette. Images and the Colonial Experience in W. Somerset Maugham's The Casuarina Tree (1926). Journal of The Short Story in English / Les Cahiers de la nouvelle, 2011, 56, pp.153-163
10. Maugham, W. Somerset. The Complete Short Stories of W. Somerset Maugham, Vol. III. London: Heinemann, 1961
11. Fatma, Gulnaz A Short History of the Short Story: Western and Asian Traditions Modern History Press 2012, p.2-3

The article characterizes Somerset Maugham as English short - story writer in XX century, reveals life in British colonies from perspective of stories by Maugham, analyzes peculiarities of writing style in short stories.

Key words: short-story, British literature, storytelling, colonial period, literary criticism, Asian people, female character, exotic places.

Сухіна Яна

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – д. філол. наук, доц. М. О. Зуєнко

Елементи мандрівної літератури у творчості англійського письменника доби бароко Томаса Коріата

Основним предметом мандрівної літератури є зображення країн та звичаїв, які безпосередньо пізнав автор або тих місць, які стали відомі йому з розповідей інших людей. Подорожі надихали мандрівників на відкриття нових світів, а їхні враження та пригоди зберігалися у формі мандрівних творів.

Мандрівна література як жанр стала не лише джерелом інформації про світ для тих, хто не мав можливості подорожувати, але й мистецтвом, яке втілює дух часу та індивідуальний погляд мандрівників. Мандрівна література охоплює різні види літературних творів, включаючи книги, статті, щоденники, мемуари, репортажі, есе, поезію та ін. Головна особливість мандрівної літератури полягає в зображенні місця, культури, природних об'єктів та висвітлення власного досвіду автора під час подорожі. Стильовими ознаками мандрівної літератури є авторські рефлексії щодо країн і народів, з якими познайомився митець, наявність у творі ремінісценцій, алюзій, портретів відомих людей того часу, рефлексії щодо побаченого.

Одним з представників мандрівної літератури XVII ст. був Томас Коріат (Thomas Coryat, 1577–1617). Англійський мандрівник та письменник, який жив за часів правління королеви Єлизавети та короля Якова I. Його твір “Coryat’s Crudities” (1611) є яскравим прикладом мандрівної літератури.

У творі “Coryat’s Crudities” описана подорож письменника з Англії через Францію та Швейцарію до Італії. Томас Коріат подорожував пішки, брав із собою спеціально виготовлений для подорожі маленький столик і зошит для нотатків, щоб записувати свої враження й спостереження. Коріат відвідав багато міст: Париж, Венецію, Рим, Неаполь, а також визначні місця, уважно вивчав архітектурні та художні шедеври кожного міста.

Однак основна цінність книги “Coryat’s Crudities” полягає в індивідуальній манері письма Т. Коріата. Йому притаманна жвава, гумористична манера письма. У своїх творах він скрупульозно описував власні враження та емоції щодо подорожей, місцевих жителів, культурних особливостей, обрядів, усе, що зустрілося йому в італійських містах. Т. Коріат також ретельно фіксував свої зустрічі та розмови з видатними людьми того часу. Автор намагався якомога точно відтворити побачене в країнах Європи для англійського читача: “For the description of many beautiful cities, magnificent Palaces, and other memorable matters that I have observed in my travels, my infuse (I

hope) a desire to them to travel into transmarine nations, and to garnish their understanding with the experience of other countries” [1].

Наприклад, мандрівника дуже вразив відомий годинник у Страсбурзькому соборі. У своїх описах він відтворював усі дрібниці, бо сподівався, що подібний можна збудувати вдома самому. Т. Коріат намагався максимально точно змалювати світ таким, який він є, щоб в Англії можна було б відтворити найкращі зразки європейського мистецтва.

З книги Т. Коріата можна дізнатися про побут народів, природу, архітектуру Європу того часу. Письменник був у захваті від жінок: вишуканих венеціанських куртизанок, швейцарських дівчат з яскравими стрічками у волоссі й черниць у монастирі.

Цілі розділи Томас Коріат присвятив описам місцевих релігійних обрядів, свят, детально занотував рецепти страв та відзначав гастрономічні вподобання мешканців. Т. Коріат коментував тогочасний сучасний стан міст та інфраструктури, порівнював міста, які відвідав. Він також описував політичну ситуацію в країнах та її вплив на місцеве населення та культуру.

Книга “Coryat’s Crudities” стала популярною серед англійського читача свого часу й відіграла провідну роль у популяризації подорожей та вивченні культур інших країн серед англійського населення.

Отже, творчість Томаса Коріата стала важливим внеском у розвиток англійської мандрівної літератури, яка вирізняється іронічним ставленням до зображуваних подій.

Література

1. Coryat Thomas. *Coryat’s Crudities: hastily gobbled up in five moneths* <...>. Glasgow: James MacLehose and Sons, 1611. 408 p. <http://archive.org>
2. Frontain R.-J. Donne, Coryate, and the Sesqui-Superlative. *Explorations in Renaissance Culture*. 2003. Vol. 29, no. 2. P. 211–224.
3. Palmer P. S. ‘The Progress of thy Glorious Book’: Material Reading and the Play of Paratext in Coryats Crudities (1611). *Renaissance Studies*. 2013. Vol. 28, № 3. P. 336–355
4. Sandrock K. Truth and Lying in Early Modern Travel Narratives: Coryat’s Crudities, Lithgow’s Total Discourse and Generic Change. *European Journal of English Studies*. 2015. Vol. 19, № 2. P. 189–203.

This article explores the literary contributions of Thomas Coryat to the genre of travel literature. The elements of travel literature in Thomas Coryat’s works encompass detailed descriptions of the places he visited, gastronomic adventures, encounters with locals, and the use of humor and irony.

Key words: travel literature, irony, humor, genre, style.

Стилістичні фігури в романі О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»

У сучасному літературознавстві активно досліджуються стильові особливості творчості О. Вайльда, такі як використання контрасту, алогічного маркування тексту, а також зображення художніх деталей, що мають зв'язки з міфологією, історією, мистецтвом і релігією. Один із найбільш важливих стильових принципів, який робить тексти О. Вайльда філософськи насиченими, – це алюзії.

У романі О. Вайльда “Портрет Доріана Грея” можна побачити головні характеристики авторського стилю, зокрема – парадоксальність висловлювань. Письменник виявляє свій скептицизм щодо деяких загальноживаних норм свого часу, використовуючи контрастні засоби для «спростування сталих ідеологем» [4, с. 75], пов'язуючи різні сфери життя, такі як світ багатих і бідних, історії щастя та горя, розлучення і шлюбу, з метою зробити образ виразним та атмосферним.

Естетичні погляди О. Вайльда зіткнулися з міметично-моралістичним світосприйняттям, поширеним у літературі XIX ст. Парадоксальні алюзії письменника викликали неприйняття читачів і літературних критиків, що вважали їх надмірно «відвертими та різкими» [2, с. 78]. Оскар Вайльд є визнаним представником літературного естетизму, він приділяв особливу увагу деталям інтер'єру, одягу та декору. Крім цього, письменник відводив значне місце опису пейзажів і часто використовував «кольоровий лексикон». У романі «Портрет Доріана Грея» авторський естетизм досягає свого апогею, використовуючи гіперболічні засоби для підсилення особливих рис героїв і підкреслення драматизму подій, наприклад: “*I have never loved anyone in the world but you*” – *Крім вас, я ніколи нікого на світі не любив* [5, с. 36].

Оскар Вайльд використовує гіперболу з метою відображення почуттів героя. Поряд з іншими прийомами, письменник вдається до перебільшення кількісного аспекту, наприклад, у вислові: “*I have met hundreds of good women*” *Я зустрів сотні хороших жінок* [5, с. 80].

Використання літературних алюзій надає роману поліфонічності, адже головний герой змальовується на тлі античних героїв, відомих своїм егоїзмом і самозакоханістю. Письменник порівнює своїх героїв з міфологічними постатями, такими як *молодий Адоніс* та *Нарцис* (*young Adonis, a Narcissus*) [2, с. 79], підкреслюючи одвічне прагнення людини до збереження молодості та краси. Водночас міфологічні алюзії створюють поліфонічність образної системи роману, мистецьку глибину ідей авторського задуму. Оскар Вайльд нерідко вдається до повторного використання епітетів, метафор, власних імен, стилістичних фігур, щоб виділити конкретні обставини, підкреслити їх важливість або підвищити драматизм подій.

Оксюморон, як стилістичний засіб виразності з використанням мінімуму мовних засобів, зображує складність і внутрішнє протистояння факту чи предмета, дозволяє зобразити діалектичний зміст тієї чи іншої події, створюючи нове, блискуче поняття. У філологічній традиції саме узагальнене визначення оксюморона слугує для зіставлення його зі схожими значеннями, особливою рисою яких є непередбачуваність, суперечливість та алогічність: антитеза, катахреза, парадокс та абсурд: «Життя – це просто поганий жарт» [1, с. 14], «Вона була справжньою романтичною трагедією» [1, с. 58], «Вона була для нього прекрасною марнославною таємницею» [1, с. 149].

Наведені оксюморони використовуються автором для акцентування протиріч та амбівалентності думок і почуттів персонажів.

Парадокси, які присутні у романі «Портрет Доріана Грея» обумовлені іншими стилістичними характеристиками, такими як створення протиріччя шляхом співвіднесення або виразного упорядкування протилежностей у парадоксальних висловлюваннях. Крім того, вони досягаються за допомогою оксюморону, антонімії та контрастивної нотації, які охоплюють зміст, мову і внутрішні зв'язки мовного парадоксу.

Основними характеристиками ідіостилю Оскара Вайльда є використання алюзій, парадоксу, методу контрасту, образної деталі та повтору. Для нього парадокс є не лише особливим способом розмірковування, але і важливим літературним засобом. Сутністю авторського стилю є те, що всі ці стилістичні елементи, які він використовує, мають на меті розкрити глибини психологічного світу його персонажів та акцентувати увагу на важливих естетичних і соціальних питаннях.

Література

1. Вайльд О. Портрет Доріана Грея / Пер. з англ. та прим. Р. Доценка. Київ: Школа, 2003. 287 с.
2. Мельник Н.І. Особливості інтерпретації англomовних лексико-стилістичних засобів вираження драми у творі О. Вайльда «Портрет Доріана Грея». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Філологія*. Острог. 2019. Вип. 6(74), червень. С. 77–81.
3. Сухенко Г.В. Мовна картина світу крізь призму оксиморона. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest. 2017. No124, С.72-75.
4. Янченко Ю. В. Творчість О. Вайльда в оцінках українських літературознавців. *Література в контексті культури*. Дніпродзержинськ. 2010. С. 135-142.
5. Wilde O. *The Picture of Dorian Gray*. Baku: Foreign Language Publishing House. 1997. 287 p.

The article examines the features of O. Wilde's authorial style and the main features of an illogically marked text. The techniques and techniques used by O. Wilde are analyzed, and the illogical nature of paradoxical statements is also described. In addition, the article singles out the general systemic features of the stylistic means of the illogically marked text and carries out a stylistic analysis of the paradoxical expressions of the illogically marked text.

Key words: *idiostyle, artistic detail, oxymoron, illogicality, paradoxicality, antithesis, contrast.*

Морфологія лексики чаклунства у творах Дж. К. Ролінг про Гаррі Поттера

Сучасні прозові твори є одним із основних джерел поповнення лексичного складу сучасної англійської мови, оскільки вони написані новою генерацією письменників, які намагаються створити новий, відмінний від інших текст, який має відповідати сучасності, містити нові слова, тим самим, збагачуючи існуючий лексичний склад сучасної мови.

Процес сучасної індивідуальної авторської слово- та мовотворчості – процес постійний і є широкою цариною для досліджень. Одним із таких творів, є цикл творів у жанрі «фентезі» про хлопчика-чарівника Гаррі Поттера Дж. К. Ролінг.

Динамічні інноваційні процеси в мові привернули увагу вчених до проблеми неологізмів та індивідуально-авторського словотворення. Дослідженням проблем неології присвячено багато праць. Серед них варто виокремити Ю. А. Зацного, І. В. Александрук. У цьому контексті на увагу заслуговують і наукові доробки з проблематики оказіоналізмів, як-от: Н. Г. Бабенко, О. М. Турчак та ін. Вивченню творчості Дж. К. Ролінг присвячено праці О.М. Сеньків, В. К. Шпак та ін.

У більшості робіт лінгвістичного напрямку учені, як правило, вивчають проблему перекладу текстів, окремих лексичних одиниць, власних імен, створених письменницею, або порівнюють тексти Дж. К. Ролінг з текстами творів інших англійських авторів. Незважаючи на підвищений інтерес до творчості Дж. К. Ролінг, існує мало досліджень у яких присутній морфологічний аналіз лексем письменниці.

Серед лінгвістів сьогодні побутують різні підходи до трактування морфології лексичних одиниць. Згідно з однією із найвідоміших концепцій, морфологія поширюється на структуру граматичних одиниць, які не виходять за межі слова, на відміну від синтаксису. Існує також надто широке розуміння морфології, за яким вона є наукою про форми, які стосуються не тільки внутрішньо слів, засобів вираження у їхньому зовнішньому вияві, а й будь-яких елементів, зокрема позаслівних засобів типу порядку слів, інтонації, службових слів. У зв'язку з цим, ряд дослідників пропонує розрізняти флективну морфологію і нефлективну (синтаксичну, аналітичну).

У нашій роботі, досліджуючи морфологію лексики чаклунства у творах Дж. К. Ролінг ми притримуємось широкого розуміння морфології, адже дослідити лексику чаклунства, відірвавши її від змісту твору, на наше переконання, доволі складно.

Враховуючи те, що всі події, які відбуваються у книжках про Гаррі Поттера, проходять у школі для чарівників, для прикладу хочемо

проілюструвати аналіз лексеми «Hogwarts» як одиниці, що позначає назву школи та місце розвитку всіх подій.

«Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry» – розглянемо морфологію кожної з лексичних одиниць цієї назви школи чарівників. Для аналізу нами використаний англо-англійський словник Longman Dictionary of Contemporary English [1].

1. *Hogwarts*. Це слово належить до прикладів безеквівалентної лексики. Тобто в словниковому складі української мови для нього не має жодного точного відповідника. Це складне слово, яке складається з двох кореневих морфем і закінчення *hog+wart+s*. Перший корінь *hog* має таке значення: 1) *a pig, especially a fat one for eating*; 2) *a small pig that is kept for meat*. Другий корінь *wart* має таке значення: *a small hard raised part on someone's skin*. У цілому, виходить складне слово, яке позначає не дуже привабливу істоту. Але, можемо знайти й більш доцільний та благородний сенс у назві. Так маємо *go the whole hog* (*доводити справу до кінця*). У свою чергу, слово *war* староанглійською означає *way* (*шлях*). Таким чином, отримаємо приблизно – шлях веде до будинку.

2. *School*. Це слово в словнику має таке значення: *where children learn, a place where children are taught*;

3. *Witchcraft* – *the use of magic to make things happen*.

4. *Wizardry*. Розглянемо значення двох слів “*Wizard*” та “*Wizardry*”. *Wizard* – “*a man who is supposed to have magic powers*”. *Wizardry* – “*impressive ability at something or an impressive achievement*”.

Усі семантичні компоненти назви школи дають зрозуміти, що в творах Дж. К. Ролінг ведеться мова про чаклунську школу. Тут дітей навчають чарам. Отже, все, що стосується магії і чаклунства в цьому разі може належати до шкільної лексики, особливо, якщо чаклунські дії відбуваються з учнями та вчителями у школі.

Аналізуючи лексику далі, її можна згрупувати в основні тематичні групи та підгрупи. До кожної групи можна віднести слово та словосполучення, якими автор описує школу чарівників – *школа* (локація, екстер’єр та інтер’єр школи); *шкільне обладнання*; *вивчення предметів та науки*; *заклинання, замовляння, паролі, чарівні створіння та чарівні предмети*.

Отже, лексичні одиниці поттеріани Дж. К. Ролінг можна згрупувати у 5 основних груп та декілька підгруп. За своєю структурою та характером ця лексика складається із загальноживаних слів, архаїзмів, чаклунської термінології, запозичень, okazionalizmів. Окрім того, на сторінках книжок про юних чаклунів зустрічаємо безліч прикладів безеквівалентної лексики. Зокрема сюди можна віднести заклинальні слова, структура яких складає особливий інтерес для дослідників.

Література

1. Longman Dictionary of Contemporary English, Fifth Edition. Longman (Pearson Education). 2009. 2082 p.

Перелік використаних джерел

1. Rowling J. K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. London: Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 1998. – 251 p.
2. Rowling J. K. Harry Potter and the Goblet of Fire. London : Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 2000. – 636 p.
3. Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix. London: Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 2010. – 956 p.
4. Rowling J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 1997. – 223 p.
5. Rowling, J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows. London : Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 2010. – 831 p.
6. Rowling, J. K. Harry Potter and the Half-Blood Prince. London: Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 2010. – 768 p.
7. Rowling, J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban. London: Bloomsbury / Rowling Joanne Kathleen. – London : Bloomsbury, 1999. – 317 p.

The study is devoted to the morphological analysis of the vocabulary of witchcraft in the works of J.K. Rowling about Harry Potter. It was established that the vocabulary consists of commonly used words, archaisms, borrowings, occasionalisms, non-equivalent vocabulary. All incantations and incantations in the text of the works are mainly from Latin - words denoting the desired result of sorcerous actions. Mostly all "witchcraft" words are formed by combining verb forms, suffixes of Latin and Greek origin.

Keywords: *morphological analysis, vocabulary of wizardry, J.K. Rowling, Harry Potter, fantasy.*

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Наукове видання
**Матеріали VII Міжнародної студентської науково-практичної
конференції «Сучасний англомовний науковий дискурс»**

Збірник наукових праць

**Proceedings of the 7th International Students' Scientific-Practical
Conference "The Contemporary English Scientific Discourse"
(Poltava, 2023)**

Мови: українська, англійська

Відповідальні редактори М.Зуєнко, О. Ніколенко

Технічний редактор Л. Таран